

Evelin Vlahopoulou

Digitaalisen toimintaympäristön sisältö työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Fysioterapeutti YAMK

Kuntoutuksen tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

4.4.2022

Tekijä	Evelin Vlahopoulou
Otsikko	Digitaalisen toimintaympäristön sisältö työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi
Sivumäärä	91 sivua + 15 liitettä
Aika	4.4.2022
Tutkinto	Fysioterapeutti YAMK
Tutkinto-ohjelma	Kuntoutuksen tutkinto-ohjelma
Ohjaajat	Yliopettaja Pekka Paalasmaa Lehtori Nea Vänskä
<p>Tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena oli kehittää Stadin soten työtoimintayksiköiden digitaalisen toimintaympäristön sisältöä työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi. Kehittämisen toimintaympäristönä oli Stadin soten työtoimintayksiköt: Uusix-verstaat, Pakilan työkeskus ja Avotyötoiminta. Tutkimuksellisessa kehittämistyössä käytettiin toimintatutkimuksellista lähestymistapaa. Kehittämistyöhön kerättiin aineistoa laadullisin menetelmin, kahdessa yhteiskehittelytilaisuudessa, kuntoutujien ja ammattilaisten muodostamassa kehittäjäryhmässä työpajamenetelmää soveltaen. Kehittäjäryhmän tuottama aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.</p> <p>Tulosten mukaan digitaaliseen toimintaympäristöön tarvitaan työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi sisältöä, joka edistää asiakasosallisuutta, yhteisöllisyyttä ja digiosaamista. Voimaantumisen edistymistä tukee myös sisältö, mikä edistää kuntoutumisen tavoitteita, kommunikointia ja oppimista. Tuloksissa ilmeni myös tarvetta sisältöihin, jotka liittyvät etätehtäviin, pelillisyyteen ja erilaisiin opettaviin ja valmentaviin sekä hyvinvointia edistäviin materiaaleihin. Kehittäjät pitivät tärkeänä toimintaympäristön ja sen rakenteiden ominaisuuksiin liittyvää sisältöä, kuten visuaalista ja auditiivista sisältöä sekä mahdollisuutta saada toimintaympäristöön sisäänkirjautumis- ja tunnistautumisjärjestelmä sekä ajastettuja toimintosisältöjä. Digitaaliseen toimintaympäristöön tarvitaan tulosten mukaan myös selaista sisältöä, mikä edistää kuntoutujien ja ammattilaisten välistä yhteydenpitoa sekä toimintoja ja välineitä palautteenantoon ja vastaanottamiseen. Kehittäjät toivoivat toimintaympäristöön lisäksi sisältöä, mikä edistää yhdessä luotujen ja sovittujen arvopohjaisten sääntöjen noudattamista. Organisaation sisäisten sekä ulkoisten toimijoiden tuottamat sisällöt nähtiin myös vaikuttavan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseen digitaalisessa toimintaympäristössä. Tulosten perusteella kuntoutujien voimaantumista digitaalisessa toimintaympäristössä edistävät puolestaan osallisuuteen sekä ammattilaisten toimintaan liittyvät tekijät, tunteiden ja kokemusten huomioiminen, kuntoutujien tarpeiden ja toiveiden mukaisen toimintamahdollisuuksien toteutuminen, turvallisuus ja saavutettavuus sekä vuorovaikutukseen, yhteisöllisyyteen ja vertaistukeen liittyvät tekijät.</p> <p>Tutkimuksellisen kehittämistyön tuotoksena syntyi kuvaus digitaalisen toimintaympäristön sisällön ydintekijöistä työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi. Kuvausta voidaan hyödyntää Stadin soten työtoiminnan sekä vastaavien digitaalisten toimintaympäristöjen ja alustojen sisällön kehittämisessä kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi. Tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksia arvioidaan voitavan hyödyntää myös etä- ja hybridityötoiminnan sekä siihen liittyvien toimintatapojen suunnittelussa ja kehittämisessä sekä yhteisen ymmärryksen luomisessa kuntoutujien tarpeista ja toiveista kuntoutumisen edistymiseksi.</p>	
Avainsanat	voimaantuminen, digitaalinen toimintaympäristö, digitaalinen sisältö, kuntoutuminen, toimintatutkimus

Author	Evelin Vlahopoulou
Title	Developing the Digital Operating Environment for Rehabilitees' Empowerment Progress
Number of Pages	91 pages + 15 appendices
Date	4th of April 2022
Degree	Master of Healthcare
Degree Programme	Rehabilitation
Instructors	Pekka Paalasmaa, Principal Lecturer Nea Vänskä, Senior Lecturer
<p>The purpose of this study was to develop the content of the digital operating environment of three work rehabilitation units operating under the City of Helsinki's Department of Social and Health Care, in order to progress the empowerment of the rehabilitees. The operating environments for the research-based development work were: Uusix-workshops, Pakila Work Centre and Open work rehabilitation unit. The research-based development work's approach was action research. All data were collected from a development group formed by rehabilitees and professionals who both attended in two co-creation workshops using qualitative methods. All data were analyzed by data-based qualitative content analysis method.</p> <p>As a result, the digital operating environment needs content that promotes customer involvement, community spirit and digital competence to progress rehabilitees' empowerment. Progress in empowerment is also supported by content that promotes rehabilitation goals, communication, and learning. In the results, this meant the need for content related to distance learning activities, gamification, and various teaching-, coaching-, and well-being-promoting materials. The development group considered that the content related to the features of the operating environment and its structures, such as visual content and the possibility to have a login and authentication system and scheduled functions in the operating environment are important for the progress of the empowerment. According to results, the digital operating environment also needs content that promotes communication between rehabilitees and professionals, as well as activities and tools for giving and receiving feedback. In addition, the development group wished to have content that increases compliance with value-based rules created and agreed upon together. The content produced by the organisation's internal and external actors was also seen as contributing to the progress of the empowerment. According to the results, factors related to involvement, some of the activities of professionals, the considering the feelings and experiences of rehabilitees, the realization of opportunities according to rehabilitees' needs and wishes, as well as factors related to safety and accessibility and also interaction, community and peer support were seen to contribute to the empowerment of rehabilitees in the digital environment.</p> <p>The output of the research-based development work was a description of the content of the digital operating platform in order to progress the empowerment of the rehabilitees. The description can be utilized in the development of City of Helsinki work rehabilitation units' and the content of similar digital operating environments and platforms in order to advance the empowerment of rehabilitees. It is estimated that the results of the research-based development work can also be utilized in the planning and development of teleworking and hybrid work activities and related practices, as well as in creating a common understanding of the needs and wishes of rehabilitees to progress in rehabilitation</p>	
Keywords	empowerment, digital operating environment, digital content, rehabilitation, action research

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Työtoiminnan kuntoutujan voimaantumisen edistyminen	9
2.1	Voimaantumisen määrittelyä	9
2.2	Voimaantumista edistäviä tekijöitä	11
3	Digitaalisen toimintaympäristön sisällöt voimaantumisen edistymisen tukena	20
3.1	Digitaalisen toimintaympäristön sisällön määrittelyä	20
3.2	Digitaaliset toimintaympäristöt sosiaali- ja terveyshuollossa	21
3.3	Digitaalisten toimintaympäristöjen voimaantumisen edistymistä tukeva sisältö	24
4	Stadin soten työtoimintayksiköt kehittämissympäristönä	31
5	Tutkimuksellisen kehittämistyön tavoite ja tarkoitus	32
6	Menetelmälliset ratkaisut	33
6.1	Tutkimuksellinen lähestymistapa	33
6.2	Tutkimuksellisen kehittämistyön eteneminen	35
6.3	Kehittäjien valinta ja kuvaus	36
6.4	Aineiston kerääminen	37
6.4.1	Ensimmäinen yhteiskehittelytilaisuus kuntoutujille ja ammattilaisille	38
6.4.2	Toinen yhteiskehittelytilaisuus kuntoutujille ja ammattilaisille	39
6.5	Aineiston analysointi	40
7	Tutkimuksellisen kehittämistyön tulokset	42
7.1	Työtoiminnan kuntoutujien voimaantumista edistävät tekijät digitaalisessa toimintaympäristössä	42
7.2	Kuntoutujien voimaantumisen edistymistä tukeva digitaalisen toimintaympäristön sisältö	46
8	Kuvaus digitaalisen toimintaympäristön sisällöstä työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi	52
9	Pohdinta	55
9.1	Tulosten tarkastelu	55
9.2	Kehittämistyön eteneminen ja menetelmälliset ratkaisut	64
9.3	Eettiset kysymykset ja luotettavuus	71
9.4	Kehittämistyön hyödynnettävyys ja jatkokehittäminen	74

9.5 Loppusanat ja kiitokset	77
Lähteet	78
Liitteet	
Liite 1. Videokutsun visuaalinen rakenne	
Liite 2. Tutkimushenkilötiedote kuntoutujille ja ammattilaisille	
Liite 3. Tietosuojaseloste	
Liite 4. Suostumusasiakirja	
Liite 5. 1. yhteiskehittelytilaisuuden teemat	
Liite 6. 2. yhteiskehittelytilaisuuden teemat	
Liite 7. Esimerkki aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä	
Liite 8. Yhteenvetokuva kuntoutujien voimaantumista edistävästä tekijöistä digitaalisessa toimintaympäristössä	
Liite 9. Orientaatiotilaisuuden sisältö	
Liite 10. Orientaatiotilaisuuden harjoittelualustat	
Liite 11. 1. yhteiskehittelytilaisuuden alusta	
Liite 12. Esimerkki yhdestä 1. yhteiskehittelytilaisuuden työskentelyalustasta	
Liite 13. 2. yhteiskehittelytilaisuuden alusta	
Liite 14. Esimerkki 2. yhteiskehittelytilaisuuden työskentelyalustasta	
Liite 15. Palautekyselyn sisältö	

1 Johdanto

Digimurros koskettaa kaikkea mitä teemme, julkisia palveluja, terveydenhuoltoa, kaupaa, teollisuutta, työpaikkoja sekä oppimista ja tietotekniset taidot ovat kasvava osa kaikkien ammattien työnkuvaa yhä etenevässä määrin (Lehti & Rossi 2017: 30, 107). Teknologian sulautumista kaikkeen pidetään 2020-luvun megatrendinä (Dufva 2019: 9) ja sen käyttöönotto erityisesti digitaalisten palveluratkaisujen osalta on ollut selkeässä nousussa. Oikein hyödynnettynä teknologian nähdään antavan mahdollisuuksia luoda hyvinvoivaa ja tasa-arvoisempaa yhteiskuntaa. Tämän vuoksi yksilöiden, organisaatioiden sekä valtion yhteisen osallistumisen merkitys sellaiseen päätöksentekoon mikä koskettaa teknologian mahdollisuuksien hyödyntämistä korostuu tulevaisuudessa oleellisesti. (Dufva & Väyrynen 2020.) Palveluiden tarjoajien tulisikin nyt osata vastata siihen, miten digitalisaation ja teknologian runsaskanavaiset palvelut vaikuttavat asiakkaidensa jokapäiväiseen elämään (Ahonen & Iiskola 2020: 8).

Nykyisen hallitusohjelman, luottamuksellinen ja tasa-arvoisten työmarkkinoiden Suomi-strategian yhtenä tavoitteena on työllisyyden nostaminen korkealle tasolle aktiivisilla toiminnoilla. Kuntouttavan työtoiminnan uudistuksien myötä pitkäaikaistyöttömien henkilöiden yksilöllisiä kuntoutustarpeita on tarkoitus ottaa laajemmin huomioon työelämävalmiuksien vahvistamiseksi sekä yhteiskunnallisen osallisuuden turvaamiseksi. Hallitusohjelmassa kuvataan lisäksi digitalisaation vaikuttavan tulevaisuudessa uusien tuottavimpien toiminta-alojen ja työtehtävien syntymiseen. Muutoksen mahdollistumiseksi tarvitaan jatkuvan oppimisen ja koulutuksen yhteispeliä uusiutumisen, uuden teknologian käyttöönoton sekä uusien innovaatioiden leviämisen edistämiseksi. Osana sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen parantamista ammattihenkilöiden työnjakoa ja toimintatapoja uudistetaan siten, että asiakaskeskeisyys tulee olemaan toiminnan ytimessä. Kuntoutujien tarpeita palvellaan ottamalla käyttöön digitaalisia ja mobiileja palveluratkaisuja sekä kehittämällä erilaisia tietojärjestelmiä. (Valtioneuvosto 2019.) Digitalisaation nähdään toisaalta muodostavan myös uudenlaisia voimaannuttavia työnteon mahdollisuuksia (Työ- ja elinkeinoministeriö 2015).

Ammatillisessa kuntoutuksessa asiakas voidaan nähdä työnhakijana, aktiivisena toimijana sekä kuntoutujana työkyvyttömyydestä (Viitanen & Piirainen 2013: 113). Kuntoutuksen ytimen nähdään puolestaan olevan sellaisessa toiminta- ja työkykyä tukevassa ja

varhaisessa kuntoutuksellisessa toiminnassa, joka alkaa työ- ja toimintakykyisyyden alenemisen tai syrjäytymisen riskien pohjalta. Kuntoutustoiminnan tulisi tähdätä merkittävään myönteiseen muutokseen kuntoutujan ja hänen ympäristönsä välisessä suhteessa (Järvikoski 2008: 53). Toiminnan tulisi perustua kuntoutujan ja ammattilaisen yhdessä asetettuihin tavoitteisiin ja sisältää sekä yksilöllisiä että yhteisöllisiä toimenpiteitä. Ympäristönsä olosuhteisiin ja mahdollisuuksiin vaikuttaminen on aina osana kuntoutusta. (Järvikoski 2013: 2.) Näin mahdollistuu myös ihmisen kuntoutuminen, sillä kuntoutus on yksilön ja hänen ympäristönsä välinen tavoitteellinen muutosprosessi (Tulevaisuuden kuntoutus 2021; Valtioneuvoston selonteko kuntoutuksesta 2002: 3). Kuntoutuksen vaikutuksia tulisikin tämän vuoksi tarkastella ihmisen kuntoutumisen näkökulmasta sellaisten tekijöiden kautta, jotka koskettavat arkea, elämäntilannetta sekä kuntoutujan ja hänen toimintaympäristönsä välistä vuorovaikutusta (Suikkanen 2008: 104). Työtoiminnan kuntoutuja tulisi nähdä ennen kaikkea ihmisenä, joka tekee omassa elämässään omia valintojaan (Viitanen & Piirainen 2013: 113).

Teknologistuvassa yhteiskunnassa korostuvat itsensä johtamisen ja elämäntaitotaidot (Valtiovarainministeriö 2019: 38). Kansalaisten sähköinen asiointi, ”pystyn itse” -periaatteella on ollutkin jo lähimenneisyydessä sosiaali- ja terveysministeriön digitalisointia koskevien linjausten kärjessä. Suomea on kuvattu pitkään edelläkävijäksi digitaalisen tiedon keräämisessä, mikä toisaalta tulisi näkyä tulevaisuudessa myös tämän tiedon hyödyntämisessä. Ekosysteemit rakentuvat yhä vahvemmin teknisten alustojen ympärille ja muodostavan perustan hyvinvoinnin edistymiselle. Tulevaisuuden palvelut tuotetaan verkostoissa, jonka vuoksi alustaekosysteemien rakenteiden ja toimivuuden suunnittelu nousee yhteiskunnassamme keskeiseksi. (STM 2016: 18, 33.) Kansainvälisellä tasolla on ennustettu tulevaisuudessa kuntoutujien pyytävän lisää heidän autonomiansa edistäviä teknologisia ratkaisuja esimerkiksi terveytensä edistämiseksi. Tämä lisää luonnollisesti myös avoimemman osallistumisen sekä omahoito- ja kuntoutumisprosessien johtamiseen. (Mesko 2015: 66-68.)

Sosiaali- ja terveydenhuollossa digitaalisten ratkaisujen käyttö yleistyy yhä enemmän mikä tarjoaa uusia mahdollisuuksia myös kuntoutumiselle. Kuntoutuksessa voidaan hyödyntää teknologiaa laajasti, joka mahdollistaa kuntoutujalle etänä tarjottavaa ohjausta, neuvontaa ja sosiaalista tukea eri menetelmin. Etäteknologian hyödyntäminen esimer-

kiksi liikunnallisessa kuntoutuksessa on todettu Kelan ja Jyväskylän yliopiston tutkimuksen mukaan yhtä vaikuttavaksi kuin perinteisen kuntoutuksen kuntoutujien työ- ja toimintakyvyn sekä terveyden edistymisen kannalta. (Kela 2017.) Digitalisaation myötä käsitys terveydestä on muuttumassa ja tämän vuoksi teknologisilla ratkaisuilla, kuten terveyttä tukevilla alustoilla on mahdollisuus vaikuttaa perustavanlaatuisesti kuntoutujien hyvinvointiin. Lisäksi digitaaliset toimintaympäristöt tulevat vaikuttamaan yhä enemmän muutoksiin ihmisten toiminnassa, kuten käyttäytymiseen, vuorovaikutukseen sekä järjestäytymisen tapoihin. Näiden toimintaympäristöjen toimintatavan nähdään vaikuttavan tulevaisuudessa työnteon tapoihin, terveyteen ja koulutukseen. Näin digitaaliset toimintaympäristöt muuttavat yhteiskuntaa ja tämän vuoksi niihin liittyvä kehitys koskettaa nykyään yritysten lisäksi myös muita organisaatioita. (Koponen 2019: 9, 13, 222-223.)

Kuntoutuksen uudistamisen toimintasuunnitelma julkaistiin joulukuussa 2020 ja sen tarkoituksena on panna toimeen kuntoutuksen uudistamiskomitean laatimat ehdotukset (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020). Kuntoutuksen uudistamiskomitean laatimat ehdotukset tähtäävät asiakaslähtöisen, selkeän, yhdenvertaisen ja kustannustehokkaan järjestelmän muodostumiseen, jossa suunnitelmallisen kuntoutusprosessin tavoitteena nähdään olevan kuntoutujan pärjääminen omassa toimintaympäristössään. Osallisuuden sekä toiminta- ja työkyvyn edistämistä pidetään keskeisenä, jolloin kuntoutujan aktiivinen osallistuminen elämänsä eri osa-alueisiin korostuu myös työurien pidentämisen näkökulmasta. Kuntoutumisen edellytyksenä on useiden toimijoiden oikea-aikaisten ja saumattomien palveluiden tarjoaminen kuntoutujille. (Kuntoutuksen uudistamiskomitea 2017: 35; Sosiaali- ja terveysministeriö 2020.) Suunnitelman onnistuminen edellyttää näin ollen kuntoutuspalveluiden ja matalan kynnyksen palveluiden kehittämistä sekä sellaista tutkimuksellista kehittämistoimintaa, johon kuntoutustarpeiden tulisi perustua (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020).

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena on kehittää Stadin soten työtoimintayksiköiden digitaalisen toimintaympäristön sisältöä kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi. Työni tuotoksena on kuvaus digitaalisen toimintaympäristön sisällön ydintekijöistä työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi.

2 Työtoiminnan kuntoutujan voimaantumisen edistyminen

2.1 Voimaantumisen määrittelyä

Voimaantuminen nähdään ydinkäsitteenä ihmisen sisältä lähtevänä voiman tunteena, joka perustuu turvallisuuden, hyväksynnän ja tasa-arvon kokemukseen ja on suhteessa ympäristöön (Siitonen 1999: 59-62; Tuorila 2013). Voimaantumisen käsite on esiintynyt 1990-luvulta asti kansainvälisessä sosiaali- ja terveystieteellisessä keskustelussa, jossa terveydenhuollon potilaista on puhuttu palveluiden kuluttajina. Voimaantuminen voidaan nähdä myös työtoiminnan kuntoutujien tasa-arvoisina mahdollisuuksina hallita omaan hyvinvointiinsa vaikuttavia tekijöitä eri elämänalueita, mikä on yhteydessä heidän kykyihinsä tehdä päätöksiä. Lisäksi voimaantuminen toimii yhtenä terveyden edistämisen kulmakivenä ja se liittyy yksilötasolla elämönhallintaan ja toimintakykyisyyden saavuttamiseen. (Rouvinen-Wilenius & Koskinen-Ollonqvist 2011:124.) Terveydenhuollossa kuntoutujan voimaantuminen lisää demokratiaa ja sen tulkitaan ilmenevän ihmisen päätösvallassa koskien omaa elämää sekä esimerkiksi hoito- tai kuntoutusprosessin kulkua (Tuorila 2013).

Voimaantuminen on tullut terminä myös yhdeksi kuntoutumista vastaavaksi käsitteeksi. Myös englanninkielinen empowerment- käsite, jota käytetään kuntoutuksessa kansainvälisesti, ymmärretään suomen kielessä sekä voimaantumisenä että valtaistumisena. Osallistuminen nähdään kuntoutuksessa puolestaan yleistavoitteena, mutta sen merkitys eroaa kuntoutumisen käsitteen näkökulmasta. (Järvikoski 2013: 9.) Voimaantumisprosessien tutkimuksessa osallistuminen liitetään myös kuntoutujien tavoitteisiin liittyviin prosesseihin (Siitonen 1999: 88-97). Kaiken kaikkiaan osallistumisessa korostuu toimiminen ja sen merkitys vaihtelee vaikuttamismahdollisuuksien mukaan. Ihmisen mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua itseään koskeviin asioihin ympäristössään voi edistää osallisuuden kokemista. Osallisuudessa puolestaan korostuu mahdollisuus toimimiseen ja sen tuoma omaehtoisuuden kokemus voi voimaannuttaa yksilöitä. Voimaantunut ihminen voi kokea osallisuutta, eli kuuluvansa, vaikuttavansa sekä sitoutuvansa yhteisöön. (Rouvinen-Wilenius & Koskinen-Ollonqvist 2011: 120-121.) Voimaantuminen nähdään edistävän itsetunnon parantumista, tavoitteiden asettamista ja saavuttamista sekä elämönhallinnan ja toiveikkuuden kokemista (Siitonen 1999: 88-97).

Voimaantumisen käsitettä on tulkittu myös toimintakykyisyyden ja elämönhallinnan edistymisenä sekä suomalaisessa että kansainvälisessä tutkimuksessa (Siitonen 1999: 83-

85). Elämänhallinta nähdään sen lähikäsitteenä myös kuntoutuksen tutkimuksessa. Elämänhallintaan liittyvät ongelmat voivat horjuttaa yksilöiden omatoimisen toiminnan ehtoja (Järvikoski 2013: 40). Toimintakyvyn vahvistumisen merkitys voimaantumisen edellyttää työtoiminnan kuntoutujan kokemusta muutoksesta omassa itsessään. Tämän lisäksi kyse on myös osallistumisen edellyttämästä muutoksesta hänen ympäristössään. Toimintakykyyn liitettyä voimaantuminen on siis tärkeä ehto toiminnalle ja osallistumiselle. (Siitonen 1999: 83-85.) Kuntoutuksen viitekehyksessä toimintakykyä tosin tarkastellaan tyypillisesti ICF-mallin avulla, mikä tarjoaa näkökulman, joka keskittyy osallistumismahdollisuuksien lisäämiseen ja tämän vuoksi siinä korostuu myös vastaavanlainen voimavara- ja lähtöinen perusta (Järvikoski 2013: 29).

Voimaantuminen ei ole tilana pysyvä ja sen mahdollistuminen sekä ylläpitäminen edellyttävät pitkäkestoista ja muuttuvaa prosessia. Työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen prosessia voidaan tukea esimerkiksi eri yhteisöissä edistämällä niitä asioita, joista he itse kokevat voimaantuvansa. Voimaantumiseen vaikuttavat interventiot edistävät kuntoutujien hyvinvointia ja ongelmanratkaisua interventioihin osallistuneiden tietotaidon kehittämisen kautta. Voimaantumiseen liittyy eettinen arvopohja, mikä rakentuu itsemääräämisoikeudesta, oikeudenmukaisuudesta, tasa-arvosta sekä yhteistoimijuuteen ja demokraattisuuteen perustuvasta osallistumisesta. (Siitonen 1999: 163-165.)

Voimaantunut ihminen, joka asettaa elämälleen päämääriä toiveidensa ja tarpeidensa mukaan nähdään myös aktiivisena ja kyvykkäänä toimijana (Ruohonen 2014: 81; Siitonen 1999: 118; Thompson 2008: 24). Voimaantumisen prosessi on ihmiselle yksilöllinen, mutta silti siihen liittyy myös yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen ulottuvuus, johon vaikuttaa myös muut toimintaympäristön ihmiset sekä sosiaaliset rakenteet (Siitonen 1999: 118). Voimaantumista tukeva ryhmätoiminta voi esimerkiksi lisätä yhteenkuuluvuutta mikä voi puolestaan rohkaista yksilöitä vaikuttamaan myös yhteiskunnallisiin asioihin (Verner 2020). Voimaantumisen prosessi on siis sekä yksilöllinen että sosiaalinen ja sen edistymisen kannalta tekijät kuten kuntoutujan kokemus vapaus, arvostus, luottamus, ilmapiiri, ympäristö ja positiivisuus ovat merkityksellisessä roolissa. (Siitonen 1999: 6, 161; Verner 2020.)

Kuntouttavan työtoiminnan yleistavoitteisiin kuuluu kuntoutujien työllistymismahdollisuuksien parantamisen lisäksi myös kuntoutujien toimintakyvyn sekä arjen- ja elämänhallinnan edistyminen (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020; Terveystieteiden tutkimuskeskus 2021; Työ- ja elinkeinoministeriö 2020). Kuntoutuksen uudistamiskomitean laatimien

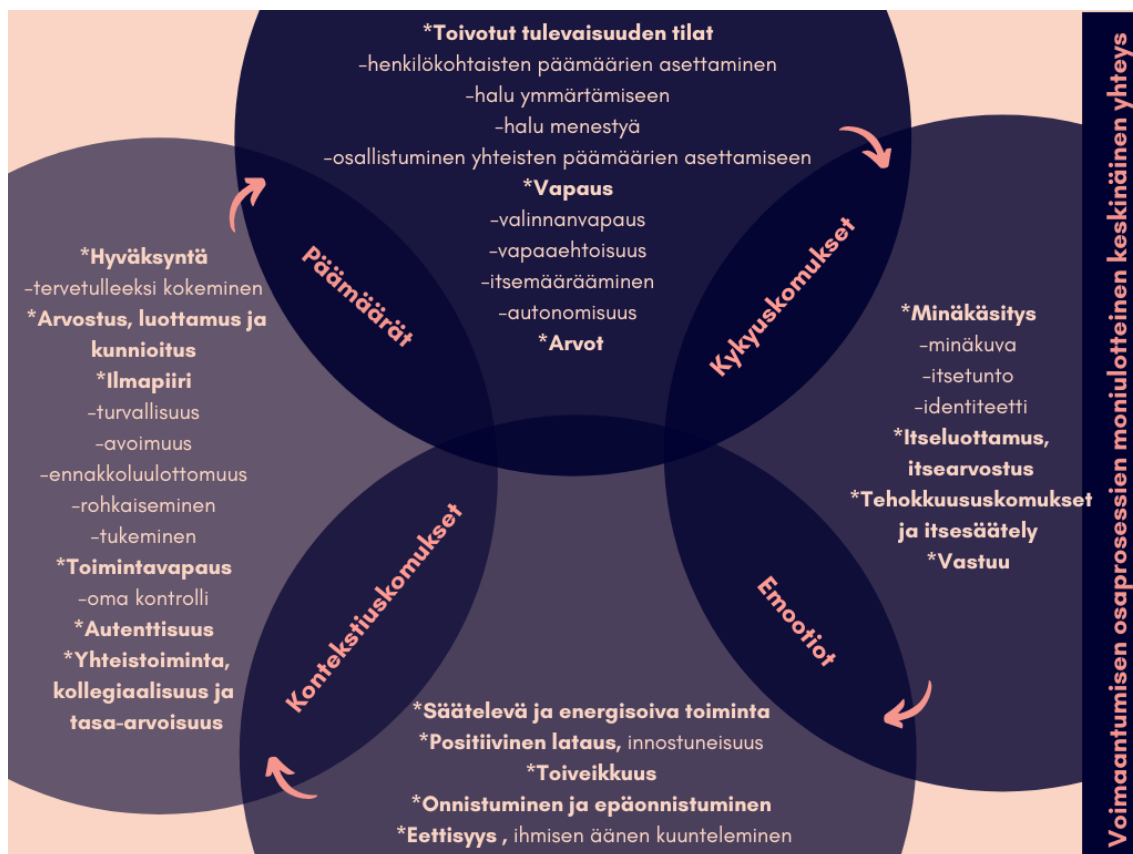
uudistusehdotuksien tavoitteena on luoda järjestelmä, mikä tukee kuntoutujia pärjäämään arjessaan sekä työssään ja vahvistaa heidän osallistumistaan elämän eri osa-alueilla (Järvikoski 2008: 50; Kuntoutuksen uudistamiskomitea 2017: 11). Kuntoutuksen vajuusparadigma on muuttunut vähitellen kohti valtaistavaa paradigmaa, jonka mukaan kuntoutujalla on mahdollisuuksia vaikuttaa ja suunnitella omaa elämäänsä sekä tehdä omaa kuntoutumistaan koskevia päätöksiä (Järvikoski 2008: 50). Voimaantumisprosessissa ihmisten mahdollisuus ja halu osallistua päätöksentekoon on keskeistä, yhtä lailla kuin heidän halunsa hallita elämäänsä ja perehtyä terveytensä edistämisen keinoihin (Siitonen 1999: 88-97).

2.2 Voimaantumista edistäviä tekijöitä

Voimaantumista edistäviä tekijöitä kuvasi kokonaisvaltaisesti Siitonen (1999), joka hahmotteli kattavasti voimaantumisteorian perusteita väitöskirjatutkimuksensa empiirisen aineiston sekä laajasti tuotetun teoreettisen integraation perusteella. Yleinen formaali voimaantumisteoria muodostuu hänen väitöskirjassaan tarkemmin viidestä premissistä. (Siitonen 1999: 161-164.)

1. Voimaantuminen on henkilökohtainen ja sosiaalinen prosessi; voimaa ei voi antaa toiselle. 2. Voimaantuminen on ihmisestä itsestään lähtevä prosessi, jota jäsentää päämäärät, kykyuskomukset, kontekstiuskomukset ja emootiot sekä näiden sisäiset suhteet. 3. Voimaantuminen vaikuttaa katalyytin tavoin sitoutumisprosessiin: vahva katalyytti (empowerment) johtaa vahvaan sitoutumiseen ja heikko katalyytti (disempowerment) johtaa heikkoon sitoutumiseen. 4. Voimaantuminen on yhteydessä ihmisen hyvinvointiin. 5. Voimaantuneisuus ei ole pysyvä tila. (Siitonen 1999: 161-164.)

Siitonen (1999) kuvaa voimaantumista prosessina, joka lähtee ihmisestä itsestään. Ihmisen voimaantumisprosessia jäsentävät tekijät liittyvät päämääriin, kyky- ja kontekstiuskomuksiin, emootioihin sekä niiden keskinäisiin suhteisiin (Kuvio 1) (Siitonen 1999: 158).

Kuvio 1. Voimaantumisen osaprosessin moniulotteinen keskinäinen yhteys (Siitosta 1999: 158 mukailten).

Voimaantunne nähdään subjektiivisena kokemuksena, mikä on suhteessa ihmisen kokemuksiin ympäristön tarjoamista mahdollisuuksista. Toimijana ihminen pyrkii asettamaan ja saavuttamaan päämääriä omissa ympäristöissään ja niihin pyrkiminen on keskeistä sekä voimaantumisessa, että yksilön motivoitumisessa. **Päämäärät** voi jakaa tarkemmin tunnepäämääriin, kognitiivisiin tai organisointiin liittyviin subjektisiin päämääriin, jotka voivat ilmentää esimerkiksi kokemusta yhteenkuuluvuudesta. Päämääriä kuvailevat voimaantumisen osaprosessit liittyvät yleisessä formaalissa voimaantumisteoriassa tarkemmin toivottuihin tulevaisuuden tiloihin, vapauteen ja arvoihin (Siitonen 1999: 119-120.)

Suunnitellessaan tulevaisuuttaan voimaantunut ihminen kykenee itse asettamaan ja työstämään tavoitteidensa välipäämääriä suurempien päämäärien saavuttamiseksi. Yksilö voi vaikuttaa tulevaisuuden tiloihinsa varautumalla ja kyseenalaistamalla suunnitelmiaan, halujaan, pyrkimyksiään sekä toimintaansa. Voimaantuminen voi ilmetä sosiaalisista ihmissuhdepäämääristä, jotka liittyvät ihmisen haluun ylläpitää tai edistää itseä liittyviä prosesseja sekä tehtäväpäämääristä, jotka tuovat esiin toivottuja suhteita yksilön

ja ympäristön välisissä konteksteissa. Tarkemmin voimaantuminen voi ilmetä esimerkiksi Itsemääräämisoikeuteen, yksilöllisyyteen, joukkoon kuulumiseen, sosiaalinen vastuullisuuteen tai oikeudenmukaisuuteen liittyvistä päämääristä. Voimaantunut ihminen päättää omista päämääristään ja saa toimia aktiivisesti ja vapaasti niiden saavuttamiseksi, mikä osoittaa vastuun kantamista sekä omista päätöksistä ja teoista, että yhteisötason päämääristä. (Siitonen 1999: 119-121.)

Yksilön tarpeella pyrkiä saavuttamaan asettamiaan päämääriä sekä niiden julkistamisella on suuri vaikutus hänen sitoutumiseensa. Päämääriin sitoutumiseen voivat vaikuttaa tarkemmin esimerkiksi yksilöiden tarpeet, arvot, emootiot sekä ihmisen kokemukset autonomisuudesta tai valinnanvapaudesta. Lisätäkseen sitoutumista tavoitteiden tulisi olla riittävän haastavia, mutta kuitenkin realistisia ja saavutettavissa olevia. Päämäärien saavuttaminen innostaa ja lisää onnistumisen kokemuksia sekä motivaatiota saavuttaa myös haasteellisemmaksi koettuja päämääriä. Sitoutumisen lisäksi motivaatiolla on myös yhtä lailla yhteys asetettuihin päämääriin sekä koettuun valinnanvapauteen, hyväksyntään ja luottamukseen. Voimaantumista tukeva ilmapiiriä kuvataan avoimeksi, hyväksyväksi, kannustavaksi ja turvalliseksi. Tämä saa yksilön tuntemaan toiveikkautta sekä itsensä ja päämääränsä arvokkaaksi. Myönteinen ja rakentava palaute vaikuttavat itse asetettujen päämäärien asettamiseen ja saavuttamiseen, mutta niiden saavuttamisen kannalta tärkeää on myös se, että yksilö arvostaa asettamaansa päämäärää ennen kaikkea itse. (Siitonen 1999: 121-123.)

Vapauteen liittyvät kokemukset, kuten itsemäärääminen, autonomia ja valinnanvapaus ovat voimaantumisen kannalta hyvin keskeisiä. Vapaaehtoisuuteen perustuvien päämäärien asettaminen liittyy kokemuksiin arvostuksesta ja luottamuksesta. Siitosen (1999) voimaantumisteoriassa esitetään, että ihminen kykenee asettamaan itselleen järjellisiä päämääriä, mikäli hän saa valita niitä vapaasti voimaantumista tukevassa ilmapiirissä, jossa korostuu hyväksyntä, turvallisuus ja kunnioitus. Voimaantuminen ilmenee näin minäkäsityksen, minäpystyvyyden, itseluottamuksen sekä itsearvostuksen lisääntymisenä sekä varmuuden tunteena. Autonomisena ihminen kykenee kantamaan myös enemmän vastuuta tekojensa seurauksista. Lisäksi vapaus liittyy yksilöllä itsen toteuttamiseen tunteiden, ajatusten sekä toiminnan tasolla. Itsemääräämisoikeus auttaa arvojen ja merkityksen syntymistä yksilötasolla ja edistää hyvinvointiin liittyviä päämääriä. Yksilön vapaaseen tahtoon perustuvat päämäärät edistävät motivoituneisuutta ja sitoutumista. (Siitonen 1999: 124-128.)

Voimaantumisen kannalta keskeisimmän tarpeet ovat turvallisuuteen, hyväksytyksi tulemiseen, vaikuttamismahdollisuuksiin, arvostukseen, itsensä toteuttamiseen sekä oppimiseen ja kehittymiseen liittyviä. Näin voimaantumiseen sisältyy vahvasti vapauteen, valinnanvapauteen, itsenäisyyteen, turvallisuuteen, vastuuseen, kunnioitukseen ja arvostukseen liittyvä arvopohja, mikä tulisi ottaa huomioon myös voimaantumista tukevien toimintatapojen suunnittelussa. Voimaantumisen käsite ja eettinen merkitys perustuu kolmeen keskeiseen arvoon; itsemääräämisoikeuteen, tasa-arvoisuuteen sekä yhteistoimijuuteen ja demokraattisuuteen perustuvaan osallistumiseen. (Siitonen 1999: 128-129).

Uskomukset omiin kykyihin, itseluottamus, minäkuva, tyytyväisyys, ammatillinen itsetunto ja mahdollisuus tehdä vastuullisesti ratkaisuja ovat erittäin merkityksellisiä omien voimavarojen vapautumisen ja positiivisen latauksen vahvistumisen kannalta (Siitonen 1999: 129).

Voimaantuminen nähdään ihmisestä itsestään lähtevänä prosessina ja siksi myös ihmisen käsitys omasta itsestään vaikuttaa siihen väistämättä. Yksilön voimaantumisen ja hyvinvoinnin kannalta **uskomukset omiin kykyihin** ovat merkityksellisessä roolissa sillä omien kykyjen arviointi vaikuttaa oleellisesti myös päämäärien saavuttamiseen. Uskomus omiin mahdollisuuksiin saavuttaa päämääriä muodostuu ihmisen sisäisestä arviointiprosessista suhteessa tulevaisuuteen, menneisyyteen ja nykytilanteeseen, muiden ihmisten suhtautumiseen sekä hänen omiin odotuksiinsa. Ihmisen minäkäsitys koostuu identiteetistä mikä vastaa siihen kuka hän on, minäkuvasta, mikä kuvailee, millainen hän on sekä itsetunnosta, mikä kertoo hänen arvoistaan ja merkityksistään. Minäkäsityksen muodostuminen on keskeisessä roolissa voimaantumisen, sillä se on yhteydessä odotusten tiedostamiseen ja voimavarojen arvioimiseen suhteessa näihin odotuksiin. Mikäli minäkäsitys on myönteinen, suhtautuminen tulevaan on positiivisempaa ja päämäärät realistisempia. (Siitonen 1999: 129-130.)

Käsitys itsestä vaikuttaa siihen, millaiseksi ihminen arvioi omia ympäristöjään, jonka vuoksi tällä on yhteys myös hänen kykyynsä vastaanottaa informaatiota. Minäkäsitystä tukevaa informaatiota on helpompi vastaanottaa mikä voi lisätä voimaantumisen tunnetta esimerkiksi sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja tarkemmin ympäristöissä, joissa kiinnitetään huomiota myönteiseen keskustelukulttuuriin ja palauteprosesseihin. Voimaantumista mahdollistava konteksti löytyy ympäristöissä, joissa ihmisen kanssa kommunikoidaan monipuolisesti ja toimitaan yhdessä häntä kuunnellen ja ymmärtäen. Sellaisissa ympäristöissä, joissa ihmistä ymmärretään ja kunnioitetaan mahdollistuvat myös

luottamuksen, vapauden, ennakkoluulottomuuden, arvostuksen, avoimuuden ja turvallisuuden kokemukset, jotka voivat osaltaan vahvistaa ihmisen itsetuntemusta ja uskoa omiin kykyihin saavuttaa tulevaisuuden päämääriä. (Siitonen 1999: 130-136.)

Voimaantuminen on yhteydessä myös ihmisen itsetunnon vahvistumiseen, mikä muodostuu eri ulottuvuuksista. Itsetunto kehittyy tarkemmin, kun ihminen kykenee muodostamaan kuvan roolistaan ja ominaisuuksistaan sekä ottamaan vastuuta asettaakseen päämääriä. Näiden lisäksi ihmisen itsetunto voi vahvistua, kun hän luottaa yhteisössä muihin ihmisiin ja voi kokea tässä yhteenkuuluvuutta ja hyväksyntää. (Siitonen 1999: 134-138.) Keskeisintä voimaantumisessa onkin kyky luottaa itsen lisäksi myös toisiin ihmisiin ja tulevaan, mikä mahdollistaa yhteenkuuluvuuden tunteen. (Jantunen 2008: 72).

Kaikki edellä mainitut edistävät yhdessä ihmisen kykyä tuntea onnistumista ja toisaalta vaikuttavat myös kykyyn sietää pettymystä tuottavia kokemuksia. Itsetunnon lähikäsitteitä ovat itseluottamus ja itsearvostus, jotka rakentuvat ihmisellä etenkin sellaisissa toimintaympäristöissä, joissa on hyväksyvä ja arvostava ilmapiiri. Identiteetti rakentuu puolestaan ihmisen itsetietoisuudesta eli hänen käsityksestään itsestään, toimintoistaan ja tunteistaan. Vaikka voimaantuminen onkin ihmisestä itsestään lähtevä prosessi, sitä voidaan tukea hienovaraisilla teoilla, jotka tukevat ihmisen itseluottamusta ja itsearvostusta. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi kannustavan palautteen antaminen sekä luotettavan ja arvostavan keskustelun käyminen. (Siitonen 1999: 134–138.) Kannustava palaute yhdessä oman osallistumisen ja toiminnan kanssa vahvistavat ihmisen käsitystä omista mahdollisuuksistaan ja näin osallistava vuorovaikutus edistää myös hänen voimaantumistaan (Jantunen 2008: 73). Kaiken kaikkiaan avoin ja rehellinen vuorovaikutuskulttuuri sekä toimenpiteet, jotka perustuvat ihmisen vahvuuksien löytämiseen voivat tukea hänen itseluottamustaan ja -arvostustaan. (Siitonen 1999: 134–138.)

Ihmisen usko omaan tehokkuuteensa sekä omiin kykyihinsä ovat keskeisiä voimaantumisen kannalta. Ihmisen tehokkuususkomukset lisääntyvät, kun hän kykenee itsesääteilyyn, eli tarkastelemaan tunteitaan ja toimintaansa suhteessa asettamiinsa päämääriin sekä arvioimaan ja vertaamaan omia suorituksia suhteessa aikaisempiin omiin tai muiden suorituksiin. Toimintaansa kontrolloidessaan ja arvioidessaan yksilö kokee todennäköisemmin itseluottamuksen, sitoutumisen, positiivisen asenteen ja voimaantumisen vahvistumista, kuin sellaisissa tapauksissa, joissa toiminta ei perustu vapaaseen tahtoon. Onnistumisen kokemukset puolestaan lisäävät yksilön itseluottamusta ja arvos-

tusta vaikuttamalla sisäiseen puheeseen, mikä vapauttaa ihmisen voimavaroja ja luovuutta ja mahdollistaa myös voimaantumisen. Itsetehokkuus voi kasvaa, kun ihminen kokee menestyvänsä ja tämän vuoksi kannustaminen ja palautteenanto ovat jälleen keskeisessä roolissa ihmisen sitoutumis- ja voimaantumisprosessissa. (Siitonen 1999: 139-141.)

Siitonen (1999) korostaa henkilökohtaisen vastuun ottamisen ja kantamisen olevan keskeistä voimaantumisprosessissa etenkin ihmisen itsearvostuksen kannalta. Yksilön vastuunottoa ja vastuun kantamista voi edistää mahdollistamalla hänelle vapaus päättää omista päämääristään sekä omista pyrkimyksistään, mikä edellyttää toimivaa vuorovaikutusta, sillä voimaantuminen on sekä yksilöllinen, mutta myös sosiaalinen prosessi. Voimaantumisprosessissa on siis keskeistä auttaa ihmistä kehittämään ominaisuuksia, jotka lisäävät hänen voimaantumistaan sekä vastuun ottamista omista päämääristään ja kehityksestään. Parhaimmillaan tämä voi edistää myös yhteistä hyvinvointia, etenkin jos vuorovaikutuksen muodostumiseen panostetaan. (Siitonen 1999: 141-142.)

Kontekstiuskomukset ovat liitännäisiä ihmisen kokemukseen ympäristönsä mahdollisuuksista suhteessa toimintaansa ja päämääriinsä. Ilmapiirillä on merkitystä ihmisen voimaantumiseen, kireä ilmapiiri voi estää päämääriin pyrkimistä, kun taas luottamuksellinen ilmapiiri edistää päämäärien asettamista ja niihin pyrkimistä. Siitonen (1999) nostaa esimerkkinä ilmapiirin merkityksen työyhteisöissä ja täsmentää että luodakseen vahvan työyhteisön johtajien tehtävänä on ylläpitää sellaista kontekstia, joka on avoin, kannustava, joustava, arvostava ja luotettava työntekijöiden voimaantumisen tukemiseksi. Ihmisen on silti koettava itse konteksti mahdollistavaksi, turvalliseksi, avoimeksi, arvostavaksi ja ennakkoluulottomaksi pyrkiäkseen päämääriinsä (Siitonen 1999: 142-143.)

Ihmisen voimavarojen vapautuminen ja positiivinen lataus mahdollistuu todennäköisemmin tuen, kannustuksen ja hyväksynnän kautta. Kun ihminen kokee itsensä hyväksytyksi ja tervetulleeksi hän voi kokea ilmapiirin luotettavana, kannustavana, arvostavana ja vaapehtoisuutta sallivana. Kokemus hyväksytyksi tulemisesta vaikuttaa ihmissuhteisiin ja on yhteydessä myös ympäristön vaatimuksiin, jota ihminen arvioi. Kokemukset arvostuksesta, luottamuksesta ja kunnioittamisesta eri konteksteissa vahvistavat myös voimaantumisen kokemista. Kun ihminen kokee tulleen arvostetuksi ja kunnioitetuksi ja tunne on muiden osapuolten kanssa molemminpuolinen, hän haluaa osallistua ja sitoutua panostamalla vastuulliseen sekä luottamuksen arvoiseen toimintaan tehokkaammin.

Näin ihmisten välinen hyväksi koettu yhteistyö lisää keskinäistä arvostamista myös yksilötasolla. Merkittävän edistävän tekijän kunnioittamiseen tuo ihmisen oma myönteinen sisäinen puhe osana tunneälyllisiä ominaisuuksia, sillä tunneälykäs ihminen kunnioittaa toisen ihmisen oikeuksia, vapautta, kokemuksia ja käsityksiä. (Siitonen 1999: 144-145.)

Voimaantumisen kannalta on tärkeää, että ihminen kokee olonsa turvalliseksi toimintaympäristöissään, jotta hän kykenisi ennakoimaan tapahtumia sekä uskomaan tulevaisuutensa mahdollisuuksiin suhteutettuna päämääriinsä. Sellainen ilmapiiri, mikä kannustaa ja on avoin edistää keskustelua, yhteistyötä, onnistumisia sekä uuden oppimista, kun taas ilmapiiri, mikä saa ihmisen kokemaan epävarmuutta sekä syytetyksi tulemisen ja tuomitsemisen pelkoa estää innovatiivisuutta. Kaiken kaikkiaan toimintaympäristöjen olosuhteet vaikuttavat ihmisen voimaantumiseen ja voimaantuminen voi näin ollen mahdollistua joissain ympäristöissä todennäköisemmin kuin toisissa. Humaanissa ilmapiirissä korostuu ominaisuudet kuten demokratia, osallistuminen päätöksentekoon, yksilöllisyyden kunnioittaminen ja joustavuus. (Siitonen 1999: 145-147.) Esimerkiksi työllistymistä edistävissä palveluissa nuorten voimaantumisen on nähty mahdollistuvan myös palveluiden sekä niiden sisältöjen joustavuuden myötä (Alaranta ym. 2019: 37). Kun ympäristön ilmapiiri on humaani ja tukee ihmisen tärkeäksi koettua kasvutarvetta motivaatio ja sitoutuminen voivat edistyä merkittävästi mahdollistaen päämääriin pyrkimisen ja voimaantumisen (Siitonen 1999: 145-147).

Oman kontrollin tunne on riippuvainen ihmisen toimintaympäristön muutoksista ja silloin kun ihminen kokee toimintavapautensa tärkeäksi, hän motivoituu pyrkimään päämääriin ja vaikuttamaan näihin muutoksiin. Toimintavapaus saa ihmisen usein sitoutumaan ja ottamaan vastuuta toimintaansa liittyen sekä vahvistaa hänen kykyuskomuksiaan ja luottamusta siihen, että muilta toimintaympäristön ihmisiltä on mahdollista saada tukea. Tämän lisäksi oman kontrollin tunne vaikuttaa ihmisen päätöksentekoon merkittävästi ja voimaantuminen usein estyy tarpeettoman vallan ja kontrollin alla. Uuden oppimisen kannalta toimintaympäristöissä on tärkeä mahdollistaa vapauden, luovuuden, kyvykkyyden, subjektiivisuuden ja ilon kokemuksia, jotka voivat vaikuttaa lopulta kontekstissa toimivien ihmisten päämäärien saavuttamiseen sekä isossa kuvassa elämänlaatuun ja hyvinvointiin. (Siitonen 1999: 148-149.)

Kontekstiuskomuksiin liittyvät vahvasti myös autenttisuuden ja aitouden kokemukset. Ihmisen sisäinen voimantunne rakentuu todennäköisemmin eri toimintaympäristöissä aitojen elämysten ja kokemusten kautta huolimatta siitä, ovatko kokemukset onnistumisiin

tai epäonnistumisiin liittyviä. Autenttiset elämykset ja kokemukset auttavat ihmistä sisäistämään toiminnan merkityksiä sekä edistävät hänen kykyään määritellä ja arvioida omaa toimintaa. Tämä pätee etenkin silloin, jos yksilö pitää toimintaympäristönsä ilmapiiriä luotettavana ja sallivana sekä kykenee uskomaan omiin kykyihinsä kokeillakseen rohkeasti erilaisia tapoja menetellä. Tällöin autenttiset kokemukset ja aidot tilanteet auttavat ihmistä luomaan luovia ratkaisuja ja näin ollen muuttamaan asenteita, uskomuksia ja oletuksia (Siitonen 1999: 140-151.)

Voimaantumisen kannalta ympäristöissä koettu aito yhteisöllisyyden tunne on myös koettu tärkeäksi, etenkin silloin, kun ihmisten välinen reflektio perustuu vapaaehtoisuuteen. Mikäli toimintaympäristöissä korostuu sellaisen vuorovaikutuksen merkitys, mikä tukee toiminnan vapautta, avointa dialogia, yhteistä oppimista, demokraattista päätöksentekoa ja kriittisyyttä mahdollistuvat myös merkityksellisyyden ja voimaantumisen kokemukset. Ryhmässä toimiminen on kuitenkin yksilö- ja kontekstisidonnaista, sillä parhaimmillaan ryhmä voi edistää yhteen kuuluvutta, mutta ryhmässä yksilö voi myös vetäytyä tai tulla lannistetuksi. (Siitonen 1999: 149-151.)

Emootiot säätelevät ihmisen toimintaa ja vaikuttavat sekä päämääriä että kyky- ja kontekstiuskomuksia sääteleviin voimaantumisprosessien osatekijöihin. Niiden avulla ihminen kykenee motivoitumaan ja olemaan toimintavalmis muuttuvissa tilanteissa. Emootiot antavat tietoa yksilön ja toimintaympäristönsä keskinäisestä vuorovaikutuksesta sekä tukevat ja helpottavat päämääriin pyrkimistä, etenkin kun eri tilanteisiin vaaditaan nopeaa toimintareagointia. Vuorovaikutuksen osalta emootiot ovat merkittävässä roolissa myös siksi koska ihminen käyttää niiden antamaa evaluatiivista tietoa tulkitsemaan konteksti- sekä kykyuskomuksiaan mm. ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta. Emootiot säätelevät tai energisoivaan toimintaa ja vaikuttavat kaiken kaikkiaan ihmisen kykyihin tulkita tilanteita, oppia, tehdä päätöksiä sekä ratkaista ongelmia. Voimaantumisprosessissa emootiot luovat merkitystä sillä ihminen kykenee tulkitsemaan niiden avulla toimintaympäristönsä ilmapiiriä, turvallisuutta, hyväksyntää sekä mahdollisuuksiaan saada tukea ja toimintavapautta. (Siitonen 1999: 151-152.)

Yksilön voimaantumisen kannalta on merkityksellistä, että hän kokee kontekstissaan positiivista latausta innostuakseen, saadakseen energiaa sekä lisää voimavaroja. Positiivisen latauksen muodostuminen osoittaa, että ihminen kokee toimintaympäristönsä mahdollistavaksi voimaantumisen kannalta ja näin hän kokee usein ilmapiiriin turvalliseksi, luottamukselliseksi ja arvostavaksi. Suuri koettu positiivinen lataus voi mahdollistaa flow-

tilan, mikä viittaa toiminnan sujuvuuteen ja jopa huipentumaan, jonka seurauksena innostuneisuus sekä ilo voivat lisääntyä, jolloin toimintaan paneutuminen mahdollistuu täysin. Positiivinen lataus voi tapahtua myös yhteisössä, mikä voi lisätä yksilöiden innostuneisuutta, toiveikkuutta tai esimerkiksi oppimismotivaatiota. (Siitonen 1999: 152-154.)

Toiveikkuuden kokeminen on yhteydessä voimavarojen vapautumiseen ja positiivisten tunteiden syntymiseen. Kokiessaan toiveikkuutta ihminen kykenee ottamaan vastuuta oppimisestaan ja toimimaan haastavissa tilanteissa luovuttamatta helposti. Toiveikkuus liittyy myös ihmisen itseluottamukseen ja uskoon omista kyvyistään sekä omasta tahdostaan suhteutettuna päämäärien sekä uusien haasteiden saavuttamiseen. Toiveikas ihminen kokee asioiden lopulta järjestyvän myös vastoinkäymisiäkin kohdatessa ja näin toiveikkuudesta vapautuva myönteinen suhtautuminen edesauttavat häntä päämääriensä saavuttamisessa. Yksilön toiveikkuus voi mahdollistaa lisäksi myös muiden toimintaympäristössä toimivien yksilöiden toiveikkuuden myönteisiä kokemuksia mikä vaikuttaa osapuolten väliseen luottamukseen ja arvostukseen ja lopulta kaikkien osapuolten voimaantumisen mahdollistumiseen. (Siitonen 1999: 153-154.)

Onnistumisia kokeakseen ihmisen tulee uskoa kykyihinsä ja toimintaansa mikä on voimaantumisen kannalta tärkeää. Onnistuminen liittyy minäkuvan jäsentymiseen, itsearvostuksen ja itsetunnon vahvistumiseen sekä ihmisen kykyihin etsiä rohkeasti ja luovasti ratkaisujen löytämisen eteen sekä uusien päämäärien valintaan. Hyväksi koetussa ilmapiirissä, jossa ei tarvitse pelätä epäonnistumista ihminen kykenee toimimaan vapaammin uusien tilanteiden edessä mikä voi vaikuttaa myös muiden toimintaympäristön jäsenten rohkeuteen ja kykyuskomuksiin myönteisesti. Onnistumisen kokemukset ovat yhteydessä ihmisen myönteiseen sisäiseen puheeseen, ajattelutapaan ja asenteisiin. Lisäksi onnistuminen mahdollistuu ihmisen tunneälyllisten ominaisuuksien avulla, eli tietoisuudesta, tunnereaktioiden ja mielitekojen säätelystä, motivaation ylläpitämisestä, sekä sosiaalisista taidoista. Voimaantumisen kannalta yksilön on tärkeää olla tietoinen ajattelutavoistaan ja kyetä tarkastelemaan niiden herättämiä tunteita. Tunteiden välittämän tiedon avulla ihminen kykenee käsittelemään haasteita ja pohtimaan niihin eri ratkaisuja. Pohdinta syysseuraus suhteista liittyen ihmisen onnistumisiin ja epäonnistumisiin laukaisevat tunnereaktion, mikä puolestaan saa yksilön toimimaan. (Siitonen 1999: 154-155.)

Hyväksyvä toimintaympäristö mahdollistaa yksilöille onnistumisen kokemuksia luomalla eri osapuolten välille kunnioittavan ja arvostavan ilmapiirin, jossa ihminen kokee ole-

vansa arvokas ja näin vahvistuu myös pitkäjänteinen toiminta päämäärien saavuttamiseksi. Positiivisen latauksen, toiveikkuuden kokemusten sekä voimaantumisen kannalta myös itsensä hyväksymisestä on merkittävä hyöty, sillä se voi vaikuttaa ihmisen itseluottamukseen, innokkuuteen, vastuunkantokykyyn sekä kokemuksiin siitä, että hän on hyödyksi ympäristölleen. Näin sisäisen puheen tarkastelusta sekä emootioiden tuottamien reaktioiden hallinnasta tulee tärkeä osa voimaantumisen mahdollistumista. (Siitonen 1999: 155-156.)

Siitonen (1999) nostaa väitöskirjassaan eettisyyden yhdeksi voimaantumisen kannalta tärkeäksi ja muita voimaantumisen osaprosesseja yhdistäväksi tekijäksi. Vuorovaikutukselliset tekijät kuten ihmisen kuuntelu, hänestä välittäminen, hänen kunnioittamisensa ja hyväksymisensä sellaisena, kun hän on ovat voimaantumisen kannalta ratkaisevia. Kun ihmisen toimintaympäristö sallii itsensä tarkastelun suhteessa muihin ja antaa hänelle tilaa tuoda esille omia subjektiivisia kokemuksiaan hänen subjektiivuutensa voi myös vahvistua. Lopuksi yksi tärkeäksi todettu eettinen seikka liittyy ihmisen voimaantuminen mahdollistamiseen, jonka tulisi lähteä hänen omista lähtökohdistaan. (Siitonen 1999: 156-157.)

3 Digitaalisen toimintaympäristön sisällöt voimaantumisen edistymisen tukena

3.1 Digitaalisen toimintaympäristön sisällön määrittelyä

Digitaaliset toimintaympäristöt kuvaavat paikkoja, jotka on tuotettu hyödyntämällä tietotekniikkaa. Tällaisia toimintaympäristöjä voivat olla esimerkiksi erilaiset verkkosivustot, mobiilisovellukset ja alustat sekä sosiaalinen media ja muut sellaiset verkkopohjaiset resurssit, jotka mahdollistavat sosiaalisen vuorovaikutuksen. (IGI Global 2021.) Tietoteknisiä toimintaympäristöjärjestelmiä ovat esimerkiksi erilaiset digitaaliset alustat, joissa eri toimijat toteuttavat lisäarvoa tuottavaa toimintaa yhdessä määritettyjen toimintaperiaatteiden mukaisesti. Niissä keskeistä on digitaalinen tieto, data ja sen jalostamiseen pyrkivät ohjelmistot. (Viitanen ym. 2017: 17.) Digitaalisia toimintaympäristöjä voivat olla myös erilaiset oppimisalustat tai oppimisympäristöt, jotka tarjoavat apuvälineitä verkko-opiskelun ja -ohjauksen suunnitteluun ja toteutukseen (Helsingin yliopisto 2005). Digi-

taaliseksi toimintaympäristöksi voidaan määrittää myös erilaiset digitaaliset organisaation sisäiset työympäristöt. Digitaalisen toiminta- kuten työympäristönkin ekosysteemiin voi kuulua laajojakin kokonaisuuksia, jotka sisältävät esimerkiksi erilaisia viestinnällisiä, informatiivisia ja kollaboratiivisia mahdollisuuksia, välineitä, työkaluja ja sisältöjä. (Korhonen 2018.)

Digitaalisten toimintaympäristöjen sisällön voi ymmärtää ja määrittää monella tavalla. Oeschin (2003; 2007) mukaan teknisten ratkaisujen sisällön tulisi perustua sellaiseen digitaaliseen sisältöön, mikä mukautuu päätelaitteen mukaan. Sisällön tulee olla myös yhteisöllistä, usean eri käyttäjän käyttöön soveltuvaa sekä siinä tulee olla interaktiivisia ominaisuuksia, joita voi myös editoida. Sisällön tulisi mukautua käyttäjäkohtaiseksi sisältäen tarvittaessa myös erilaisia koodattavia työvälineitä sekä mahdollisuuksia linkittyä myös toisiin teknisiin kokonaisuuksiin ja sisältöihin. (Oesch 2003; Oesch 2007: 108.)

Digiympäristöjen käyttäjien osallistuminen sisältöjen luomiseen on nykypäivänä jo kovin yleistä, mikä näkyy esimerkiksi erilaisten verkkomateriaalien keräämisellä, yhdistelyllä, editoimisella ja tallentamisella omalle kotikoneelle. Materiaalin luominen mahdollistaa digitaalisen toimintaympäristön käyttäjille osallistumisen sisältöjentuottamisprosessiin luovina taiteilijoina. (Oesch 2003.) Kehittämisessä digitaalisen toimintaympäristön sisältöjen sopivuutta ja siellä tarjottujen palvelujen toteutustapoja tulisi huomioida suhteessa käyttäjien ja tuottajien omaan elinympäristöönsä. Näin mahdollistuvat parhaassa tapauksessa myös digitoimintaympäristön käytön hyödyt, kuten ajalliset, rahalliset ja ympäristölliset säästöt sekä osallistumisen kynnyksen madaltuminen siellä tapahtuvaan toimintaan. (Kilpeläinen & Sälevä 2017: 149.)

3.2 Digitaaliset toimintaympäristöt sosiaali- ja terveyshuollossa

Toimiminen digitaalisissa toimintaympäristöissä kuuluu yhä useamman kuntoutujan jokapäiväiseen arkeen (Kivistö 2017: 32) teknologisen kehityksen edetessä nopeaan tahtiin nivoutuen osaksi yhteiskuntaa (Dufva 2020: 9). Digitaalisissa toimintaympäristöissä toimimisen yleistyminen edellyttää kuntoutujatasolla teknologiataitojen haltuunottoa, kuten tietoa datan käytöstä ja sen hyödyntämisestä sekä ymmärrystä algoritmeista ja tekoälystä niiden mahdollisuuksineen ja uhkineen. Yleistynyt asiointi näissä toimin-

taympäristöissä korostaa teknologian ymmärrettävyyden, helppokäyttöisyyden ja valinnanmahdollisuuksien merkitystä. (Dufva 2020: 38-39.) Nopean kehityksen vuoksi digitalisoituvassa yhteiskunnassamme ollaan myös siirrytty toimimaan yhä vuorovaikutteisemmin eri verkostoissa, tuottaen ja muuntaen digitaalisten toimintaympäristöjen sisältöjä vuorovaikutteisesti sen sijaan, että tietoa ainoastaan kerättäisiin, tallennettaisiin ja jaettaisiin (Kivistö & Pääkkönen 2017: 12).

Digitalisaation on todettu kehittyvän näkyvämmiin terveydenhuollossa kuin sosiaalihuollossa mikä edellyttää toimia sellaisen sosiaali- ja terveyshuollon turvaamiseksi, joka toimii tasapainoisesti korostaen kuntoutujien tärkeää roolia digitaalisissa toimintaympäristöissä (Kauppila ym. 2018: 7). Digitaalisissa terveyspalveluissa osallistumista vahvistavana edellytyksenä on riittävän, ymmärrettävän ja laadukkaan tiedon tarjoaminen asiakkaalle heidän voimaantumisen edistymiseksi (Tuorila 2013). Sosiaalialalla teknologisten ratkaisujen käyttöönotto on kuvattu perustuvan tarpeeseen lisätä saavutettavuuden lisäksi osallistumisen mahdollisuuksia ja kanavia sekä avoimempaa yhteistyötä asiakkaiden ja ammattilaisten välillä (Heino & Kärkkäinen 2018: 45). Sosiaalialan digitaalisten palveluiden on tarkoitettu tähtäävän asiakastasolla yhteisöllisyyden, osallisuuden, vaikutusmahdollisuuksien sekä valtaistumisen tukemiseen uudenlaisessa toimintaympäristössä uusia menetelmiä käyttäen (Kairala 2017: 7).

Digitaalisia toimintaympäristöjä hyödynnetään yhä laajemmin sosiaali- ja terveysalalla eri ikäisien yksilöiden ja yhteisöryhmien hyvinvoinnin tukemiseksi. Esimerkiksi koppari.fi portaali toimii neuvontakanavana, joka tarjoaa nuorille työllistymiseen, ihmissuhteisiin ja asumiseen liittyvään tietoa. Nuorille on kehitetty myös Oikeusministeriön puolesta Nuortenideat.fi- alusta, jossa he pääsevät osallistumaan ja vaikuttamaan heitä koskeviin asioihin. (Kauppila ym. 2018: 28-29.) Kotihoidossa puolestaan erilaisten digitaalisilla ratkaisuilla toteutuvat etäpalvelut ovat koettu vastaavan asiakkaiden tarpeita yksilöllisesti ja mielekkäästi hyödyntämällä sekä yksilön voimavaroja, että läheisten tukea (Pirinen 2020: 25).

Sosiaali- ja terveysalan palveluita haetaan yhä enemmän myös verkosta esimerkiksi mielenterveysseuran ylläpitämä valtakunnallinen Sekasin-chat-keskustelualusta (Soini & Kovanen 2018: 162), mikä kehitettiin edistämään nuorten mielenterveyttä ja siihen liittyvien ongelmien ennaltaehkäisyä (Mieli 2021). Nuoret kokevat, että vastaavilta verkkoalustoilta tarjottava apu olisi tärkeä pystyä saamaan anonyymisti, yksityisesti ja tasa-arvoisesti, siten, että valta jakautuisi tasaisemmin auttajan ja avun tarjoajan välillä (Soini

& Kovanen 2018: 163). Suomessa on myös kehitetty viimevuosina Terveyskylä.fi -verkkopalveluympäristö, mistä kuntoutujat voivat saada tietoa ja tukea ja löytää esimerkiksi omahoitoon liittyviä ohjeita. Sen tarkoituksena on toimia täydentävien perinteisten hoitokeinojen rinnalla, tarjoten ennaltaehkäiseviä palveluita ja lisäten vaikuttamismahdollisuuksia oman terveyden ylläpitämiseksi. (Terveyskylä 2021.) Terveyskylän sisältöjen kehittämiseen osallistetaan eri alojen ammattilaisten ja asiantuntijoiden lisäksi myös potilaita (Kohonen & Arajärvi 2017; Terveyskylä 2022).

Digitaalisia toimintaympäristöjä on hyödynnetty sosiaali- ja terveysalalla myös asiakkaiden osallistumisen vahvistamiseksi ja sen arvioimiseksi. Ammattikorkeakouluopetuksessa opiskelijat ovat yhteiskehilleet työelämäyhteistyössä ratkaisuja, joilla asiakkaita saadaan mukaan sote-alan etäpalveluiden kehittämiseen, mikä osaltaan on todettu vahvistavan heidän motivaatiotaan ja sitoutumistaan esimerkiksi omahoitoon. (Arpiainen ym. 2020: 40.) Kaiken kaikkiaan digitalisaatio luo asiakkaille eri toimintaympäristöjen kautta uusia vuorovaikutuksen mahdollisuuksia, mutta tärkeintä on, että uudet palvelut vastaavat asiakkaiden tarpeisiin ja tukevat heidän tavoitteitaan. Tämän vuoksi olisikin hyödyllistä kartoittaa asiakkaiden kanssa, miten palveluiden tulisi olla saavutettavissa ja mitä niiden tulisi sisältää, jotta ne integroituisivat osaksi heidän arkeaan ja tukisivat heidän hyvinvointiaan. (Soini & Kovanen 2018: 163-166.)

Tekoälyjärjestelmiä hyödyntävät digitaaliset toimintaympäristöt ovat myös vaikuttaneet sosiaali- ja terveysalan palvelukäytänteisiin. Vaikka alan toimintatavat muuttuisivatkin, tulee tekoälyn eettisten periaatteiden korreloida sote-alan perusarvojen kanssa ja palvella kuntoutujia tavoitteellisesti. (Hallamaa ym. 2020: 93.) Kansainvälisestä näkökulmasta tarkasteltuna Suomessa sosiaali- ja terveyshuollon digitalisaatio on korkealla tasolla. Digitalisaation säännöllistä seuranta on kuitenkin tärkeä toteuttaa sekä kuntoutujien palvelutarpeiden vastaamiseksi että digitaalisen syrjäytymisen ehkäisemiseksi, sillä digisyrjäytyminen on tunnistettu ilmiö myös Suomessa. (Kyytsönen ym. 2021: 3.)

Työllistymisen näkökulmasta digitaaliset toimintaympäristöt, kuten erilaiset alustat voivat tarjota ponnahduslautan työelämään, kuten keikkatyötä nuorille tai vaikeasti työllistyville. Tällaisia alustoja ovat Suomessa esimerkiksi Work Pilots ja Sumpli. (Immonen 2021.) Nämä alustat voivat mahdollistaa myös oppimisen niiden kautta toteutuvissa työtehtävissä, työn hankkimisessa sekä laajempien työelämäntaitojen harjaantumisessa. Parhaat oppimismahdollisuudet tarjoavat ne, joissa tekijällä on mahdollisuus valita itselleen sopivia työtehtäviä. Tämän lomassa alustatyöntekijän on mahdollisuus harjoitella

asiakassuhteisiin liittyviä sosiaalista taitoja kuten vuorovaikutustaitoja. Oma-aloitteisuus ja itseohjautuvuus voidaan nähdä alustatyössä etuna, mutta niihin liittyvät taidot voivat kehittyvät myös alustatyön lomassa etenkin tarvittavan tuen avulla. (Seppänen 2021.)

Erilaiset teknologiset sovellukset voivat siis luoda uusia kuntoutuksen väyliä. Kuntoutumisen näkökulmasta teknologisilla ratkaisuilla voidaan edistää esimerkiksi yksilön oppimista ja hänen pärjäämistään työssä ja arjessa. (Järvikoski 2013: 51.) Kuntoutustoiminnassa toimintaympäristön muotoutuminen vastaamaan kuntoutujien tarpeita ja heidän arkeaan on varsin tärkeää. Oleellista on myös se, että kuntoutus toteutuu mielekkäästi, kuntoutujien omissa toimintaympäristöissä. (Sipari & Mäkinen 2012: 4, 7.)

3.3 Digitaalisten toimintaympäristöjen voimaantumisen edistymistä tukeva sisältö

Ollakseen eettisesti kestäviä digipalvelukäytäntöjen tulisi voimaannuttaa kuntoutujia, vahvistaa oikeudenmukaisuutta ja mahdollistaa yhdenvertaisen saavutettavuuden (Kivistö 2017: 34). Tämän vuoksi uusien digitaalisten toimintaympäristöjen ja niiden sisältöjen kehittämisessä on tärkeä turvata kaikille käyttäjille tasavertaiset käyttömahdollisuudet (Karakainen ym. 2017: 20). Kuntoutujien tulisi saada digitaalisia palveluita ennen kaikkea tarvelähtöisesti ja niiden toteutumisessa tulisi huomioida myös heidän arvomaailmaansa (Kauppila ym. 2018: 10).

Tämä koskee myös tekoälypohjaisia ratkaisuja, joita, tulee myös kehittää sellaisiksi, jotka edistävät kuntoutujien subjektiivuutta ja voimaantumista ja välittävät inhimillisyyttä (Hallamaa ym. 2020: 93). AuroraAI-ohjelmassa, jonka tavoitteena on kehittää teknologisia ratkaisuja palvelemaan kansalaisia ihmislähtöisesti sekä eri organisaatioita poikisektorisesti, teknisiä *AuroraAI-chatbot* sekä *Mitä minulle kuuluu* -ratkaisuja on kehitetty asiakasorganisaatioiden kanssa yhteistyössä. Näin loppukäyttäjätkin ovat päässeet vaikuttamaan toimintaympäristöjen toimintojen ja sisältöjen suunnitteluun. (DigiFinland 2022.)

Näiden teknisten ratkaisujen toimintojen ja sisältöjen kehittäminen onkin todettu palvelevan useita erilaisia palveluja hyödyntäviä ja eri elämäntilanteissa olevia kuntoutujia ja

kansalaisia, kuten esimerkiksi nuoria haastavissa elämäntilanteissa tai Suomeen ulkomailta muuttaneita yksilöitä työllistymisessä sekä yhteiskuntaan integroitumisessa. Toimintaympäristöjen kotinäkymissä jäsentyvät selkeästi esimerkiksi sisällöt, joista käyttäjä pääsee erilaisiin yhteiskunnan palveluihin vaivattomasti ja tekoälyllä toimivan alustan suosittelumekanismin kautta käyttäjällä on mahdollisuus päästä myös muihin häntä palveleviin ekosysteemeihin. (DigiFinland 2022.) Tällaiset sovellukset sisältöineen auttavat kuntoutujia tukemalla heitä eri elämäntilanteissa aktivoiden heitä kohti itsenäistä tavoitteen asettelua ja/tai edistäen heidän ongelmanratkaisutaitojaan. Organisaatioiden näkökulmasta näiden ratkaisujen hyöty näkyy mahdollisuutena kehittää toimintaa ja palveluja asiakaskuntaa paremmin palvelevaksi tiedolla johtamisen kautta. Yhteiskunnallinen hyöty tulee puolestaan ilmi kollektiivisen hyvinvoinnin lisääntymisenä ja taloudellisina säästöinä. (Alanne 2021.)

Hyvinvointia ja terveyttä edistävissä digitaalisissa toimintaympäristöissä voidaan hyödyntää esimerkiksi peliteknologiaa hyödyntäviä sisältöjä, jolloin verkkopohjaiset alustat ja sovellukset voivat tarjota uusia, käyttäjiä innostavia ratkaisuja terveys- ja sosiaalihuollon tarpeisiin (Raitio & Hopia 2014: 6). Terveyttä edistävät digitaaliset hyötypelit voivat tukea kuntoutumista ja niitä on kehitetty sekä yksilöllisesti pelattaviksi että vuorovaikutteisiksi (Ravelin & Piirainen 2012). Pelillisten sisältöjen on nähty kehittävän pelaajien tiedollista osaamista sekä sosiaalisia taitoja onnistumisen kokemusten ja elämysten kautta. Näin pelit voivat vaikuttaa myös kuntoutujien itsetuntoon ja itseluottamukseen ja tarjota heille mahdollisuuksia haastavien tilanteiden käsittelyyn. (Raitio & Hopia 2014: 7, 14.) Pelilliset sisällöt toimintaympäristössä voivat vaikuttaa edistävästi siellä toimivien onnistumisen tunteisiin, parempaan kommunikointiin, resilienssin kehittymiseen sekä uusien ideoiden syntyyn (Proyer 2014). Pelillisuus ja leikkisyys on nähty tarjoavan keinoja voimavaralähtöisemmän lähestymistavan omaksumiseen esimerkiksi sosiaalialan kuntoutustoiminnassa (Hytti 2019: 3).

Oppimista tukevissa digitaalisissa toimintaympäristöissä hyödynnetään usein esimerkiksi tieto- ja viestintäteknologiaa, eli erilaisia laitteita, verkkoympäristöjä, sovelluksia ja sisältöjä edistämään vuorovaikutuksellista, monikanavaista ja moniaistista opetusta sekä oppimista (Karakainen ym. 2017: 8, 20). Digitaalisissa oppimista tukevissa toimintaympäristöissä tieto- ja viestintäteknologiapohjaisilla ratkaisuilla ja sisällöillä voidaan edistää siellä toimivien motivaatiota, sitoutumista ja voimaantumista ja lisätä vertaisoppimisen sekä luovan ilmaisun kautta viestintään sekä elinikäiseen oppimiseen liittyviä taitoja (Kuuskorpi ym. 2015: 107).

Väitöskirjatutkimuksessaan Mäkinen (2009) osoittaa, että vuorovaikutteisen viestintäteknologian ratkaisuja hyödyntämällä voidaan edistää eri yhteisöissä omaehtoista toimijuutta ja tukea yksilöiden digitaalista voimaantumista (voimistumista). Tässä kontekstissa voimaantumisessa korostuvat ihmisen vaikutusmahdollisuudet ja kyvyt parempaan elämän hallintaan ja osallistumiseen sekä mahdollisuudet demokraattisemman tietoyhteiskunnan kehittymiselle. Väitöskirjassa todetaan, että vuorovaikutteinen viestintäteknologia voi edistää voimaantumista tiedonsaannin ja julkaisemisen, tasa-arvoisen keskustelun sekä sosiaalisen verkostoitumisen kautta. (Mäkinen 2009: 24-25, 125-126, 134, 136.)

Viestintäteknologian voimaannuttavia elementtejä on hyödynnetty digitaalisissa toimintaympäristöissä myös kansainvälisesti. Ye & Yang (2020) tuovat esiin tutkimusartikkelissaan digitaalisen WeCountry-digialustan vaikutuksia Kiinan maaseudulla asuvien kansalaisten voimaantumiseen. Digitaalisen mobiilialustan voimaannuttava vaikutus heijastui kyläläisten psykologiselle sekä taloudelliselle resurssiulottuvuudelle, vaikuttaen näin ollen heidän sosiaalisen, poliittisen sekä taloudellisen osallisuuden edistymiseen. Alusta sisälsi toimintoja, jotka helpottivat kyläläisten tiedonsaantia ja vaikuttamismahdollisuuksia heidän elinympäristössään, lisäsivät avoimuutta sekä edistivät myös heidän keskinäistä vuorovaikutuskulttuuriaan. Lisäksi alusta tarjosi heille sähköisen kaupankäynnin mahdollisuuksia ja pienensi kaiken kaikkiaan maaseudun asukkaiden digitaalista kuilua. (Ye & Yang 2020.)

Terveyskylä.fi tarjoaa runsaasti informatiivista, selkeästi viestittyä sisältöä kuten omahoito-ohjeita kuntoutujien vaikuttamismahdollisuuksien edistämiseksi (Terveyskylä 2021). Parhaimmillaan omaan hoitoon ja seurantaan suunnattujen informatiivisten ja interaktiivisten sisältöjen nähdään tukevan kuntoutujien voimaantumisen edistymistä (Kuntaliitto 2021). Oikeusministeriön verkkopalvelu *demokratia.fi* sivusto on myös tarkoitettu kansalaisille ja se sisältää sekä informatiivista tietoa ajankohtaisesta päätöksenteosta että kansalaisvaikuttamista edistäviä sisältöjä, jotka mahdollistavat osallistumisen keskusteluun, kannanottoon ja päätöksentekoon (Oikeusministeriö 2022). Murthy (2010) toteaa, tutkimiansa verkkoalustojen heikon informatiivisuuden sekä vuorovaikutuksellisten ja interaktiivisten sisältöjen puutteiden heikentävän demokratiaa. Live-chatin, blogien ja muiden vastaavien informatiivisten ja sosiaalista kanssakäymistä tukevien sisältöominaisuuksien tarjoamatta jättäminen esti hänen tutkimuksensa mukaan kansalaisten osallistumista demokratiaa tukeviin, alhaalta ylöspäin kulkeviin poliittisen vaikuttamisen prosesseihin. (Murthy 2010.)

Neljässä espanjalaisessa kaupungissa tutkittiin puolestaan digitaalisten ruohonjuuritason innovaatioiden roolia osallistavamman älykaupungin rakentamisessa. Digitaaliset innovaatiot kuten avoimet alustat, jotka tarjoavat kansalaisille vaikuttamisen mahdollisuuksia, kuten hakea, käyttää ja luoda yhdessä uudenlaista tietosisältöä todettiin edistävän heidän osallistumistaan ja voimaantumista. Tutkijat suosittelivat kaupunginvaltuustoja tunnistamaan ja tukemaan tämäntyyppisiä digitaalisten ruohonjuuritason innovaatioiden ekosysteemejä ja niiden kehittymistä myös osallisuuden ja demokratian edistämiseksi. (Boni ym. 2019.)

Kansalaisten osallistumisen sisältöjen jakamisen ja luomisen todettiin edistävän voimaantumista myös Pinkettin ja O'Bryant (2003) tutkimuksessa. Toimiessaan aktiivisesti heille tarkoitettussa yhteisöpohjaisessa verkkojärjestelmässä kansalaiset ovat aktiivisia muutoksentekejiä passiivisten kohteiden, asiakkaiden ja tiedonvastaanottajien sijaan. Digitaalisissa toimintaympäristöissä tulisi edistää siellä toimivien voimaantumista ja antaa heille mahdollisuus tunnistaa omia kiinnostuksen kohteita ja sitä, miten teknologia voi tukea heitä niiden suuntaan. Teknologian käytössä huomion tulisi kiinnittyä tarkastelemaan myös käytettävän ratkaisun tuloksellisuutta sen sijaan, että ratkaisu nähtäisiin pelkkänä oppimiseen, kuntoutukseen tai työllisyyspalveluiden pääsyn välineenä. Tarkemmin ratkaisua tulisi pitää tuloksen saavuttamisen välineenä kuten välineenä oppimiseen, kuntoutumisen tai työllistymiseen. Tämän vuoksi olisikin tärkeä sitouttaa käyttäjät myös aktiivisiksi tuottajiksi pelkkien palveluiden kuluttajien sijaan. (Pinkett & O'Bryant 2003.)

Palvelun käyttäjien osallistuminen digitaalisten toimintaympäristöjen kehittämiseen on vaikuttanut osaltaan myös heidän voimaantumiseensa. Yhteiskehittämisen hyödynnettävyyttä verkkopohjaisten yhteisöjen kehittämisessä esitellään myös Aghdamin ym. (2020) Australialaisessa systeemissä kirjallisuuskatsauksessa. Aghdam ym. (2020) tähtäävät kirjallisuuskatsauksellaan terveysalan ammattilaisten yhteisymmärryksen rakentamiseen liittyen asiakkaiden osallistamisesta ilmeneviin hyötyihin osana digitaalisten alustojen kehittämistä terveysalalla. Tutkijoiden mukaan kuluttajien osallistuminen terveydenhuollon palveluiden digitaalisten alustojen kehittämiseen on kasvanut, mikä osoittaa asiakkaiden sitouttamista palvelujen tuottamiseen sekä yleisen kiinnostuksen kasvamisen arvopohjaiseen yhteiskehittämiseen. Asiakkaiden osallistumisen hyödyt digitaalisten alustojen sisältöjen ja palveluiden kehittämisessä ilmenivät tutkijoiden mu-

kaan mm. palveluiden avoimuuden sekä ammattilaisten ja asiakkaiden välisen kommunikation kehittymisenä sekä asiakkaiden voimaantumisen ja itseohjautuvuuden edistymisenä. (Aghdam ym. 2020.)

Palveluiden kuluttajat ovat osallistuneet sosiaali- ja terveystieteiden digitaalisten toimintaympäristöjen ja palveluiden sekä sisältöjen kehittämiseen myös Suomessa. Arvosen ja Lehto-Trapnowskin (2019) kokoamassa Virtuaalisairaala 2.0 -kärkihankkeen yhteenvedossa esitellään, kuinka eri potilas- ja potilasjärjestösidosryhmät osallistuivat digitaalisten terveyspalveluiden suunnitteluun. E-Terveyspalveluiden käyttäjien osallistuminen kehittämisprosessiin kuului hankkeen periaatteisiin vahvasti. Virtuaalisairaala 2.0-hanke oli monivaiheinen ja sen yhtenä tuotoksena syntyi Terveyskylä.fi-palvelu vastaamaan yhdeksänkymmenen eri potilasryhmän tarpeisiin. (Arvonen & Lehto-Trapnowski 2019.)

Kuntoutujatasolta tarkasteltuna edellä mainitun hankkeen tuotokset voivat hyödyttää kuntoutumista monestakin eri näkökulmasta. Kuntoutajat voivat käyttää luovuutta palveluiden hyödyntämisessä ja löytävät sopivampaa tietoa ja neuvontaa tarpeisiinsa ja ongelmiinsa esimerkiksi itse- ja omahoitopalveluista. Palvelut eivät ole aika- ja paikkasidonnaisia ja tieto on löydettävissä oikea-aikaisemmin. Mobiilisovellusten tuki on keskitetty terveyden edistämiseen sekä hoidon/ kuntoutuksen toteutukseen ja seurantaan. Edellä mainittu hanke edisti kaiken kaikkiaan tasa-arvoa alueellisten palveluiden saatavuudessa ja asiakaskokemusta ymmärtävää kehittämistapaa sekä loi uutta yhteiskehittämiseen perustuvaa palveluinnovointikulttuuria digitaalisten työtapojen ja uuden teknologian hyödyntämisellä. (Arvonen & Lehto-Trapnowski 2019.)

Käyttäjälähtöisyyden tärkeys digitaalisten toimintaympäristöjen kehittämisessä ilmenee myös digitaalinen hyvinvointitalo -hankkeessa, jossa digitalon virtuaalisia sisältöjä kootaan yhteen sote- sekä kulttuurialan toimijoiden yhteistyössä. Sisältöjen kehittämiseen on tarkoitus osallistaa myös loppukäyttäjät, sillä tarpeiden ja toiveiden kuuleminen on digitalon toimijuuden ja saavutettavuuden kannalta olennaista. Digitaalisen hyvinvointitalon tavoitteena on tarjota erilaisissa elämäntilanteissa oleville kansalaisille matalan kynnyksen hyvinvointia lisääviä ketteriä palveluja, jotka tukevat niin yhteisöllisyyttä ja syrjäytymisen ennaltaehkäisyä, kuten kulttuuristen oikeuksienkin edistymistä. (Kalliola 2021.)

Ajatuksena on, että talon sydän on Neighbourhood Space eli aula, jossa toivotetaan tervetulleeksi. Aulan kautta edetään erilaisiin tiloihin ja huoneisiin, joissa on tapahtumia, kuten taidenäyttelyitä, tanssitunteja, keskustelutilaisuuksia, neuvontapisteitä, kielikursseja, runoesityksiä, festareita, messuja ja paljon muuta toimintaa, joka edistää hyvinvointia. (Kalliola 2021.)

Digitaalisen toimintaympäristön ja sen sisältöjen saavutettavuus toimii myös tärkeänä osana toimintaympäristön kokonaisuutta, sillä siihen liittyy yhdenvertaisuutta sekä sosiaalisia arvoja käsitteleviä tekijöitä. On keskeistä, että ratkaisujen saavutettavuutta huomioidaan kokonaisvaltaisesti, jotta käyttäjät eivät jäisi toiminnan ja palveluiden ulkopuolelle. (Avellan & Paalasmaa 2021.) Digitaalisen toimintaympäristön sisältöjen saavutettavuusvaatimuksiin kuuluvat esimerkiksi selkeän kielen käyttö sekä edellytys siitä, että sisältö jäsentyy sitä kuvaavalla otsikolla. Mikäli sisältönä on informatiivinen kuva, myös samaa tietoa antava tekstivastine on tarpeen. Äänitallenteille ja videoille on myös löydettävä niitä vastaava tekstisisältö ja toimintaympäristössä on tärkeä välttää yhteen aistihavaintoon perustuvia kuvauksia ja komentoja. (Kuntaliitto 2022.)

Digitaaliset toimintaympäristöt muuttuvat yhä merkityksellisimmiksi työtoiminnan kuntoutujien arjessa yhteiskunnan palveluiden siirtyessä etenevissä määrin eri alustoille sekä verkkoon (Kaarainen ym. 2017: 44). Digitalisaatio tulee olemaan osa asiakastyötä lisääntyvästi ja se voi mahdollistaa fyysisten kontaktien tuomien aukkojen täyttymistä ja lisätä toisaalta myös kuntoutujien vastuunottoa ja osallisuutta omissa asioissaan. Digitaalisia palveluita tulisi tarjota yksilöllisesti, kuntoutujien elämäntilanteiden ja valmiuksien mukaan kiinnittämällä huomiota hyvän ja välittömän vuorovaikutuksen luomiseen työtoiminnan kuntoutujien sekä ammattilaisten välillä. Organisaatioissa tulisi visioida digitalisaation tarjoamista kuntoutujia voimaannuttavista ja yhdenvertaisesti saavutettavissa olevista mahdollisuuksista. (Salmela & Mämmi-Laukka 2017: 166-168.) Pohdinnan alle tulee ajankohtaisena näin myös se, miten kuntoutujien vaikuttamisen keinoja sosiaali- ja terveydenhuollon digipalveluiden kehittämisessä voidaan edistää (Ahonen & Iiskola 2020: 8). Alla olevassa yhteenvetokuviossa (Kuvio 2) on havainnollistettu kuntoutujien voimaantumisen edistymistä tukevan digitaalisen toimintaympäristön sisältöjä ja voimaantumista edistäviä ydintekijöitä pohjautuen tutkimuksellisen kehittämistyön teoreettiseen viitekehykseen.

Kuvio 2. Voimaantumista edistäviä sisältöjä ja ydintekijöitä tutkimuksellisen kehittämistyön kontekstissa.

(Kalliola 2021; Hallamaa 2020: 93; Siitonen 1999: 158; Jantunen 2008: 73, 74; Kaarakainen ym. 2017: 8, 20; Kuuskorpi ym. 2015: 107; Mäkinen 2009: 24-25, 125-126, 134, 136; Oesch 2003; Oesch 2007: 108; Kilpeläinen & Sälevä 2017: 149; Dufva 2020: 38-39; Kivistö & Pyykkönen 2017: 12; Tuorila 2013; Heino & Kärkkäinen 2018: 45; Kairala 2017: 7; Kauppila ym. 2018: 10, 28-29; Pirinen 2020: 25; Terveyskylä 2021; Kohonen & Arajärvi 2017; Terveyskylä 2022; Arpiainen ym. 2020: 40; Soini & Kovanen 2018: 163-166; Kyytsönen ym. 2021: 3; Seppänen 2021; Järvikoski 2013: 51; Sipari & Mäkinen; Immonen 2021; DigiFinland 2022; Raitio & Hopia 2014: 6-7, 14; Ravelin & Piirainen 2012; Proyer 2014, Hytti 2019: 3; Ye & Yang 2020; Kuntaliitto 2021; Oikeusministeriö 2022; Boni ym. 2019; Pinnett & O'Bryant 2003; Aghdam ym. 2020; Arvonen & Lehto-Trapnowski 2019.)

Työtoiminnan kuntoutujan voimaantumista edistävät ydintekijät sisältävät kuntoutujien päämääriä, kyky- ja kontekstiuskomuksia sekä emootioita huomioivia elementtejä digitaalisessa toimintaympäristössä. Tällaisia ovat kuntoutujien päätösvalta koskien omia palvelutarpeita, vastuun ottaminen omasta hyvinvoinnista, vuorovaikutus ja yhteisöllisyys sekä kuntoutujien innostaminen ja onnistumisen kokemukset digitaalisessa toimintaympäristössä. Kuntoutujien voimaantumista tukevan digitaalisen toimintaympäristön sisältö pohjautuu puolestaan sisältöihin, joihin liittyy erilaisia ominaisuuksia, arvoja,

asenteita ja toimintamahdollisuuksia. Nämä sisällöt eri ominaisuuksineen sekä kuntoutujien voimaantumista edistävien tekijöiden huomioiminen voivat tukea työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen edistymistä digitaalisessa toimintaympäristössä.

4 Stadin soten työtoimintayksiköt kehittämissympäristönä

Kuntouttava työtoiminta on sosiaalihuoltolain mukainen sosiaalipalvelu ja Helsingissä sitä järjestetään mm. kaupungin työtoimintaympäristöissä sekä eri säätiöiden ja yhdistysten toimipisteissä. Kunnat tuottavat työllistymistä tukevia sosiaalipalveluja työttömille työnhakijoille kuntouttavan työtoiminnan muodossa. Tämä perustuu lakiin kuntouttavasta työtoiminnasta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020; Uusix 2017.) Kuntouttava toiminnan tavoitteena on lisätä kuntoutujien työllistymismahdollisuuksia sekä parantaa heidän elämänhallintaansa ja toimintakykyä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020; Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2021; Työ- ja elinkeinoministeriö 2020). Elämän- ja arjenhallinnan lisäksi sillä tavoitellaan työttömyyden aiheuttamien ongelmien sekä syrjäytymisen ennaltaehkäisyä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020). Uudistunut kuntouttavan työtoiminnan lakimuutos edellyttää, että kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen ja tuottaminen tapahtuu kuntoutujan tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti, joko yksilöllisesti tai ryhmässä toteutettavana palveluna. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta 702/2020; STM 2020.)

Helsingin kaupungin työtoimintaa järjestävät yksiköt ottivat digiloikan maaliskuussa 2020 COVID-19-pandemian aiheuttaman poikkeustilanteen vuoksi, jolloin kuntouttavan työtoiminnankuntoutujiin alettiin pitämään yhteyttä etänä ja varsinainen etätyötoiminta alkoi huhtikuussa, jolloin käynnistyi Stadin soten etätyötoiminta, mikä aloitti tarjoamaan verkko- ja puhelinvälitteistä työtoimintaa asiakkailleen. Kuntouttavan työtoiminnan palvelut uudistuivat ketterästi kevään digiloikan myötä ja nykyään työtoimintaa tarjotaan lähi-, etä- tai hybridipalveluna, mikä kattaa sekä lähi- että etäpalvelun. Kaupungin työtoimintapaikoissa järjestetään asiakkaille etäpajapäiviä sekä verkkovälitteistä etätyötoimintaa mitä järjestetään muun muassa etätyövalmennuksen, sosiaalisen kuntoutuksen etäkahvilan sekä osallisuusvalmennuksen ja liikunnan muodossa. Lisäksi etätyötoiminnassa kuntoutujien on mahdollista opiskella digitaitoja. (Niiranen 2020.)

Tutkimuksellisen kehittämistyön tarve tuli esiin kokouksessa, jossa Helsingin kaupungin kuntouttavaa työtoimintaa järjestävien Uusix-verstaiden johtaja, kertoi Stadin sotien kuntouttavan työtoiminnan kevään 2020 digiloikasta ja sen tuomista haasteista ja mahdollisuuksista etätyötoiminnan kehittämiseksi. Organisaatiossa nousi esille tarve kehittää digitaalinen toimintaympäristö, jonka tarkoituksena on taata etätyötoiminnan saavutettavuutta ja joustavuutta sekä vastata kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden tarpeisiin ja toiveisiin. Tarve digitaalisen toimintaympäristön sisällön kehittämiseksi nousi Stadin sotien etätyötoiminnan kehittämissä, johon osallistuu työtoimintayksiköiden kuntoutujia ja ammattilaisia kolmesta eri Stadin sotien työtoimintayksiköstä; Uusix-verstailta, Pakilan työkeskuksesta sekä Avotyötoiminnasta. Huhtikuussa 2021 tehdyssä asiakaskyselyssä ilmeni myös, että useat työtoimintayksiköiden kuntoutujat toivovat saavansa mahdollisuuksia vaikuttaa digitaalisen toimintaympäristön sisältöjen kehittämiseen. Toimiminen digitaalisessa toimintaympäristössä koskee sekä työtoiminnan kuntoutujia että ammattilaisia ja tämän vuoksi sen sisällön kehittämiseen kutsuttiin osallistumaan molempien sidosryhmien edustajia (Toikko & Rantanen 2009: 91).

5 Tutkimuksellisen kehittämistyön tavoite ja tarkoitus

Tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena oli kehittää Stadin sotien työtoimintayksiköiden digitaalisen toimintaympäristön sisältöä kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi.

Työn kehittämistehtävät olivat:

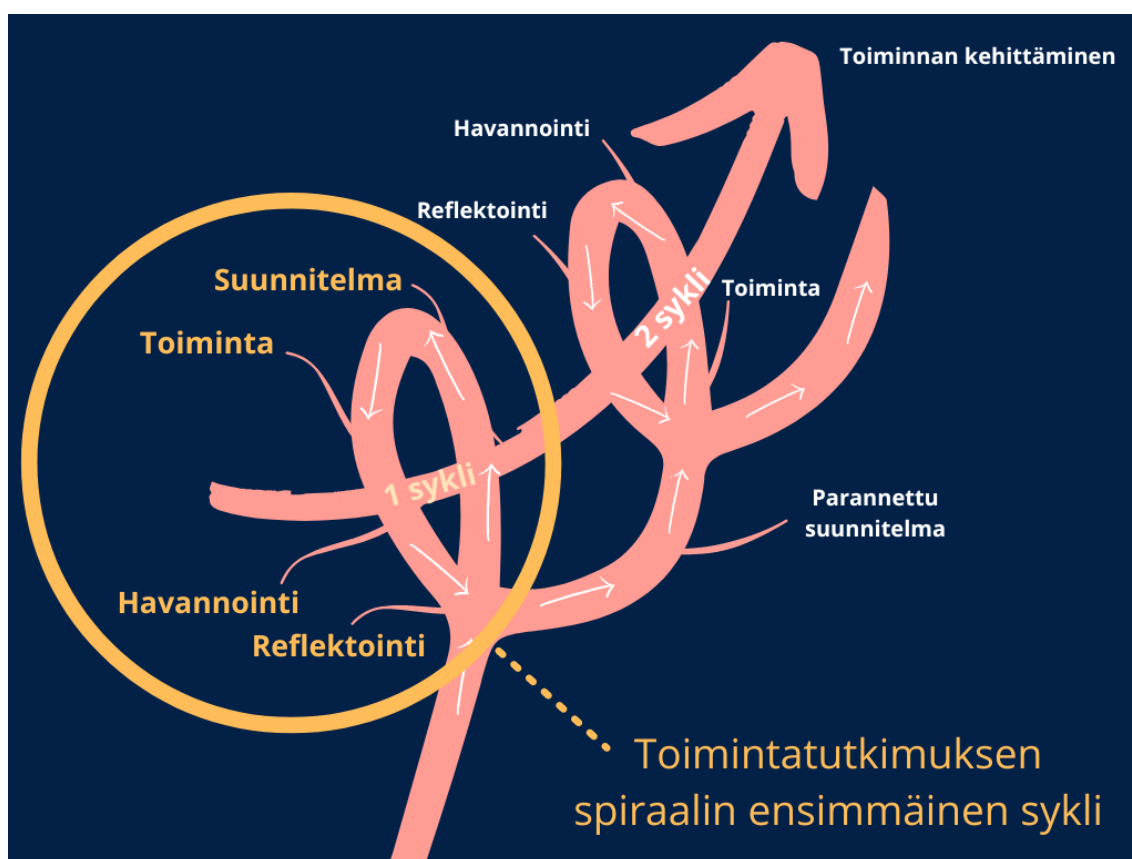
- Kehittämistehtävä 1: Kuvata kuntoutujien voimaantumista edistäviä tekijöitä digitaalisessa toimintaympäristössä
- Kehittämistehtävä 2: Selvittää mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi

Työn tuotoksena syntyi kuvaus digitaalisen toimintaympäristön sisällön ydintekijöistä kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi.

6 Menetelmälliset ratkaisut

6.1 Tutkimuksellinen lähestymistapa

Tutkimuksellisen kehittämistyön strategiana toimi toimintatutkimuksellinen lähestymistapa. Toimintatutkimusta kuvataan jatkuvana, kehittämisideoita synnyttävänä pyörteenä, jossa syklien vaiheet toistuvat aina edellisten syklien synnyttämien ajatusten pohjalta. Tutkimuksellinen kehittämistyö sijoittui ensimmäiseen syklin (Kuvio 3) suunnitelman, toiminnan, havainnoinnin ja reflektoinnin vaiheisiin toimintatutkimuksen spiraalin mukaan. (Heikkinen ym. 2010: 78-81.)

Kuvio 3. Toimintatutkimuksen sykli osana toimintatutkimuksen spiraalia (Heikkinen ym. 2010: 81 mukailleen)

Tässä toimintatutkimuksessa eri tiedonintressit nivoutuivat toisiinsa ja näin ollen niitä oli vaikea erottaa toisistaan (Heikkinen ym. 2010: 48). Kehittämisessä ilmeni näin sekä praktisen, että emansipatorisen tiedon intressin piirteitä. Päämääränä oli saavuttaa kommunikatiivisuuteen ja tulkintaan liittyvää tietoa ja toisaalta siinä pyrittiin aktivoimaan

tiedon tuottajia suhtautumaan kriittisesti muuttuvaan maailmaan itsereflektion kautta. (Vilkkä 2015: 65.) Uudenlaisen tietoisuuden kehkeytymisen ja toimijoiden lisääntyneen ymmärryksen lisäksi digitaalisen toimintaympäristön sisällön kehittämisen päämääränä oli tukea kuntoutujien voimaantumista. Praktisessa tiedonintressissä pyrittiin lisäämään ymmärrystä kuntoutujien voimaantumista tukevista tekijöistä digitaalisessa toimintaympäristössä. Toisaalta työssä kutsuttiin kehittäjiä pohtimaan voimaantumista tukevia tekijöitä kriittisesti. Emansipatorinen tiedonintressi ohjasi työssä selkeästi kriittiseen reflektioon, jolloin digitaalisen toimintaympäristön sisältöä kehitettiin kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi kehittäjien määrittelemiin tekijöihin peilaten. (Heikkinen ym. 2010: 44-47.)

Tutkimuksellisen kehittämistyön tekijän ja kehittäjien välinen suhde perustui tässä työssä sekä yhteistyöhön, mikä on ominaisuudeltaan praktisen tiedonintressin mukainen, että yhteisvastuullisuuteen, mikä esiintyy kriittisemansipatorisessa tiedon intressissä (Heikkinen ym. 2010: 44-47). Kehittämistyön tekijän rooli keskittyi yhteisen kehittämisen käynnistämiseen ja koordinointiin, jolloin vastuu kehittämisestä jaettiin yhdessä osallistuvien sidosryhmien kanssa. (Heikkinen ym. 2010: 44-47). Tämä toimintatutkimus toimi yhteisöllisenä kehittämisprosessina, joka tähtäsi muutokseen. Kehittämisessä työn tekijä oli aktiivinen toimija ja kanssakehittäjä, joka tarkasteli ja tulkitsi sosiaalisia tilanteita havainnoimistaan näkökulmista. (Heikkinen & Jyrkämä 1999: 44-50.) Työssä sovellettiin myös osallistuva tutkimuskumppanuus -mallin ideaa kehittäjäkumppanuuden vahvistamiseksi kehittäjien kesken sekä kehittämistyöhön osallistuvien kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi (Sipari ym. 2022: 44) esimerkiksi kehittämissarjoja koskevassa suunnittelussa sekä kehittämisen toteutuksessa ja tuotoksen arvioinnissa.

6.2 Tutkimuksellisen kehittämistyön eteneminen

Tutkimuksellisen kehittämistyön aikataulua on kuvattu alla näkyvässä taulukossa ja se ohjasi prosessin eri vaiheita (Taulukko 1).

Taulukko 1. Tutkimuksellisen kehittämistyön aikataulu

Ajankohta	Työnvaihe
Elo-joulukuu 2020	Ideointivaihe: Tarveanalyysi, tiedonhaku, teoreettisen viitekehyksen rakentaminen, aiheanalyysi
Tammikuu 2021	Aiheanalyysin jäsentäminen, viitekehyksen rakentaminen, alustavan tutkimussuunnitelman palauttaminen
Helmikuu- kesäkuu 2021	Tutkimussuunnitelman viimeistely ja palauttaminen täydennettynä, suunnitelman läpikäynnin työn tilaajan kanssa, tutkimusluvan hakeminen
Syyskuu 2021	Tutkimuslupa myönnetty Helsingin kaupungin nuorten palvelujen ja aikuissosiaalityön johtajan toimesta, videokutsun lähettäminen ja levittäminen ja kehittäjäryhmän muodostaminen
Lokakuu 2021	Orientaatiotilaisuus kehittäjille, työpaja: Kehittämistehtävä 1, aineiston litterointi & analysointi
Marraskuu 2021	Työn esittely Metropolissa, kuntoutuksen symposium-tilaisuudessa, työpaja: Kehittämistehtävä 2, aineiston litterointi & analysointi
Joulukuu- huhtikuu 2022	Raportin kirjoittaminen ja Turnitin-ajo, raportin viimeistely, palautus, arviointi & julkistaminen Theseukseen

6.3 Kehittäjien valinta ja kuvaus

Tutkimukselliseen kehittämistyöhön kutsuttiin osallistumaan kehittäjiksi ne, joita kehitettävä asia, eli digitaalisen toimintaympäristön sisältö ja sen kehittäminen koski (Toikko & Rantanen 2009: 91). Molempaa kehittämistehtävää koskeviin yhteiskehittelytilaisuuksiin kutsuttiin mukaan Stadin soten työtoimintayksiköiden kuntoutujia sekä ammattilaisia Uusix-verstailla, Pakilan työtoiminnasta sekä Avotyötoiminnasta. Kehittämistyön tekijänä lähetin videokutsun (Liite 1) ja tutkimushenkilötiedotteet (Liite 2) kaikkien työtoimintayksiköiden johtajille sähköpostitse. Johtajat puolestaan lähettivät videokutsun ja tutkimushenkilötiedotteet sähköpostitse kaikille työtoimintayksiköissä työssä oleville ammattilaisille ja pyysivät heitä lähettämään nämä eteenpäin kuntoutujille. Kuntoutujille kutsu ja henkilötiedote lähetettiin ammattilaisten toimesta sähköpostitse, eli kukin kuntoutuja sai kutsun ja tutkimushenkilötiedotteet oman työtoimintayksikön ammattilaiselta. Kehittämistyön tekijänä tiedotin tutkimuksellisesta kehittämistyöstä ammattilaisille sekä kuntoutujille myös suullisesti, etätyötoimintaa koskevissa verkkovälitteisissä infotilaisuuksissa.

Tutkimuksellisen kehittämistyön kehittäjien rekrytoinnissa hyödynnettiin Stadin soten etätyötoiminnan kehittämisryhmän tiimiläisiä soveltuvien osallistujien tunnistamiseksi. Osallistumiskriteereinä oli työsuhde tai työtoiminnan asiakkuus Uusix-verstailla, Pakilan työkeskuksessa tai Avotyötoiminnassa sekä riittävä suomen kielen taito. Kehittäjiksi valittiin molempia kehittämistehtäviä koskeviin yhteiskehittelytilaisuuksiin yhteensä kaksikymmentä henkilöä kaikista kolmesta työtoimintayksiköstä. Kehittämiseen rekrytoitiin tasavertainen määrä kuntoutujia ja ammattilaisia, eli kymmenen kuntoutujaa ja kymmenen ammattilaista. Osallistumisesta kiinnostuneet kuntoutujat ja ammattilaiset ilmoittautuvat suoraan kehittämistyön tekijälle sähköpostitse. Rekrytoinnin kriteerit täyttäneet ilmoittautuneet henkilöt valittiin osallistumaan kehittämiseen ilmoittautumisjärjestyksessä. Tutkimuksellisen kehittämistyön tekijänä otin henkilökohtaisesti yhteyttä rekrytoituihin kehittäjiin, jaoin osallistuville tietosuojaselosteen (Liite 3) ja suostumusasiakirjat (Liite 4) sähköpostitse sekä vastasin siitä, että suostumukset vahvistettiin kirjallisesti sähköpostitse ennen yhteiskehittelytilaisuuksia.

Tutkimukselliseen kehittämistyöhön valituista kehittäjistä kymmenen kuntoutujaa ja yhdeksän ammattilaista osallistui ensimmäistä kehittämistehtävää koskevaan yhteiskehittelytilaisuuteen. Toista kehittämistehtävää koskevaan yhteiskehittelytilaisuuteen osallistui yhdeksän kuntoutujaa ja yhdeksän ammattilaista. Kaikkien kehittäjien osallistuminen

tutkimukselliseen kehittämistyöhön perustui vapaaehtoisuuteen. Kehittäminen tapahtui verkkovälitteisesti ja kehittämistyöhön osallistuvilla oli käytössään tietokone ja verkkoyhteys joko oman kodin tai työtoimintayksikön kautta.

6.4 Aineiston kerääminen

Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä kerättiin aineistoa kahteen taulukossa näkyvään kehittämistehtävään ja aineistonkeruu tapahtui laadullisin menetelmin hyödyntämällä yhteiskehittelyä (Taulukko 2). Tutkimuksellisen kehittämistyön noudattaessa toimintatutkimuksen strategiaa ja työn edustaessa sellaista tutkimuksellista logiikkaa, joka pyrkii kehittäjien voimaantumisen mahdollistumiseen, laadulliset menetelmät soveltuivat aineistonkeruuseen perustellusti (Adams 2008: 176, 182). Kehittämistehtäviä koskevat yhteiskehittelytilaisuudet toteutuivat tutkimuksellisessa kehittämistyössä etäyhteyksin, Microsoft Teams-alustalla.

Ennen yhteiskehittelytilaisuuksia kehittäjille järjestettiin puolentoistatunnin orientaatiotilaisuus, jonka oli tarkoitus alustaa tulevia yhteiskehittelytilaisuuksia perehdyttämällä osallistujat kehittämiseen. Orientaatiotilaisuudessa esiteltiin työn tarkoitus ja tavoite sekä yhteiskehittelytilaisuuksien aikataulua ja sisältöä. Lisäksi tilaisuudessa tutustuttiin yhteiskehittelymenetelmiin ja keskusteltiin kehittäjien kanssa heidän tarpeistaan ja toiveistaan yhteiskehittelytilaisuuksien toteutusta ja osallistumista koskien.

Taulukko 2. Kehittämisen ja aineistonkeruun vaiheet

Kehittämistehtävä	Kehittäjät (n=19)	Menetelmä	Tulos
1. Kuvata kuntoutujien voimaantumista edistäviä tekijöitä digitaalisessa toimintaympäristössä voimaantumisen edistymiseksi	Stadin soten työtoimintayksiköiden kuntoutajat ja ammattilaiset	Yhteiskehittely, verkkovälitteisesti Digitaalinen yhteiskehittelymenetelmä: Työpaja →aineistolähtöinen sisällönanalyysi	Tietoa kuntoutujien voimaantumista edistävästä tekijöistä digitaalisessa toimintaympäristössä
2. Selvittää mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi	Stadin soten työtoimintayksiköiden kuntoutajat ja ammattilaiset	Yhteiskehittely, verkkovälitteisesti Digitaalinen yhteiskehittelymenetelmä: Työpaja →aineistolähtöinen sisällönanalyysi	Tietoa digitaalisen toimintaympäristön sisällöstä kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi
TUOTOS: Kuvaus digitaalisen toimintaympäristön sisällön ydintekijöistä työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi			

6.4.1 Ensimmäinen yhteiskehittelytilaisuus kuntoutujille ja ammattilaisille

Ensimmäisessä kehittämistehtävässä kehittäjät kuvasivat kuntoutujien voimaantumista edistäviä tekijöitä digitaalisessa toimintaympäristössä ennalta määriteltyjen, työn teoreettiseen viitekehykseen perustuvien kysymysten kautta (Liite 5). Ensimmäistä kehittämistehtävää koskevan yhteiskehittelytilaisuuden aineistonkeruu toteutui työpajamenetelmää soveltaen, jossa kehittämistyön tekijä toimii keskustelujen käynnistäjänä ja ryhmän fasilitoijana. Kehittäjät jaettiin Teams-alustan kautta neljään n. viiden hengen ryhmään, johon kuului sekä ammattilaisia että kuntoutujia. Kustakin pienryhmän kehittäjistä valittiin

kirjuriksi yksi henkilö, joka oli päävastuussa keskusteluista nousseiden asioiden kirjaamisesta digitaalisille post-it lapuille hyödyntäen Googlen Jamboard-kirjoitus-alustaa. Tämän lisäksi myös muilla kehittäjillä oli oikeus kirjoittaa post-it lapuille. Jamboard-alustalle kirjattu aineisto tallennettiin sähköisesti Metropolian etäverkkoasemalle siten, että kehittäjät eivät olleet tunnistettavissa. Pienryhmätyöskentelyn jälkeen kehittäjät ohjautuivat Teams-alustan yhteiseen tilaan automaattisesti, jossa oli tarkoitus käydä yhteinen yhteenvetokeskustelu kuntoutujien voimaantumista edistävästä tekijöistä digitaalisessa toimintaympäristössä. Yhteenvetokeskustelu äänitettiin nauhurilla ja äänite tallennettiin tietokoneelleni Metropolian etäverkkoasemalle. Yhteiskehittelytilaisuus kesti kaksi tuntia.

6.4.2 Toinen yhteiskehittelytilaisuus kuntoutujille ja ammattilaisille

Työn toista kehittämistehtävää koskevassa yhteiskehittelytilaisuudessa oli tarkoitus selvittää mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi. Kehittäminen käynnistyi kehittämistyön tekijän alustuksesta, ryhmän perehtyessä ensin ensimmäisen kehittämistehtävän alustaviin tuloksiin siitä, mitkä tekijät edistävät työtoiminnan kuntoutujien voimaantumista digitaalisessa toimintaympäristössä. Ensimmäisen kehittämistehtävän tulokset toimivat virikkeenä tässä toisessa kehittämistehtävässä ja tämän vuoksi toisen yhteiskehittelytilaisuuden aineiston keräämiseen liittyvät teemat tarkentuivat tutkimuksellisen kehittämistyön edellisen kehittämistehtävän aineiston analyysin tuotoksen perusteella. Toisen yhteiskehittelytilaisuuden teemat jäseneltiin edellisen kehittämistehtävän tulosten perusteella kysymyksiksi taulukoihin (Liite 6), joita täytettiin virtuaalisesti pienryhmissä.

Toisen kehittämistehtävän aineistonkeruu toteutui työpajamenetelmää soveltaen ja kehittäjät jaettiin alustuksen jälkeen pienryhmiin yhteiskehittämään teemojen mukaan. Aineistoa kerättiin näissä pienryhmissä Jamboard-alustalle virtuaalisilla post-it lapuilla, jotka liitettiin virtuaaliseen taulukkopohjaan. Jamboard-alustan digitaalisille post-it lapuille kirjatut tiedot tallennettiin sähköisesti kehittämistyön tekijän yksityiselle tietokoneelle Metropolian etäverkkoasemalle. Pienryhmätyöskentelyn jälkeen kehittäjät ohjautuivat automaattisesti Teams-alustan yhteiseen tilaan esittelemään kunkin pienryhmän tuotoksia. Tämä ryhmän keskustelun yhteenveto-osio äänitettiin nauhurilla ja äänite siirrettiin ja tallennettiin tietokoneelleni Metropolian etäverkkoasemalle. Yhteiskehittelytilaisuus kesti kaksi tuntia.

6.5 Aineiston analysointi

Tutkimuksellisessa kehittämistyössä kehittämistehtävien aineistot analysoitiin aina kunkin yhteiskehittelytilaisuuden jälkeen kehittämiskysymykseen vastaamiseksi. Ensimmäiseen kehittämistehtävään vastaamiseksi analysoitiin ainoastaan sitä varten tuotettu aineisto. Toiseen kehittämistehtävän analysoinnissa hyödynnettiin molempiin kehittämistehtäviin tuotettuja aineistoja. Kehittämistehtävissä tuotettu aineisto oli sekä nauhoitettuna äänitiedostomuodossa että kirjallisessa muodossa. Nauhoittamalla kerätty tutkimusaineisto muutettiin tutkittavaan muotoon litteroimalla (Vilkkä 2015: 137). Molemmista yhteiskehittelyistä tallennetut äänitiedostot litteroitiin ELAN-ohjelmalla (Kielipankki 2021). Kehittämistehtävien kirjallisessa muodossa Jamboard-alustalle tuotettu aineisto analysoitiin ryhmittelemällä digitaaliset muistilaput Excel-taulukon kehittämistehtävien analyysikysymysten ohjaamana. Yhteenvedo yhteiskehittelytilaisuuksissa kerätystä aineiston koosta näkyy alla olevassa taulukossa (taulukko x).

Taulukko 3. Yhteenvedo yhteiskehittelytilaisuuksissa kerätystä aineiston koosta kehittämistehtävittäin

Kehittämistehtävät & kehittäjät	Aineiston koko
Kehittämistehtävä 1, kehittäjäryhmän 1. yhteiskehittelytilaisuus Kehittäjinä 10 kuntoutujaa ja 9 ammattilaista	55 minuuttia äänitettyä aineistoa 10 sivua litteroitua tekstiä (fontti Arial 11 pt, riviväli 1,5) 89 kpl alustoille tuotettua virtuaalista muistilappua
Kehittämistehtävä 2, kehittäjäryhmän 2. yhteiskehittelytilaisuus Kehittäjinä 9 kuntoutujaa ja 9 ammattilaista	53 minuuttia äänitettyä aineistoa 9 sivua litteroitua tekstiä (fontti Arial 11 pt, riviväli 1,5) 166 kpl alustoille tuotettua virtuaalista muistilappua

Kehittämistehtävien analyysikysymykset olivat:

- Mitkä tekijät edistävät työtoiminnan kuntoutujien voimaantumista digitaalisessa toimintaympäristössä?
- Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi?

Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä molempien kehittämistehtävien yhteiskehittelyiden tuottama aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. (Vilkka 2015: 163). Sisällönanalyysit toteutettiin tässä työssä Milesin ja Hubermanin yhdysvaltalaisen perinteen mukaan. Aineistosta tunnistettiin kuhunkin analyysikysymykseen vastaavia ilmaisuja. Analyysiyksikkönä käytettiin ajatuskokonaisuutta. Alkuperäisiä ajatuskokonaisuuksia pelkistettiin tarpeen mukaan yksittäisiksi ilmaisuiksi, jotka vastasivat kehittämistehtävien analyysikysymyksiin. Pelkistetyt ajatuskokonaisuudet listattiin allekkain taulukkoon. Tämän jälkeen ilmaisut ryhmitettiin alaluokkiin etsimällä aineistosta samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia suhteessa kunkin kehittämistehtävän analyysikysymykseen. Alaluokat nimettiin niiden sisältöä kuvaavilla käsitteillä. Samansisältöiset alaluokat yhdistettiin muodostamaan niitä kuvaavia yläluokkia analyysin edetessä luontevasti ylemmälle tasolle (Liite 7). (Tuomi & Sarajarvi 2018: 4.1, 4.3, 4.4.3.) Molempien kehittämistehtävien tulkinnoista ja tuloksista laadittiin lopuksi työn tuotoksena kuvaus digitaalisen toimintaympäristön sisällön ydintekijöistä työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi.

7 Tutkimuksellisen kehittämistyön tulokset

7.1 Työtoiminnan kuntoutujien voimaantumista edistävät tekijät digitaalisessa toimintaympäristössä

Tutkimuksellisen kehittämistyön ensimmäisen kehittämistehtävän tuloksena oli tietoa työtoiminnan kuntoutujien voimaantumista edistävästä tekijöistä yhteiskehittelyyn osallistuneiden kehittäjien kuvaamana. Ensimmäisen kehittämistehtävän tuloksista tunnistettiin kahdeksan keskeistä työtoiminnan kuntoutujien voimaantumista edistävää tekijää (kuvio 4) digitaalisessa toimintaympäristössä, jotka olivat:

- Osallisuus
- Vastuun ottaminen
- Ammattilaisten toiminta
- Vuorovaikutus, yhteisöllisyys ja vertaistuki
- Tunteet ja kokemukset
- Toimintamahdollisuuden tarpeiden ja toiveiden täyttymiseksi
- Turvallisuus ja saavutettavuus
- Arvopohjaiset säännöt

Kuvio 4. Työtoiminnan kuntoutujien voimaantumista edistävät tekijät digitaalisessa toimintaympäristössä

Tulosten mukaan työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseen digitaalisessa toimintaympäristössä vaikuttavat sellaiset tekijät, jotka edistävät **osallisuutta** kuten merkityksellisten päätösten tekeminen ja vaikuttaminen omaan toimimiseen digitaalisessa toimintaympäristössä oman mielenkiinnon mukaan. Vaikuttaminen digitaalisen toimintaympäristön sisältöön ja osallistuminen sitä koskevaan suunnitteluun, kehittämistyöhön ja päätöksentekoon koettiin myös edistävän työtoiminnan kuntoutujien voimaantumista. Tulosten mukaan, kuntoutujien voimaantumista edistää myös kuulluksi tuleminen yhdenvertaisesti ja hyväksytyksi tuleminen omana itsenä sekä asioiden pohtiminen yhdessä kokemus- ja vertaisasiantuntijoiden kesken digitaalisessa toimintaympäristössä.

Se semmonen, että kokee, että sillä mitä tekee, on merkitystä ja että saa itte tehdä niitä päätöksiä kuten aikuisen ihmisen kuuluukin saada

Tulokset osoittavat, että **vastuun ottaminen** omasta itsestä, arjenhallinnasta ja hyvinvoinnista pyytämällä ja vastaanottamalla apua voi vaikuttaa voimaantumisen edistymiseen myönteisesti. Tuloksista ilmeni, että oman vastuun tunnistaminen kehittämällä omia vuorovaikutus-, kommunikointi-, ja reflektointitaitoja voi puolestaan vaikuttaa vastuun ottamiseen omasta itsestä, mikä vaikuttaa myös työtoiminnan kuntoutujien voimaantumiseen edistävästi digitaalisessa toimintaympäristössä. Tulosten mukaan, vastuun rajaaminen ja jakaminen on myös tärkeää, jotta vastuusta tulisi lopulta eteenpäin vievä voimavara raskaan suoritustaakan sijaan. Lisäksi omien voimavarojen mukaan toimiminen henkilökohtaisia tavoitteita kohdatessa menemällä epä mukavuusalueelle voi edistää voimaantumista digitaalisessa toimintaympäristössä.

Vastuuta otetaan yleensä silloin kun vastuuta annetaan elikkä jos sitä on tarjolla ja jos annetaan mahdollisuus siihen että saa vastuuta niin siihen moni tarttuu.

Tulosten mukaan, myös **ammattilaisten toiminta** voi vaikuttaa kuntoutujien voimaantumiseen digitaalisessa toimintaympäristössä, kuten vastuun määrittäminen ja antaminen esimerkiksi etätehtävien jaossa. Kuntoutujien tunteminen ja heidän voimavarojen, vahvuuksien, tunnetilojen ja motivaatiotason tunnistaminen ja huomioiminen on tulosten mukaan oleellista onnistumisen kokemuksien mahdollistumiseksi ja näin ollen myös voimaantumisen edistymiseksi digitaalisessa toimintaympäristössä. Tulokset osoittavat ammatillisen kohtaamisen, eli kuntoutujien kuuntelemisen sekä ymmärtäväisen, hienovaraisen, myötätuntoisen, kärsivällisen sekä tasavertaisen kohtelun edistävän kuntoutujien

voimaantumista. Palautteen antaminen sekä kuntoutujien motivaation ja innostuksen tukeminen nähtiin tärkeänä, niin että osallistuminen digitaalisen toimintaympäristössä toimimiseen koettaisiin mahdollisuutena. Tulosten mukaan kuntoutujien onnistumisten kokemusten tasavertainen mahdollistaminen ammattilaisten toimesta voi edistää voimaantumista. Kuntoutujien voimaantumista edistäväksi tekijäksi nähtiin digitaalisen toimintaympäristön käyttöön ja siellä toimimiseen liittyvän ohjauksen ja neuvonnan. Lisäksi kuntoutujien tukeminen, rohkaiseminen ja kannustaminen osallistumaan digitaalisessa toimintaympäristössä toimimiseen ja sitä koskevaan kehittämiseen edistää tulosten mukaan siellä voimaantumista.

Se yhteisöllisyys eli se muiden tuki ja innostuksen jakaminen. Et sä luot sitä innostusta myös muihin, kun sä ite innostut. Jos joku ei oo innostunu niin sekin saattaa sit innostuu.

Tulosten mukaan voimaantumista edistäviksi tekijöiksi kuvattiin **vuorovaikutusta, yhteisöllisyyttä ja vertaistukea** mahdollistavia tekijöitä digitaalisessa toimintaympäristössä. Onnistumisten, ideoiden ja innostumisen jakaminen muille sekä kommunikointi ja yhdessä tekeminen vertaistuen, kannustuksen ja muilta saadun avun saamisen ohella pidetään tärkeinä voimaantumista edistävinä tekijöinä digitoimintaympäristössä. Yhteisöllinen, luottamuksellinen, positiivinen, huumoria viljelevä ja hyväksyvä ilmapiiri nousi tuloksissa kuntoutujien voimaantumisen kannalta tärkeäksi. Toisten tuntemista ja muiden tunnetilojen huomioimista ryhmässä toimiessa nähdään myös voimaantumista edistäväksi.

Sit se et on turvallinen tunne kaikilla niin et voi ylittää rajoja omat voimavarat huomioon ottaen. Eli tavallaan tässä kohti sen etäryhmän pitää muodostua jollain lailla niin et siihen tulee se turvallisuuden tunne. Se tunnistautuminenkin voi olla monimuotoista ja myös sitä kautta tulisi kaikkien äänet kuuluviin ja sitä innostusta vois jakaa tai saada ideoita.

Tulosten mukaan **tunteet ja kokemukset** yhteisöllisyydestä, tuetuksi tulemisesta ja turvallisuudesta ja hyväksytyksi tulemisesta ovat voimaantumista edistäviä tekijöitä myös digitaalisessa toimintaympäristössä. Kun ympäristö koetaan turvalliseksi se edistää tulosten mukaan myös motivaatiota ja rohkeutta osallistua toimintaan, ylittää rajoja sekä tehdä päätöksiä omien voimavarojen mukaan. Onnistumisen tunteet, usko itseen ja rohkeus kommunikoida omana itsenään kasvaa. Näin ollen omia ajatuksia on rohkeus jakaa ja uskalletaan myös tuoda esille epäkohtia. Tuloksista ilmenee, että voimaantumista edistää myös innostuminen ja hauskanpito yksin ja yhdessä, sekä armollisuus itseä ja muita kohtaan digitaalisessa toimintaympäristöissä.

Se on tärkeää saada heti, tai sopivaan välin palautetta, eli sellanen feedback loop. Myös se matalan kynnyksen mahdollisuus kommunikoida, et ei olis teknisesti eikä sosiaalisesti liian vaikeeta kommunikoida asioista, joista olis tarpeellista kommunikoida.

Tuloksista ilmenee, että voimaantumista edistäviä tekijöitä ovat kuntoutujien **tarpeiden ja toiveiden toteutumista tukevat toimintamahdollisuudet**. Tulosten mukaan, osallistuminen tavoitteelliseen, merkitykselliseen ja mielekkääseen toimintaan edistää voimaantumista digitaalisessa toimintaympäristössä. Tavoitteiden saavuttaminen ja eteneminen yhdessä tehden voi myös kehittäjiä mukaan edistää voimaantumista. Voimaantumista edistää myös mahdollisuus saada välitöntä vahvistavaa palautetta tavoitteen suuntaan sekä kommunikointimahdollisuudet matalalla kynnyksellä ja vaivattomasti. Uuden oppiminen ja muiden opettaminen ovat myös tulosten mukaan voimaantumista edistäviä tekijöitä digitaalisessa toimintaympäristössä. Tulosten mukaan toimivassa, käytännöllisessä, helpoksi koetussa, pelillisessä ja omannäköisessä ympäristössä toimiminen voi edistää voimaantumista.

Tavoitteellisuus voi olla myös mielekästä, että tehdään mielekkäitä asioita ja koetaan ne mielekkääksi, jos siellä on joku päämäärä tai tavoite siellä taustalla

Tulokset osoittavat, että **turvallisuus** ja **saavutettavuus** koetaan voimaantumista edistäviksi tekijöiksi digitaalisessa toimintaympäristössä. Turvallisuus työskentelyssä ja vuorovaikutuksessa, tietoturva ja tarvittava yksityisyys koetaan myös tärkeiksi yhtä lailla kuin esteetön kohtaaminen ja kommunikointikin digitaalisessa toimintaympäristössä. Yhtenä keskeisenä voimaantumista edistävänä tekijänä pidetään mahdollisuutta käyttää tarvittavia laitteita, toimintoja ja yhteyksiä.

Sanoisin tän turvallisen tilan periaatteet. Et ei tehdä niinku toisista minkäänlaisia olettamuksii, vaan tultas toimeen eri lähtökohdista tulevien ihmisten kanssa, et olis sellanen tietynlainen kunnioitus. Sit ne säännöt on hirveen tärkeä asia, koska tutkitusti säännöt luo turvallisuuden tunnetta ihmisille ja tietynlaista rakennetta siihen hommaan. Sitten voi olla sellasessa luottamuksen ilmapiirissä, et näitä asioita ei levitellä sitten ulkopuolisille, mitä ollaan toisten kanssa puhuttu ja et kunnioitetaan kaikkia. Ollaan ennakkokuulottomia, ymmärtäväisii, kärsivällisii, avarakatseisii. Jos tarvii antaa palautetta, annetaan sitä, mut kiinnitetään huomiota siihen, et miten sitä palautetta annetaan toiselle. Et voisko sen asian kertoa toiselle kivalla tavalla, kun et töksäyttäs sen. Eli siis tietynlainen tämmönen ennakkokuulottomuus on tosi tärkeätä, sellanen hyvä käyttäytyminen kaikkii kohtaan just et muistetaan et kohdellaan muita, miten haluttas itekkii tulla kohdelluks.

Tulosten mukaan **arvopohjaisilla säännöillä** on suora yhteys voimaantumisen edistymiseen digitaalisessa toimintaympäristössä. Rakenteita luovien, yhteisesti sovittujen sääntöjen noudattaminen sekä nettietiketin ja turvallisen tilan periaatteiden mukaan toimiminen edistää kuntoutujien voimaantumista. Arvopohjaisiin sääntöihin kuuluu tulosten mukaan muiden kohtaaminen kunnioittavasti, ennakkoluulottomasti, ymmärtäväisesti, kärsivällisesti, avarakatseisesti, huomioivasti ja tasavertaisesti. Tulokset osoittavat, että paikalla olo, asiallinen käytös sekä yhteisöllisen vastuun kantaminen, jossa tullaan toimeen toisten kanssa, muita huomioimalla ja hyvin kohtelemalla vaikuttavat oleellisesti kuntoutujien voimaantumiseen digitoimintaympäristössä. Tulosten mukaan on tärkeää pystyä ottamaan vaikeat asiat puheeksi sekä voida pyytää ja vastaanottaa apua. Välitön puuttuminen epäkohtiin ja palautteen antaminen asiallisella tavalla voi vaikuttaa myös kuntoutujien voimaantumisen edistymiseen digitaalisessa toimintaympäristössä. Tauotus ja tauoista kiinni pitäminen yhdessä koetaan myös tärkeänä voimaantumista edistävänä tekijänä. Tuloksista tunnistettuja kuntoutujien voimaantumista edistäviä tekijöitä digitaalisessa toimintaympäristössä ja niiden välisiä suhteita voi tarkastella myös liitteenä olevasta yhteenvetokuvioista (Liite 8).

7.2 Kuntoutujien voimaantumisen edistymistä tukeva digitaalisen toimintaympäristön sisältö

Toisen kehittämistehtävän tuloksena oli tietoa siitä, mitä digitaalisen toimintaympäristön sisältöä tarvitaan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi yhteiskehittelyyn osallistuneiden kehittäjien kuvaamana. Tämän kehittämistehtävän tuloksista tunnistettiin, että digitaaliseen toimintaympäristöön tarvitaan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi (kuvio 5):

- Toimintaympäristön sisällön ja rakenteiden ominaisuuksiin liittyvää sisältöä
- Sisäänkirjautumiseen ja tunnistautumiseen liittyvää sisältöä
- Ajastetut toimintoihin liittyvää sisältöä
- Sääntöihin liittyvää sisältöä
- Kuntoutujien tavoitteita tukevaa sisältöä
- Etätehtäviin liittyvää sisältöä
- Kommunikointia ja oppimista edistävää sisältöä
- Pelillistä sisältöä
- Materiaaleihin liittyvää sisältöä
- Yhteisöllisyyttä edistävää sisältöä

- Asiakasosallisuutta edistävää sisältöä
- Palautteenantoa ja vastaanottamista tukevaa sisältöä
- Kuntoutujien ja ammattilaisten välistä yhteydenpitoa tukevaa sisältöä
- Eri toimijoihin liittyvää sisältöä
- Digiosaamista edistävää sisältöä

Kuvio 5. Digitaaliseen toimintaympäristöön tarvittava sisältö kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi

Kehittämistehtävän aineistonkeruun tuloksista selviää, että digitaaliseen toimintaympäristöön tarvitaan erilaista **sisältöä ja rakenteita tietyin ominaisuuksin**, kuten kaikkia huomioonottavia visuaalisia rakenteita, työskentelytiloja ja symboleja, jotta kaikki kokisivat olonsa tervetulleeksi ja toimintaympäristön omakseen. Tulosten mukaan tarvitaan mielenkiintoista, selkeää, selkokielistä ja asiantuntevaa sisältöä. Sisällön toivotaan olevan sekä aktivoivaa, että rauhoittavaa ja siihen liittyvän tekniikan toivotaan olevan toimivaa. Sisältöjen, kuten ohjeiden ja tiedon toivotaan olevan selkeitä. Tulokset osoittavat, että **sisäänkirjautumiseen ja tunnistautumiseen** tarvitaan sisäänkirjautumisjärjestelmä, johon kuntoutuja voi kirjautua anonymisti muilta kuntoutujilta. Tämän lisäksi digitaaliseen toimintaympäristöön tarvitaan henkilökohtainen etättyöprofiili tai Avatar, jonka voi muokata halutessaan itsensä oloiseksi ja näköiseksi ja tämä nähdään tulosten mukaan voivan vaikuttaa voimaantumisen edistymiseen. **Ajastetut toiminnot**, kuten henkilökohtainen virtuaalinen kellokortti paikalla olon varmistamiseen ja seurantaan on myös

kehittäjien tuottamien tulosten mukaan tarpeen digitaalisessa toimintaympäristössä etätyötoimintapäivinä.

Meillä oli tää virtuaalinen kellokortti ja se sellanen sisäänkirjautumisjärjestelmä. Siis se oli ajatuksena siinä, kun mul on itsellä ollu paha tapa myöhästellä, esim. viis minuuttia myöhässä ja täst mä haluun eroon tosi vahvasti. Niin silloin esimerkiks mulle tää kellokortti on semmonen mikä saa mut tulee ajoissa. Meil olikin joskus kellokortit ja silloin mä olin ajoissa, mut kun koronan takii siitä jouduttiin luopuu niin mulla on alkanu ne viiden minuutin myöhästelyt. Et se edistää sitä paikalla olemista ja se edustaa sellasta vastuunottoa siitä omasta kuntoutumisesta ja omasta hyvinvoinnista ja eteenpäin menemisestä elämässä

Vois myöskin olla olemassa yleissäännöt, mut jokaisessa ryhmässä vois olla myöskin omiakkin sääntöjä. Sanotaan vaikka et jos ryhmässä on maa-hanmuuttajia niin silloin olis hyvä, jos vois tehdä aika tiukat säännöt siitä kielestä, et se olis selkeetä ja ymmärrettävää niin et kaikki pysyy mukana. Koska se olis ihan hirveen epäreilua, jos osa porukasta tippuu sen takia pois

Tulokset osoittavat kehittäjien toivovan myös **sääntöihin** liittyvää sisältöä digitaaliseen toimintaympäristöön. Tarkemmin toimintaympäristöön tarvitaan näkyville sekä yleisiä yhdessä sovittuja, selkeitä ja kaikille samoja sääntöjä, että ryhmien omia sääntöjä, jota kuuluu noudattaa toimiessaan digitaalisessa toimintaympäristössä. Sääntöjen kuuluu kehittäjien mukaan tulla näkyville kirjautuessa sekä niiden tulee olla löydettävissä tarvittaessa myös myöhemmin. Turvallisen tilan periaatteita ja yhteisöllisyyttä edistäviä sääntöjä toivotaan myös näkyville kuntoutujan kirjautuessa toimintaympäristöön sekä esimerkiksi ryhmäaktiviteetin alkaessa. Toimintomahdollisuuksia, kuten sääntöjen ja ohjeiden digitaalista allekirjoittamismahdollisuutta, ”hyväksyn”-painikkeella sekä asiattomien kommenttien ilmiantomahdollisuutta ylläpitävälle taholle ilmianto- / ”punainen lippu”-painikkeella tarvitaan myös digitaaliseen toimintaympäristöön tulosten mukaan.

Sitten mahdollisuus itsereflektointiin, elikkä olis semmonen mahdollisuus palata siihen tavoitteeseen ja nähdä miten on edistynyt esimerkiks jollain kyselyillä. Et voi sitten palata siihen missä on ollut ja seurata, miten paljon on päässyt eteenpäin ja kehittynyt tavoitteen suuntaan.

Tulosten mukaan digitaaliseen toimintaympäristöön tarvitaan sellaista sisältöä, mikä liittyy kuntoutujien **tavoitteisiin** voimaantumisen edistymiseksi. Kehittäjät visioivat toimintaympäristön sisältävän paikan, johon kuntoutujat voivat kirjata omat kuntoutumisen tavoitteensa. Itsereflektointiin liittyvät testit, mittarit, kyselyt ja virtuaaliseen oppimispäiväkirjaan kirjoittaminen nähdään olevan tarpeen tavoitteen ja oman oppimisprosessin

suuntaiseen seurantaan voimaantumisen edistymiseksi. Näiden lisäksi tulokset osoittavat kehittäjien toivovan sellaista sisältöä ja kyselyjä, jotka auttavat ammattilaisia tunnistamaan ja seuraamaan kuntoutujien yksilöllisiä tavoitteita, motivaatiota ja kiinnostuksen kohteita.

Tuloksista ilmenee, että digitaaliseen toimintaympäristöön tarvitaan miellyttäviä ja kiinnostavia **etätehtäviä**, jotka ovat porrastettuja, eli helppoja, keskivaikeita ja haastavia. Lisäksi tarvitaan erillinen ideapankki pienistä osista muodostuvista yhteisistä tehtävistä, jotka on ladattu isolle yhteiselle sivulle digitaaliseen toimintaympäristöön. Näitä tehtäviä voisi halutessaan jatkaa. Tulosten mukaan tarvitaan erilaisia tapoja vastata tehtäviin ja valintamahdollisuus sille, palauttaako kuntoutuja tehtävän muiden näkyville vai vaan ohjaajalle arvioitavaksi. Tulosten mukaan digitaaliseen toimintaympäristöön tarvitaan automaattinen ajastintointi myös tehtävien palautusta varten sekä säännöllisin ajoin näytölle ilmestyviä taukokehotusilmoituksia.

Kommunikointiin ja oppimiseen tarvitaan tulosten mukaan sisältöjä, kuten erilaisia ohjaus- ja oppimismahdollisuuksia, kuten visuaalisia ja auditiivisia. Lisäksi tarvitaan eri viestintämahdollisuuksia ja tapoja olla yhteydessä toisiin sekä ominaisuuksia ja toimintamahdollisuuksia, kuten kameraa, viestejä, puheluita, videopuheluita, livekuvaa ja livechattiä. **Pelillisyyteen** liittyvien sisältöjen, kuten eri välineiden, jotka mahdollistavat opettavien pelien pelaamisen ja niiden kehittämisen (esim. Seppo-pelialusta) nähtiin olevan tarpeen. Leikillisiä ja pelillisiä teknisiä ratkaisuja tarvitaan myös keskustelun herättelyyn sekä palautteenantoon ja vastaanottamiseen. Kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi digitaaliseen toimintaympäristöön tarvitaan tulosten mukaan sekä kehityskeskisiä että viihteellisiä yhteisiä pelejä, tietovisoja ja kyselyitä.

Näiden lisäksi digitaaliseen toimintaympäristöön tarvitaan tulosten mukaan myös **materiaaleja**, jotka opettavat ja valmentavat esimerkiksi tunne- ja empatiataitojen kehittämiseen avarakatseisuuden ja yhteisöllisyyden edistämiseksi videoiden, tekstien, testien ja kyselyiden muodossa. Kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi digitaaliseen toimintaympäristöön tarvitaan tsemppihuone, jossa olisi positiivisia aforismeja, kuten runoja, musiikkia ja kaikkea mikä luo hyvää oloa sekä materiaaleja energian nostattamiseen ja palautumiseen, kuten ohjattuja hengitysharjoituksia, jumppaa, venyttelyä, ruokaideoita ja iloisia uutisia. Tulosten mukaan ulkopuolisten asiantuntijoiden sekä kokemusasiantuntijoiden tuottamat materiaalit, kuten ääniraidat, podcastit, webinaarit, haastattelut, tekstit sekä videot erilaisista ajankohtaisista aiheista, onnistumisista ja kokemuksista ovat myös

sisältöjä, jota tarvitaan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi. Lisäksi tulosten mukaan tarvitaan mahdollisuus materiaalin, kuten kuvien ja videoiden tallentamiseen ja - ja muokkaamiseen sekä hakutoiminto materiaalin löytämiseksi toimintaympäristöstä.

Tulosten mukaan kuntoutujien voimaantumisen edistymistä mahdollistaa sellainen sisältö, mikä edistää **yhteisöllisyyttä**, kuten huoneita, joissa voi osallistua sekä luovaan, mukavaan ja rentoon yhteistoimintaan että tiloja ja kanavia, joissa voi käydä rakentavaa ja kehittävää keskustelua ja käsitellä tunteita. Vertaistukikanava sekä tunnetaitokanavat omien ja toisten tunteiden käsittelyyn osoittautuivat tulosten mukaan myös tärkeiksi voimaantumisen kannalta. Tuloksista selviää, että digitaaliseen toimintaympäristöön tarvitaan myös tiloja, joissa voi jakaa tietoa ja tiedottaa esimerkiksi tulevista tapahtumista. Tiloja ja erilaisia kanavia tulisi kehittäjien mukaan olla sekä eri ryhmiin ja pajoihin osallistuville, että kahdenkeskeisiä tapaamisia varten.

Ja sit sellanen et tätä toimintaympäristöö luodessa ja tätä sisältöö tuottaessa, se olis hirveen tärkeetä sellanen et se digialusta olis kun elävä organismi, et siellä tulis sitä sisällön vaihtoo koko ajan uutta sen perusteella mitä ihmiset sinne haluais, et se ei tulis ylhäältä alaspäin, vaan se tuliskin ns. alhaalta päin. Et ei olis sellasta vahvaa hierarkiaa, et niitä päätöksiä pystyis kuntoutujatkin tekemään, koska sitä vastuutakin usein otetaan, kun sitä annetaan

Sit mikä kans vois olla mielenkiintosta kun ihmisille kertyy elämän varrella kokemusta, tietoja ja taitoja. Niin kuntoutujakin vois jakaa siellä tietoa oman alansa tai jostain omasta kiinnostuksen kohteesta

Asiakasosallisuutta edistävä sisältö, kuten eri huoneet ja sisällöt, jotka mahdollistavat osallistumisen toiminnan sekä vaihtuvan ja uudistuvan sisällön suunnitteluun ja kehittämiseen nähdään tulosten mukaan vaikuttavan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseen. Lisäksi esimerkiksi Uusix-verstaiden sisäinen Skribo-lehti tai avoin paja integroituna digitaaliseen toimintaympäristöön, joihin kuntoutujat voivat tuottaa omaa sisältöä esimerkiksi omasta alastaan tai kiinnostuksen kohteistaan nähdään myös tulosten mukaan hyödylliseksi toimintaympäristön sisällöksi voimaantumisen näkökulmasta.

Kehittäjät toivovat myös **palautteenantoon ja vastaanottamiseen** liittyvää sisältöä digitaaliseen toimintaympäristöön. Tuloksissa tämä tarkoittaa erilaisia tapoja antaa ja vastaanottaa palautetta sekä yhteydenottotapoja, kuten kanavia, chat-toimintoa, virtuaalisia palautelappuja, kyselyjä, Forms-lomakkeita tai suullista palautteenantotoimintoa. Tuloksista nousi useita tapoja kerätä ”karmapisteitä” esimerkiksi lähettämällä ja vastaanotta-

malla hymiöitä, peukkuja sekä reagoimalla ja antamalla sanallista kannustusta esimerkiksi toisen kuntoutujan etätehtävään. Palautteenantoon liittyvä selkeä ohjeistus ja siihen liittyvä materiaali koettiin olevan myös tarpeen sisällyttää toimintaympäristöön. Tuloksista ilmeni kehittäjien toivovan virtuaalista palaute- ja toivelaatikkoa, jonne voi kirjoittaa toiveita ja palautetta anonyymisti. Tuloksista selviää kehittäjien visioivan myös virtuaalisesta, näytölle ilmestyvästä hahmosta, joka rohkaisee ja onnittelee tehtävän- tai päätöksenteosta.

Tulokset osoittavat, että voimaantumisen edistymiseksi tarvitaan sellaista sisältöä, mikä edistää **kuntoutujien ja ammattilaisten välistä yhteydenpitoa**. Digitaaliseen toimintaympäristöön tarvitaan tarkemmin myös kanava, jossa saa tukea ja ohjausta ammattilaiselta ja voi keskustella esimerkiksi vertaistuen tai kannustavan ohjauksen antamisesta tai eri kommunikointimahdollisuuksista. Suorayhteysmahdollisuus ohjaajaan erilaisten väylien, kuten chatin kautta nähdään tarpeellisenä. Tulosten mukaan digitaaliseen toimintaympäristöön tarvitaan myös eri **toimijoihin** liittyviä sisältöjä voimaantumisen edistymiseksi. Digitaaliseen toimintaympäristöön tarvitaan riittävästi henkilöstöä ja ohjaajia, sekä toimijoita, jotka auttavat sekä teknisissä haasteissa kuten moderoinnissakin. Lisäksi kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi tarvitaan sellaisia sisältöjä, joissa esiintyy vieraita eri järjestöistä ja työelämän edustajia, jotka kertovat esimerkiksi työelämään ja työllisyyteen liittyvistä aiheista.

Nopea tekninen apu ja mahdollisuus/kanava, niin ettei kokonaisuus kärsisi, että se tapahtuisi ikään kuin sivussa olevalla teknisellä ohjelmalla. Chatin lisäksi must pitäis olla, myös puhemahdollisuus, chatti voi olla joskus vähä vaikeekin

Et olis aika makeeta jos olis tällanen suurinpiirtein digikioski johon vois ottaa yhteyttä et ”hei, mä en osaa tätä” ja joku näyttää sulle et miten se tehdään sillä sun laitteella tai miten se menee

Tuloksissa selviää, että kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi digitaaliseen toimintaympäristöön tarvitaan **digiosaamista edistävää** sisältöä, kuten kyselyjä digitaitojen selvittämiseksi sekä yhdenvertaista koulutus- ja jatkokoulutusta selkeine koulutusmateriaaleineen. Lisäksi toimintaympäristöön tarvitaan selkeitä ohjeita siellä toimimiseen sekä erilaisien ohjaustapojen tarjoamista, joista kuntoutuja voi valita itselleen sopivimman. Tulosten mukaan toimintaympäristöön tarvitaan tila, josta voi tarvittaessa saada nopeasti digitukea ja neuvontaa esimerkiksi puheluominaisuuden kautta tai kirjoittaen chattiin.

8 Kuvaus digitaalisen toimintaympäristön sisällöstä työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksista tuotettiin yhteenvetona kuvaus digitaalisen toimintaympäristön sisällön ydintekijöistä työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi. Kuvaus syntyi tulkiten molempien kehittämistehtävien tuloksia tarkastellen niiden välisiä suhteita (Kuvio 6).

Kuvio 6. Digitaalisen toimintaympäristön sisältö työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi

Työtoiminnan kuntoutujien voimaantumista edistävä digitaalinen toimintaympäristö sisältää saavutettavaa ja selkeästi jäsenneiltyä auditiivista ja visuaalista sisältöä. Turvallisuuden kokemusten lisäämiseksi kuvion alaosa sisältää tietosuojaselosteen ja teknistä tukea tarjoavaa vuorovaikutteista sisältöä muun muassa teknisen tuen digikioskin, joka tarjoaa nopeasti digitukea ja neuvonta chatin ja soittomahdollisuuden kautta. Täältä löytyvät myös arvopohjaisia sääntöjä koskevat sisällöt, kuten nettietiketti ja turvallisen tilan periaatteet, jotka on tarkoitettu luomaan digitaalisessa toimintaympäristössä toimimiseen rakennetta, edistämään paikalla oloa ja muistuttamaan asiallisesta käytöksestä koskien myös muiden kohtaamista toimintaympäristössä.

Digitaalisen toimintaympäristön voimaantumisen edistymistä tukevaan sisältöön kuuluu myös kirjautumisjärjestelmä, jolla kuntoutuja kirjautuu omaan profiiliinsa. Toimintaympäristö sisältää myös virtuaalisen kellokortin, joka rekisteröi kuntoutujan sisään- ja uloskirjautumisajan automaattisesti. Kellokortti edistää kuntoutujien vastuunottoa omasta arjenhallinnasta. Kirjautumisjärjestelmä tarjoaa puolestaan mahdollisuuden luoda sisältöjä, kuten avatar-hahmon monimuotoisemman ja/ tai muilta kuntoutujilta anonyymisti tunnistautumisen mahdollistumiseksi. Kirjautumisen yhteydessä avautuu kenttä, johon kuntoutuja voi kirjoittaa ylös omaa kuntoutumistaan koskevia tavoitteita sekä erilaisia mittareita ja välineitä, kuten oppimispäiväkirjan itsereflektoinnin ja oman kuntoutumisprosessin seurannan mahdollistumiseksi.

Toimintaympäristön yhtenä kuntoutujien voimaantumisen edistymistä tukevana sisältönä toimii myös palautteenantokanava, joka tarjoaa mahdollisuuksia antaa palautetta esimerkiksi vastaten kanavalle upotettuun palautekyselyyn. Tämän kanavan kautta kuntoutuja saa yhteyden myös ammattilaisiin ja heidän välistänsä yhteydenpitoa edistävinä vuorovaikutteisina sisältöinä kanava tarjoaa chat-, puhelu- sekä videopuhelumuinaisuuden. Avun pyytämismahdollisuuden ja avun vastaanottamisen avulla kanava voi edistää myös kuntoutujien vastuun ottamista omasta itsestä, kuten arjenhallinnasta ja hyvinvoinnista.

Digitaalisen toimintaympäristön sisältöihin kuuluu myös muita vuorovaikutteisia sisältöjä, kuten vaikuttamisverkostokanava, mikä sisältää yhteiskehittämiseen ja tiedottamiseen tarkoitettuja sisältöjä. Tämän kanavan kautta kuntoutujat voivat osallistua kehittämiseen ja lukea sekä laatia ammattilaisten kanssa sisältöjä, kuten esimerkiksi tiedotteita tulevista tapahtumista. Kuntoutujien voimaantumisen edistymistä tukevaa sisältöä digitaalisessa toimintaympäristössä on myös vertaisforum, mikä sisältää luovia tiloja, kuten esimerkiksi tsemppihuoneen, jossa kuntoutujat voivat antaa ja saada vertaistukea ja luoda toivomiaan hyvinvointia edistäviä sisältöjä. Tässä huoneessa kuntoutujilla on myös mahdollisuus avata keskusteluja ja antaa toisilleen vertaispalautetta kommenttien ja hyviä palautteiden muodossa. Tämä huone toimii samalla myös tunnetaitokanavana, jossa kuntoutujilla on mahdollisuus kehittää omia vuorovaikutus- kommunikointi ja reflektointitaitojaan.

Yhtenä keskeisenä työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen edistymistä tukevana sisältönä näkymällä ovat etätehtäviin liittyvät sisällöt. Kuntoutujien on mahdollisuus valita

heille annetuista eri tasoisista, porrastetuista tehtävävaihtoehdoista itselleen mielekkäimmät ja toteuttaa niitä omien voimavarojen mukaan. Tehtäväsällöt voi palauttaa joko pelkästään ammattilaiselle tai samasta tilasta löytyvään ideapankkiin, jossa ne toimivat informatiivisina sisältöinä myös muille. Tehtävienteon tukena toimii näytölle ilmestyvä, myös vuorovaikutteiseen sisältöluokkaan kuuluva virtuaalinen hahmo, joka muistuttaa suorituksen aikana tauotuksesta ja onnittelee kuntoutujaa tehtävän palautuksesta. Etätehtävientekoon sisältyy myös ajastustoiminto. Tehtäviä voi suorittaa myös yhdessä muiden kuntoutujien kanssa, jolloin vastuu rajautuu, jakaantuu ja kevenee muuttuen eteenpäin vieväksi voimavaraksi. Kuntoutujien digiosaamisen edistämiseksi toimintaympäristö puolestaan sisältää tallennettuja koulutusmateriaaleja, työkaluja oman osaamisen tunnistamiseksi sekä ohjeita digitaalisessa toimintaympäristössä toimimiseen.

Digitaalisessa toimintaympäristössä kuntoutujien voimaantumisen edistymistä vahvistavat myös auditiiviset sekä visuaaliset, informatiiviset sisällöt, jotka ovat keskitetty kuvion näkymällä yhteen tilaan. Tämä tila sisältää tarkemmin ammattilaisten ja kokemusasiantuntijoiden tuottamia tallenteita kuten podcasteja, webinaareja ja blogitekstejä ajankohtaisista aiheista, onnistumisista ja kokemuksista sekä Uusix-verstaiden viestintäosaston tuottaman Skribo-lehden. Toimintaympäristö sisältää myös viihteellisen oppimisen, *fun & games* -tilan, joka sisältää yksilöllisiä ja yhteisöllisiä pelillisiä sisältöjä, kuten Seppöalustalla luotuja peliympäristöjä kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi.

9 Pohdinta

9.1 Tulosten tarkastelu

Tämän työn tuloksena syntyi kuvaus digitaalisen toimintaympäristön sisällön ydintekijöistä, mikä tuotettiin sellaista teknologista ratkaisua varten, jonka on tarkoitus vaikuttaa niin kuntoutujien voimaantumiseen, kuin perustavanlaatuisen hyvinvointiinkin tuloksellisen kuntoutumisen mahdollistumiseksi. Teknologisten ratkaisujen, kuten digitaalisten toimintaympäristöjen nähdään muuttavaan yksilöiden ja organisaatioiden toiminnan lisäksi myös yhteiskuntaa (Koponen 2019: 9, 13, 222-223), jonka vuoksi tämänkin tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksia on syytä tarkastella moninäkökulmaisesti, pohtien niiden merkitystä suhteessa tavoiteltuun muutokseen ja kuntoutuksen kehittämiseen niin kuntoutujien, organisaation kuin yhteiskunnankin tasolta.

Kehittäjien kuvausten mukaan voimaantumisen edistymistä digitaalisessa toimintaympäristössä edistävät myös sellaiset sisällöt, joissa ilmenee päämääriin, kykyuskomuksiin, kontekstiuskomuksiin, emootioihin sekä niiden keskinäisiin suhteisiin liittyviä prosesseja. Siitonen (1999) kuvaa voimaantunutta ihmistä aktiivisena, vapaana ja luovana toimijana, joka kykenee asettamaan itselleen tavoitteita omassa arjessaan (Siitonen 1999: 118). Kuntoutuksessa kuntoutuja nähdään myös aktiivisena toimijana omien kuntoutumistaan koskevien tavoitteiden ja sen sisällön suunnittelussa (Autti-Rämö ym. 2016; Tulevaisuudenkuntoutus 2022). Tämän vuoksi voimaantumisen ja toimijuuden tarkastelu on tarpeen myös työtoiminnan kontekstissa (Mäntyneva 2019), kuntoutujan toimintakykyyn, arjen- ja elämänhallintaan liittyvien päämäärien saavuttamiseksi (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2020; Terveystieteiden tutkimuskeskus 2021; Työ- ja elinkeinoministeriö 2020).

Digitaalisissa toimintaympäristöissä toimijuudessa korostuvat kuntoutujan toimintamahdollisuudet, jotka tehostuvat silloin, kun hän pääsee tuottamaan sisältöjä ja osallistumaan digipalveluiden ja -välineiden kehittämiseen (Alasoini ym. 2022). Organisaatioiden rooli teknologian mahdollisuuksien hyödyntämisessä on tärkeä (Dufva & Väyrynen 2020) ja niiden tulisi puolestaan tarjota vaikuttamisen keinoja sote-alan digipalvelujen kehittämiseen myös kuntoutujille (Ahonen & Iiskola 2020: 8). Siksi digipalveluiden kehittämiseen tulisi osallistaa kaikki ne, jota kehittäminen koskee (Toikko & Rantanen 2009: 91), mikä nousi tärkeänä toiveena ja tavoitteena myös kehittäjäryhmän tuottamista tuloksista koskien myös toimintaympäristön sisällöllisiä ratkaisuja. Tasavertaiset mahdolli-

suudet osallistua demokraattiseen päätöksentekoon ja yhteisten päämäärien asettamiseen toimintaympäristössä voivat edistää yksilöiden voimaantumisen kokemuksia (Siitonen 1999: 1999: 86, 149-151, 158). Kehittäjien mukaan, yksi keskeinen voimaantumista edistävä tekijä digitaalisessa toimintaympäristössä onkin niin osallisuuden kuten asiakasosallisuudenkin mahdollistaminen tarkoittaen kuntoutujien osallistumista digitaalisen toimintaympäristön ja sen sisällön kehittämiseen. Tätä vahvistaa myös yhä yleistyneempi käsitys siitä, että kuntoutuksessa kuntoutujan rooli on olla aktiivinen toimija ja oman elämänsä asiantuntija, eikä pelkästään toiminnan kohde mikä on myös kehittämisosallisuuden mahdollistamisen näkökulmasta tärkeä huomioida (Järvikoski ym. 2017: 59, 63).

Tuloksista ilmeni, että digitaaliseen toimintaympäristöön toivotaan asiakasosallisuutta edistävää sisältöä kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi. Asiakasosallisuutta on tulkittu Leemannin ja Hämäläisen (2015) mukaan osaksi sosiaalista osallisuutta ja sitä voidaan määritellä myös asiakkaan aktiivisena osallistumisena palveluiden suunnitteluun, kehittämiseen sekä arviointiin. Asiakasosallisuutta voidaan määritellä kehittämistyön tilanteen, ympäristön tai tarpeiden mukaisesti. Asiakasosallisuuden toteutumista luokitellaan palvelujärjestelmässä eri asteilla ja korkeassa asiakasosallisuudessa asiakkaat nähdään palveluiden laadun kehittäjinä sekä johtajina. Asiakasosallisuutta jaotellaan myös suunnitteluosallisuuteen ja päätösosallisuuteen. Suunnitteluosallisuudessa asiakas osallistuu palveluiden suunnitteluprosesseihin, mikä edellyttää asiakkaan asiantuntemuksen hyväksymistä. Päätösosallisuudessa asiakkaalla on päätösvalta palvelujen tuottamisessa, mikä edellyttää asiakkaan palveluissa vallan ja vastuun jakamista asiakkaiden sekä työntekijöiden kesken. (Leemann & Hämäläinen 2015.)

Kuntoutujille tulee siis mahdollistaa digitaalisessa toimintaympäristössä paikkoja, kuten avoimia virtuaalisia huoneita, joissa he voivat osallistua sisällön kehittämiseen tai tuottaa sisältöä esimerkiksi omista kiinnostuksen kohteistaan kuten harrastuksiin ja työhön liittyvistä aiheista. Kehittäjäryhmä mainitsi sisällöt kuten Uusix-verstaiden oman Skribo-lehden sekä videot ja podcastit myös sisältöjen tuottamisen tapana viitaten niiden tekemiseen, muokkaamiseen, ja tallentamismahdollisuuteen. Videotyöhakemusten pyytäminen on työnantajien toimesta yhä yleisempää (Salonen 2015) tai vaihtoehtoisesti työnantaja voi katsoa eduksi esimerkiksi videoesittelyn lähettämisen työhakemuksen yhteydessä. Video voi palvella työnhakijaa tuomalla hänen persoonaansa selkeämmin esiin (Jalonen 2016: 33) ja erottamalla hänet muiden joukosta (Salonen 2015; Salonen 2021).

Näihin perustuen sisältöjen tuottaminen ja siihen liittyvien taitojen harjoittaminen voisi palvella kuntoutujia niin voimaantumisen kuin hyvinvoinnin edistämisen ja työllistymisenkin näkökulmasta. Kuntoutujien tukeminen, rohkaiseminen ja kannustaminen osallistumaan digitaalisessa toimintaympäristössä toimimiseen nousi tuloksissa yhdeksi keskeiseksi voimaantumista edistäväksi tekijäksi. Tämän vuoksi kyseinen tarve olisi tärkeää huomioida niin sisältöjen tuottamisessa kuten osallistumisessa palveluiden kehittämiseen digitaalisessa toimintaympäristössä. Kysymystä siitä, *ketkä tuottavat digitaalisen toimintaympäristön sisältöä*, on syytä tarkastella niin yksilöllisestä, kuten yhteisöllisestä, organisaation ja yhteiskunnallisestakin näkökulmasta. Jokaisen sisällöntuottajan tai sisällön tuottamiseen osallistuvan persoonallisuus ja erilaiset kiinnostuksen kohteet vaikuttavat monikirjavampaan lopputulemaan (Helynen 2017: 171) ja tämän monipuolisuuden vuoksi digitaalisen toimintaympäristön sisältö voisi ajatella vastaavan myös voimaantumisen edistymisen ja kuntoutumisen kannalta yhä useamman kuntoutujan tarpeisiin.

Niin kansalaisten kuin kuntoutujienkin osallistumista sisällöntuotantoon on pidetty usein demokratiaa edistävänä. Mutta saavatko kuntoutujat mahdollisuuksia luoda sisältöä digitoimintaympäristöihin enimmäkseen ennalta määritellysti? Nähdäänkö digitaalisen toimintaympäristön kuntoutuja sisällöntuottajana palvelun kuluttajana vai aktiivisena, myöskin kantaa ottavana ja muita informoivana, luovana toimijana? Luodaanko digitaalisen toimintaympäristön sisällöntuotantoon osallistumisella aidosti kuntoutujia voimaannuttavia mahdollisuuksia, vai interaktiivisia illuusioita?. (Jönsson & Örnebring 2010.) Näiden kysymysten vuoksi on myös syytä tarkastella kysymystä siitä, *mitä ja minkälaista sisältöä kuntoutujilla on mahdollisuus* luoda digitaaliseen toimintaympäristöön. Digitaaliseen toimintaympäristöön tarvitaan kehittäjien mukaan sellaista sisältöä mikä mahdollistaa kuntoutujille mahdollisuuksia luoda myös itse informatiivista, kantaaottavaa ja vapaamuotoisempaa ja luovaa sisältöä omien kiinnostusten sekä tavoitteiden mukaan. Tämä tahto ilmentää aidosti tarvetta sisällöille, jotka tukevat kuntoutujien osallistumista niin vaikuttamiseen kuten kehittämiseenkin.

Tutkimuksellisen kehittämistyön kehittäjäryhmä toivoi digitaaliseen toimintaympäristöön myös oppimista tukevaa visuaalista ja auditiivista asiantuntijoiden sekä kokemusasiantuntijoiden tuottamaa sisältöä, kuten erilaisia tallennettuja podcasteja, webinaareja, ääniraitoja ja tekstejä. Kuuskorven (2015) mukaan, digitaalisissa oppimisympäristöissä käytetyillä tieto- ja viestintäteknologisilla ratkaisuilla ja sisällöillä voidaan vahvistaa niin

viestintään kuten elinikäiseen oppimiseenkin liittyviä taitoja. Niissä toimivien motivaatiota, sitoutumista ja voimaantumista tukevat parhaiten vertaisoppimisen sekä luovan ilmaisun mahdollisuudet (Kuuskorpi ym. 2015: 107.) Podcastien kuuntelu on kovin yleistynyt sekä kotimaassamme että kansainvälisestikin ja tärkein asia niissä on tietenkin sellainen sisältö, mikä kiinnostaa kuuntelijaa. Niiden valinnassa tärkeimpänä pidetään kiinnostavuuden lisäksi, viihdyttävyyttä, miellyttäviä puhujia, löydettävyyttä, huumoria ja uuden oppimista. Podcastien suosio on ollut selkeässä kasvussa ja niistä haetaan usein sekä asiantuntemukseen perustuvaa informaatiota että sellaista tietoa, joka mahdollistaa samaistumisen jonkin toisen henkilön tilanteeseen. (Aho 2020.)

Uudenmaan TE-toimiston podcast-jaksoon kutsuttiin asiantuntijavieraita pohtimaan esimerkiksi työttömyyden vaikutuksista identiteettiin sekä apukeinoja sen aiheuttamiin haasteisiin (Työtä näkyvässä 2022). Kalervon (2019) tutkielmassa puolestaan ilmeni, että podcastit ja niiden sisällöt voivat toimia myös vuorovaikutuksen ja yhteisöllisyyden luojina (Kalervo 2019). Siitosen (1999) mukaan, identiteetti vaikuttaa ihmisen uskomuksiin omista kyvyistään (Siitonen 1999: 130). Yhteisöllisessä vuorovaikutuksessa muodostuva yksilön kokemus osallisuudesta näyttäytyy myös hänen voimaantumisen edistymisenä (Jantunen 2008: 74), joten tämältyyppisillä podcasteilla ja niiden sisällöillä voi todeta olevan vaikutusta kuntoutujien voimaantumisen edistymiseen.

Virtuaalista voimaantumista käsittelevässä väitöskirjassaan Oesch (2007) puolestaan toteaa videoitujen sisältöjen jäsentävän tekijän ajatuksia ja kehittävän hänen metakognitiivisia taitojaan (Oesch 2007: 133). Webinaareja onkin käytetty esimerkiksi aikuisopetuksessa ja ne on nähty tarjoavan opiskelijoille vapaampia keinoja valita omaa oppimista tukevia sisältöjä, mikä mahdollistaa heidän autonomisuuttaan ja voi vapauttaa resursseja (Majander 2013: 76). Yksilötasolla autonomia vähenee hänen suostuessaan toimimaan muiden määräämien ehtojen mukaan (Jantunen 2008: 48) Siitosen (1999) mukaan autonomia ja vapaus toimia ovat keskeisiä yksilön voimaantumisprosessiin vaikuttavia tekijöitä (Siitonen 1999: 86). Webinaari voi olla myös sisällöltään voimaantumista edistävä, kuten esimerkiksi Suomen ja Kanadan ministerien sekä UN Womenin järjestämässä webinaari, jossa haluttiin etsiä keinoja naisten taloudellisen voimaantumisen edistämiseksi pandemian jälkeen (Ulkoministeriö 2021). Oleellisinta webinaarien hyödyntämisessä digitaalisessa toimintaympäristössä olisi kuitenkin se, että ne vastaisivat sisällöltään kuntoutujien yksilöllisiin tarpeisiin ja tavoitteisiin, ehdottomasti asia, mikä edellyttää jatkoselvittämistä ja lisää asiakasymmärrystä rakentavaa kehittämistyötä.

Tulosten perusteella kehittäjien mukaan kuntoutujien voimaantumista digitaalisessa toimintaympäristössä edistää myös vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä ilmentävä ilmapiiri sekä toisilta saatu vertaistuki. Toisten tunnetilojen huomioiminen ryhmässä toimiessa koettiin myös voimaantumista edistäväksi tekijäksi. Sama vahvistuu myös Jantusen (2008) tutkimuksen tuloksissa, jossa masennusta sairastavat kokivat osallisuutta voimaantuneensa vertaistuen avulla. Tarkemmin voimaantuminen ilmeni näissä tutkimustuloksissa kykynä tunnistaa ja ilmaista omia kokemuksia, jota helpotti sen huomaaminen, että muutkin kamppailevat samojen asioiden kanssa. Tärkeäksi nousi myös tilan löytyminen omien kokemusten jakamiselle, luottamus omiin mahdollisuuksiin sekä kanssaeläjänä oleminen. (Jantunen 2008: 64.) Kehittäjäryhmä toivoikin digitaaliseen toimintaympäristöön vertaistuki- sekä tunnetaitokanavaa, johon tulisi sellaista sisältöä, mikä tukisi kuntoutujia tunteiden käsittelyssä sekä vertaistuen antamisessa ja vastaanottamisessa voimaantumisen edistymiseksi.

Yhdeksi tärkeäksi kehittäjäryhmän toiveeksi koskien digitaalisen toimintaympäristön sisältöä kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi nousi palautteen antaminen ja sen vastaanottaminen. Kehittäjät kokivat, että palautteen antaminen innostaa ja motivoi kuntoutujia osallistumaan digitaalisen toimintaympäristön toimintaan mikä nähtiin myös voimaantumista edistävänä tekijänä. Siitonen (1999) korostaa, että voimaantuminen on itsestä lähtevä prosessi, mutta sitä voi tukea myös yhteisöllisin toimin, esimerkiksi juuri kannustavaa palautetta antamalla. Hänen väitöskirjastaan ilmenee, että sekä myönteinen että rakentava palaute voivat vaikuttaa kykyyn vastaanottaa informaatiota, päämäärien asettamiseen ja saavuttamiseen, sekä kokemuksiin menestymisestä. Näin palautteenanto vaikuttaa ihmisen sitoutumiseen ja voimaantumiseen. (Siitonen 1999: 121-123, 130-136, 134-138, 139-141.) Kannustavan palautteenannon voimaannuttavaa vaikutusta tukee myös Jantunen (2008), jonka mukaan palautetta saamalla ihminen voi vahvistaa käsityksiään mahdollisuuksistaan (Jantunen 2008: 73).

Kehittäjät toivoivatkin digitaaliseen toimintaympäristöön sellaista sisältöä, mikä tukee erilaisia tapoja antaa ja vastaanottaa palautetta sekä yhteydenottotapoja, kuten kanavia, chat-toimintoa, virtuaalisia palautelappuja, kyselyjä, Forms-lomakkeita tai suullista palautteenantotoimintoa. Kehittäjät toivoivat myös sellaista sisältöä, mikä antaa ohjeistusta koskien palautteenantoa. Virtuaalinen palaute- ja toivelaatikko, jonne voi kirjoittaa toiveita ja palautetta anonymisti nousi yhdeksi keskeiseksi tarpeelliseksi sisällöksi. Tuloksista selviää kehittäjien visioivan myös virtuaalisesta, näytölle ilmestyvästä hahmosta,

joka rohkaisee ja onnittelee tehtävän- tai päätöksenteosta. Tämäntapainen hahmo, digitaalinen klemmari, esiintyi mm. Microsoftin Office- ohjelmistoissa virtuaaliavustajan roolissa jo aiempina vuosikymmeninä ja aiheutti tuolloin käyttäjissä ristiriitaisia tunteita (Mikrobiitti 2019). Tätä ajatellen voisi tulosten perusteella pohtia, että virtuaalisesta hahmosta voisi olla eniten hyötyä, mikäli sen olemassaolo perustuisi kannustavaan palautteenantoon vinkkienannon sijaan.

Palautteenanto liitettiin tuloksissa myös vertaistuen saamiseen ja sen vastaanottamiseen, sillä kehittäjät toivoivat digitaaliseen toimintaympäristöön sellaisia sisältöjä ja tapoja, jotka edistävät vertaispalautteen antamista mielekkäällä tavalla. Vertaispalaute on todettu parantavan suorituksia ja sekä vertaispalautteen antaja, että sen saaja voivat hyötyä tästä (Aula 2018). Sen on myös todettu auttavan yksilöitä tunnistamaan niin omia onnistumisiaan kuten kehittämistään edellyttäviä toimiaankin (Honkavuori 2013: 41), joiden Siitonen puolestaan (1999) toteaa edistävän voimaantumista (Siitonen 1999: 72). Kehittäjät kuvasivat, että kuntoutujat voisivat reagoida toisen kuntoutujan julkaistuun tehtävään esimerkiksi peukuilla, kommenteilla tai hymiöillä keräämällä tällä tavoin itselleen ”karmapisteitä”. Vertaisten antama vahvistava palaute voi myös lisätä tunnetta ymmärryksi ja hyväksytyksi tulemisesta, mikä voi auttaa kuntoutujia oikeuttamaan tunteitaan ja kokemuksiaan (Jantunen 2008: 65). Vertaispalautteenantokäytänteet voivat edistää myös yhteisen toiminnan ja työskentelyn arviointia. Vertaispalautteenannon on nähty kehittävän palautteenantotaitoja ja säästävän resursseja esimerkiksi opetuksessa. (Suomen virtuaaliyliopisto.)

Digitaalisissa ympäristöissä toimimisen on nähty helpottuvan, kun kaikki käytettävät sisällöt ja työkalut ovat sisällytetty yhteen kokonaisuuteen, johon sisään kirjaudutaan yhdellä kertaa. Digitaalisen toimintaympäristön ohjelmilla tulisi myös olla selkeä käyttötarkoitus. (Pensar 2020.) Tuloksista ilmeni, että selkeästi jäsennellyt sisällöt kuten etätehtävät ja materiaalit sekä erilaiset ”digihuoneisiin” selkeästi sisällytetyt toiminnot, lisäävät toimintaympäristön helppokäyttöisyyttä, mikä vuorollaan edistää kuntoutujan voimaantumista digiympäristössä toimiessaan. Kun on tarkoitus rakentaa digitaalista toimintaympäristöä vastaamaan kuntoutujan tarpeisiin, on sen sisältöäkin tarkasteltava kuntoutujan tarpeisiin peilaten. Tämä edellyttää sitä, että digitaalisessa toimintaympäristössä tulisi voida suorittaa samaa tavoittelevia asioita kuten fyysisessäkin. Näin digitaalisen toimintaympäristön tulisi tarjota työtoiminnan kuntoutujille infrastruktuuriltaan, prosesseiltaan, viestintätyökaluiltaan sekä itsen johtamisen tukemisen elementein mahdollisuuksia tämän toteutumiseen. (Pensar 2020). Työtoiminnan kontekstiin peilaten, mahdollistamista

on syytä pohtia niin voimaantumisen edistymisen kuten kuntoutumisen tavoitteidenkin näkökulmasta. Kehittäjät toivovat digitaaliseen toimintaympäristön yhdeksi sisältökoko- naisuudeksi miellyttäviä ja kiinnostavia etätyötehtäviä heidän voimaantumisensa edisty- miseksi.

Toisaalta toimintaympäristöön toivottiin myös sellaisia sisältöjä, jotka tukevat kuntoutu- misen tavoitteiden saavuttamista, kuten itsereflektointiin ja seurantaan liittyviä välineitä sekä selkeää paikkaa, johon kuntoutumisen tavoitteita voisi kirjata. Kehittäjät kokivat, että osallistuminen tavoitteelliseen, merkitykselliseen ja mielekkääseen toimintaan voi vaikuttaa voimaantumisen edistymiseen myös digitaalisessa toimintaympäristössä. Siitonen liittääkin päämäärät, niiden asettamisen sekä niihin pyrkimisen merkittäväksi osaksi voimaantumisen osaprosesseja (Siitonen 1999: 158). Voimaantuminen mahdol- listuu toimintaympäristön olosuhteiden ollessa merkityksellisiä (Siitonen 1999: 14) ja olo- suhteita määrittävät myös toimintaympäristön sisällöt. Merkityksen kokemusta ei tosin syyttä pidetä inhimillisenä perustarpeena, sillä ihminen on luonnostaan merkitykselli- syyttä etsivä (Aaltonen ym. 2020: 24).

Voimaantumisen edistymisen lisäksi mielekäs toiminta sekä toimintaympäristön ja sen sisältöjen muovaaminen vastaamaan kuntoutujien tarpeita ja arkea voivat edistää myös kuntoutumisprosesseja (Sipari & Mäkinen 2012: 4, 7). Kuntoutuminen edellyttääkin toi- mimista kuntoutujalle itselle mielekkäiden tavoitteiden mukaan ja tämä toimiminen tulisi kokea merkitykselliseksi (Terveyskylä 2022). Merkitykselliseksi koettu toimiminen on puolestaan osoittautunut vaikuttamaan myös toimintaan sitoutumiseen (Sahimaa 2017). Mielekkääseen toimimiseen liittyen, kehittäjät toivoivat digitaaliseen toimintaympäristöön myös muokattavia pelillisiä sisältöjä sekä kehittäviä, esimerkiksi oppimista tukevia sekä viihteellisiä.

Organisaatiossa on ollut käytössä Seppo-pelillisyyshalusta mikä on suunniteltu oppimisen ja koulutuksen tueksi (Seppo 2022). Ryönän (2019) tutkimuksessa Seppo-alustan on todettu tuovan vaihtelua opiskeluun ja yhdeksi positiiviseksi Seppon ominaisuudeksi ku- vailtiin sitä, että alusta taipuu moneen eri tarkoitukseen sen sisältöjen muokkaamismah- dollisuuksien ansiosta. Vaihtelu ilmeni tarkemmin mahdollisuutena laajentaa myös oppi- misympäristöä, sillä opiskelun voi toteuttaa myös esimerkiksi ulkona. Näin opiskelu voi muuttua autenttisemmaksi ja oppiminen konkreettisemmaksi. Oppimisympäristö muut- tuu toiminnalliseksi ja mahdollistaa monia hyötyjä, esimerkiksi liikkumisen osalta. Tässä tutkimuksessa Seppo-alustaa käytettiin perusopetuksen työkaluna ja tutkimustuloksista

ilmeni, että oppimisalustalla tapahtuvaan pelilliseen toimintaan osallistuttiin kiitettävästi ja pelaaminen osana oppimista koettiin mielekkäänä. (Röynä 2019.) Osa kehittäjistä kertoi hyödyntäneensä Seppo-pelialustaa muokkaamalla sen sisältöjä vastaamaan kuntoutujien tarpeisiin ja siksi, koettiin, että nimenomaan tämä sekä muut tämäntapaiset sovellukset olisivat tervetulleita myös digitaaliseen toimintaympäristöön kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi.

Verkostomaisen vallan vahvistuessa verkostoitumisen, vuorovaikutuksen ja yhteisen kehittämisen merkitys nähdään korostuvan tulevaisuudessa (Dufva 2020: 10-11). Voisi ajatella, että digitaalinen toimintaympäristö toimii sisältöineen eräänlaisena informatiivisena, interaktiivisena ja vaikuttamismahdollisuuksia tarjoavana verkostona, mikä on tarkoitettu kuntoutujien voimaantumisen edistymiseen ja kuntoutumisen tukemiseen. Verkostoja kuvaillaan joukkona kompleksisia toimintajärjestelmiä (Sipari 2014), jotka harvoin syntyvät itsestään. Päinvastoin ne voi käsittää vaativina saavutuksina, sillä verkoston muodostamisen ja vakiinnuttamisen lisäksi toiminnan tasolla on huomioitava sen ylläpitäminen, horjuttaminen ja murentuminen. (Engeström 2004: 85.) Nykyajan organisaatioissa kaivataankin vahvoja verkostoja, jotka luovat yhteisen ekosysteemin. (Kamensky 2015: 23, 25.) Yhtenä tällaisena vahvana, yhteisen ekosysteemin luojana voidaan pitää myös tulevaa digitaalista toimintaympäristöä, sillä tavoitteena on, että sen sisällöt tulisivat palvelemaan kaikkia työtoimintaan osallistuvia kuntoutujia ja luovan voimaantumisen, kohtaamisen ja vaikuttamisen paikkoja niin kuntoutujille kuin ammattilaisillekin.

Siitosen (1999) mukaan voimaantuminen vaikuttaa yksilöiden sitoutumisprosessiin katalyyttimaisesti, jolloin vahvasti voimaantuneella yksilöllä on myös vahva sitoutumiskyky (Siitonen 1999: 6). Kuntoutuksessa, sitoutuminen omaan kuntoutusprosessiin tapahtuu erilaisten toisiinsa vaikuttavien sosiaalisten voimien verkostoissa (Koivuniemi & Simonen 2011: 47). Tämä korostaa vuorovaikutteisten sisältöjen integroimisen tarvetta digitaaliseen toimintaympäristöön. Verkostossa sitoutuminen puolestaan vahvistuu silloin, kun sen toiminta koskee ja palvelee kaikkia osapuolia ja tähän päästään parhaiten, yhteis-sopimuksilla koskien toimintatapoja sekä verkostossa tapahtuvaa päätöksentekoa, kommunikointia, arviointia ja kehittämistä (Harra & Helenius 2021).

Verkostossa toimimisen nähdään perustuvan vastavuoroiseen ja pitkäkestoiseen eri autonomisten, toimijoiden välillä tapahtuvaan yhteistyöhön, jonka taustalle on rakennettu luottamuksellista ja vastavuoroista kulttuuria, mikä tavoittelee yhteistä hyötyä. Luottamus

on verkostojen toimivuuden kannalta hyvin keskeistä, sillä se edistää omaehtoisten toimijoiden yhteistyötä. Verkoston ytimessä ovat luottamuksen lisäksi myös toimijoiden keskinäinen tunteminen. Kaikki nämä tekijät ovat vaikutuksessa toisiinsa ja muodostavat kehän, jossa ne vahvistavat toisiaan. (Järvensivu 2019: 37-39, 61-62.) Kyky luottaa toisiin ihmisiin mahdollistaa yhteenkuuluvuuden tunteen. (Jantunen 2008: 72). Kehittäjät kokivat tarvetta sisällöille, jotka edistävät luottamuksellisen ja turvallisen ilmapiirin muodostumista digitaaliseen toimintaympäristöön. Tarkemmin toivottiin esimerkiksi yhteisesti sovittuja sääntöjä koskevien, informatiivisten ja rakennetta antavien sisältöjen upottamista digitaaliseen toimintaympäristöön. Ojanen (1996) toteaa sääntöjen olevan välttämättömiä siihen, että ihminen voi edistää aidosti itsensä kehittämistä sekä kunnioittaa itseään ja muita (Ojanen 1996).

Tarve kehittää toimintaympäristöön sisältöä, joka takaa etätötoiminnan saavutettavuutta nousi alun perin organisaation tasolta ja ilmeni jo tutkimuksen kehittämistyön tarveanalyysivaiheessa. Saavutettavuutta tukevia sisältöjä pidettiin kehittäjäryhmässä yhtenä voimaantumista edistävänä ja tärkeänä tekijänä. Avellan ja Paalasmaa (2021) tarkastelevat saavutettavuusnäkökulmaa kuntoutuksen näkökulmasta raikkaalla tavalla korostaen, että siihen liittyy erilaisia merkityksiä ja yhteyksiä. Saavutettavuus voi liittyä siihen, että kuntoutujalle mahdollistuu erilaisten palveluiden hyödyntäminen. Toisaalta sillä voidaan tarkoittaa myös kuntoutujien pääsyä osallistumaan omaa kuntoutumisprosessiaan koskevaan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin, jossa tavoitellaan yhtä lailla toimintakykyisyyden, osallisuuden ja toimijuuden edistymistä hänen omassa arjessaan. (Avellan & Paalasmaa 2021.)

Kehittäjille voimaantumista edistävät saavutettavat sisällöt merkitsivät selkeää tietoa ja ohjeita ja kaikkia huomioonottavia rakenteita, työskentelytiloja ja symboleja, jotta kaikki kokisivat olonsa tervetulleeksi ja toimintaympäristön omakseen. Saavutettavuutta kuvattiin myös esteettömänä kohtaamisena ja kommunikointina mikä tukee voimaantumisen edistymistä digitaalisessa toimintaympäristössä. On tärkeää huomioida, että digitaalisissa toimintaympäristöissä käytetyn kielen, toimintojen kuten sisältöjenkin tulisi rakentua palvelemaan myös erityisryhmiä (Kohonen & Arajärvi 2017: 159) sekä esimerkiksi maahanmuuttotautaisia kuntoutujia. Tämän vuoksi saavutettavuutta tulee arvioida niin sisältöjen suunnittelu kuten luontovaiheessakin ja arviointia tulisi jatkaa myös toimintaympäristön julkaisemisen jälkeen, jotta saavutettavuus mahdollistuisi myös tulevaisuudessa kaikille toimintaympäristössä asioiville (Papunet 2021). Digitaalisten toimintaympäristöjen saavutettavuus, helpokäyttöisyys ja turvallisuus on liitetty myös digiosallisuuteen,

jonka edistämiseen tarvitaan näiden kaikkien lisäksi myös digitaitoja. Tämän vuoksi digiosallisuuden edistämistä ja saavutettavuuden eriarvoistumisen ennaltaehkäisyä olisi tärkeä tehostaa digitaalisten toimintaympäristöjen ja niiden sisältöjen jatkuvalla tutkimisella ja kehittämisellä. (THL 2022.)

9.2 Kehittämistyön eteneminen ja menetelmälliset ratkaisut

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön toteutus on edellyttänyt toimintaympäristön ulkopuoliselta kehittämistyön tekijältä laajalti perehtymistä työtoiminnan ympäristön toimintakontekstiin sekä tutustumista niin ammattilaisiin kuin kuntoutujiinkin. Tämän yhteistyön mahdollisti osallistumiseni etätyötoiminnan kehittämisryhmään kuntoutuksen tutkinto-ohjelman opiskelijan roolissa. Osallistumismahdollisuuteni ansiosta pääsin perehtymään laajalti sekä jo kehitettyihin etätyötoimintakäytänteisiin ja Stadin soten etä- ja hybriditoiminnan toteutukseen. Näin sain tietoa myös kuntoutujien ja ammattilaisten toiveista koskien lähitulevaisuudessa kehitettäviä organisaation toimintatapoja ja välineitä. Yksi näistä keskeisimmistä välineistä tulee olemaan virtuaaliverstas, eli digitaalinen toimintaympäristö, jota varten tässä kehittämistyössä keskityttiin kuvaamaan sellaista sisältöä mikä mahdollistaisi kuntoutujien voimaantumisen edistymisen.

Tutustuminen toimintaympäristöön sekä osallistumiseni työtoiminnan kehittämisryhmiin sekä työtoiminnan toteutukseen alkoi elokuussa 2020. Tämä vahvisti ymmärrystäni toimintaympäristöstä ja edisti osaltaan myös kehittämistyön teoria-aineiston keräämisprosessia. Siitosen (1999) voimaantumisteoria nähtiin jo kehittämistyön **tarveanalyysivaiheessa** sopivan työtoiminnan toimintaympäristön kontekstiin, sillä samaan aikaan voimaantumisteorian osia operationalisoitiin kysymyksiksi myös kuntoutujien tarpeita ja toiveita käsittelevää kyselyä varten, mikä kosketti tulevan etätyötoimintamallin kehittämistä.

Tutkimuksellisen kehittämistyön tarve- ja **aiheanalyysiin** viitaten tutkimuksellisen kehittämistyön lopullisen aiheen ja kehittämistehtävien tarkka rajaaminen haastoi niin työn tekijää, kuten työn tilaajaakin sekä muita suunnitteluun osallistuneita sidosryhmiä. Etä- ja hybridityötoimintaan liittyvä kehittämistoiminta oli tuolloin organisaatiossa uusi ja innostusta herättävä kehittämisteema ja tutkimuksellisia kehittämistöitä tarvittiin aidosti sekä etätyötoiminnan sisältöjen että siihen liittyvien tuloksellisten toimintatapojen kehit-

tämisen tueksi. Kehittämisen tarkoitusta ja tavoitteita auttoi rajaamaan teoreettisen viitekehysten lisäksi myös aiemmin toteutuneet kehittämistehtävät ja työtoiminnan toimijoiden kokemukset etätötoiminnan toteutuksesta.

Siitosen (1999) voimaantumisteoriaa suositellaan hyödynnettäväksi monipuolisesti sekä sosiaali- ja terveystalveissa että esimerkiksi opetustyössä. Voimaantumisteoria soveltuu Siitosen mukaan hyödynnettäväksi myös työttömien ja/tai syrjäytyneiden yksilöiden voimaantumisen tukemiseksi. (Siitonen 1999: 6.) Voimaantumisteoriaa on hyödynnetty kuntouttavan työtoiminnan kontekstissa, esimerkiksi Pihlin (2012) pro gradu -tutkielmassa. Pihlinin tutkielmassa kuvattiin kuntouttavan työtoiminnan kuntoutujien arjessa tapahtuneita laadullisia muutoksia ja tarkasteltiin kuntouttavan työtoiminnan ja voimaantumisen välistä yhteyttä (Pihl 2012: 5). Voimaantumisteoria nousee osaksi teoreettista viitekehystä myös Rautakorven (2010) pro- gradu tutkielmassa, jossa hän puolestaan kehittää kuntouttavalle työtoiminnalle mittaria, jolla voidaan havainnollistaa kuntoutujien voimaantumista (Rautakorpi 2010: 6-7).

Voimaantumista ja siihen liittyvää ilmiömaailmaa tarkasteltiin työn teoreettisessa viitekehyksessä tarkoituksenmukaisesti laajasti. Voimaantumiseen liittyy sekä yksilöllinen että yhteisöllinen ulottuvuus (Siitonen 1999: 118), jonka vuoksi myös voimaantumista edistäviä tekijöitä valittiin tarkastella laajasti. Työn tulokset myöhemmin osoittivatkin, että kuntoutujien voimaantumisen edistymisen tekijät digitaalisessa toimintaympäristössä voivat liittyä sekä yksilöllisiin että yhteisöllisiin toimintoihin sekä niihin liittyviin sisältöihin. **Aineiston haun ja arvioinnin** ansiosta tieto voimaantumisen ilmiömaailmasta yhdessä digitaalisia toimintaympäristöjä sekä kuntoutumista koskevan aineiston kanssa rakensi tutkimuksellisen kehittämistyön teoreettiseen viitekehysten ja määrittä kehittämissen teemat. Näin nivoutui yhteen sekä uusinta tietoa esimerkiksi ajankohtaisista innovaatioista että vanhempaa, mutta silti edelleen ajankohtaista ja nykypäivän kehittämistarpeisiin soveltuvaa tutkittua tietoa.

Tutkimuksellisessa kehittämistyössä noudatettiin toimintatutkimuksellista strategiaa ja tiedon intressissä ilmeni sekä praktisia, että emansipatorisia, kriittisen reflektion kannustavia piirteitä (Heikkinen ym. 2010: 44-47.) Emansipaation niin kuin voimaantumisen käsitekin on todettu liittyvän yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan väliseen suhteeseen (Ryyänen & Nivala 2017), mikä vahvisti tutkimuksen kehittämistyön liittyvien ilmiöiden tarkastelua kriittisesti. Toisaalta praktisen tiedonintressin kautta lisättiin yhteistä ymmär-

rystä kehittäjien välille niin työn toteutuksen kannalta kuten kaikkia palvelevan tuotoksenkin muodostumiseksi. Yhä monimutkaisemmaksi muuttuvan maailman ominaisuudet heijastuvat kuntoutumisessa yksilön ja ympäristön vuorovaikutuksellisiin muutosprosesseihin (Sipari 2021: 111). Tulevaisuuden kannalta kaivataan uudistuksia, jotka vahvistavat demokratiaa sekä tukevat ympäristön tilan paranemista ja hyvinvointia pitkällä tähtäimellä (Dufva 2020). Koronapandemia edellytti kehittämisen toteutuvan etänä. Etätyö on jo vuosia toiminut osana uutta ympäristöparadigmaa ja sen on todettu tuottavan hyötyä ympäristölle sekä yhteiskunnalle esimerkiksi vähentämällä liikenteen päästöjä sekä säästämällä resursseja (Heinonen 2002; Motiva 2021) joten kehittäminen päätettiin **toteuttaa** myös pandemiasta huolimatta kokonaisuudessaan etänä.

Verkostomaisen vallan vahvistuessa verkostoitumisen, vuorovaikutuksen ja yhteisen kehittämisen merkitys nähdään korostuvan tulevaisuudessa (Dufva 2020; Vänskä & Paltamaa 2020), mikä edellyttää meiltä myös uudenlaista verkosto-osaamista (Sipari 2021). **Kehittäjäverkoston kokoamiseksi** jaoin videokutsua eri työtoimintayksiköiden kanaviin sähköpostin ja Teamsin välityksellä ja osallistuin aktiivisesti etätyötoimintaa koskeviin kehittämisryhmiin ja infotilaisuuksiin kutsun promoamiseksi. Videokutsu sisälsi Canva-työkalulla tekemäni diasarjan, jota selostin. Kutsun lähettäminen videomuodossa oli näkemykseni mukaan hyvä tapa lähestyä työtoiminnan sidosryhmiä, sillä halusin, että kutsu on selkeä ja helposti ymmärrettävä sekä herättää mielenkiintoa ja innostusta. Kehittämisryhmään ilmoittautui kiitettävästi osallistujia sekä kuntoutujia, että työtoiminnan ammattilaisia ja oli positiivista, että osallistujia oli kaikista kolmesta työtoiminnan yksiköstä.

Molempia kehittämistehtäviä varten **aineistonkeruu** toteutui yhteiskehittelymenetelmää ja tarkemmin työpajamenetelmää soveltaen. Aineistonkeruuta ohjasivat kehittämistehtävien kysymykset, jotka määrittivät työn teoreettisen viitekehyksen kautta. Yhteiskehittelyn kysymyksiä olisi voinut määrittää myös yhteistyössä kehittäjien kanssa, mikä olisi tukenut vastavuoroisuutta osana kehittämisen suunnittelua ja vahvistanut lisää yhteistä ymmärrystä tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksesta ja tavoitteesta (Sipari ym. 2022: 27, 29). Jokaisella kehittäjällä oli kuitenkin mahdollisuuksia kertoa eri tavoin ymmärryksestään ja tarpeestaan kehitettävää aihetta koksien (Sipari ym. 2022: 28) kehittämisen eri vaiheissa. Ennen aineistonkeruuta kehittäjille järjestettiin puolentoista tunnin orientaatiotilaisuus etäyhteyksin Teamsin välityksellä. Teamsiä päädyttiin käyttämään

sekä orientaatiotilaisuudessa että aineistonkeruutilaisuudessa, sillä kehittäjillä oli jo ennestään kokemusta Teams-alustan käytöstä etätyötoiminnassa. Tällä valinnalla haluttiin lisätä kehittäjien turvallisuuden tunnetta kehittämisessä.

Lokakuussa toteutuneessa **orientaatiotilaisuudessa** (Liite 9) alustin tulevia yhteiskehittelytilaisuuksia perehdyttämällä osallistujat kehittämiseen. Orientaatiotilaisuudessa esiteltiin työn tarkoitus ja tavoite sekä yhteiskehittelytilaisuuksien aikataulua ja sisältöä. Lisäksi tilaisuudessa tutustuttiin yhdessä tulevien kehittämistilaisuuksien yhteiskehittelymenetelmiin sekä kokeiltiin, miten jakautuminen pienryhmiin sekä jamboard-alustoilla toimiminen onnistuu harjoittelualustan avulla (Liite 10). Orientaatiotilaisuudella ohjeistettiin kehittäjiä työkalujen käytössä ja valmennettiin heitä olemaan lempeitä itseään kohtaan antamalla aikaa uuden kehittämistavan oppimiseen (Innokylä 2020). Lopuksi keskusteltiin osallistujien kanssa heidän tarpeistaan ja toiveistaan yhteiskehittelytilaisuuksien toteutusta ja osallistumista koskien. Samassa yhteydessä päätettiin kirjurit ja sovittiin, että kehittäminen toteutetaan samoissa pienryhmissä, johon jakauduttiin harjoittelemaan. Kirjurien rooli linjattiin osallistavaksi ja päätettiin siitä, että kaikille jaetaan oikeus kirjata Jamboard-alustalle pienryhmissä, mutta päävastuu on kirjureilla. Orientaatiotilaisuuden järjestämiseen sain hyödyllisiä vinkkejä Osallistuva tutkimuskumppanuus -kehittävästä koulutusprosessista, johon olin osallistunut keväällä 2021. Koulutusprosessi kannusti suunnittelemaan kehittämisen kehittäjäryhmälähtöiseksi sekä käyttämään erilaisia yhteistoiminnallisia menetelmiä osana kehittämistä yhteisöllisen kehittämistunnelman saavuttamiseksi. Orientaatiotilaisuuteen osallistui yhteensä seitsemäntoista kehittäjää.

Ensimmäistä kehittämistehtävää koskevassa aineistonkeruutilaisuudessa osallistujia oli yhteensä yhdeksäntoista, kymmenen kuntoutujaa ja yhdeksän ammattilaista kolmesta eri Helsingin kaupungin työtoimintayksiköstä, eli Uusix-verstailta, Pakilan työkeskuksesta ja Avotyötoiminnasta. Tutkimuksellisen kehittämistyön kehittäjiksi oli valittu alun perin kaksikymmentä kehittäjää, mutta yksi kehittäjä joutui perumaan osallistumisensa melko pian ennen ensimmäisen kehittämisryhmän toteutumista, joten hänen tilalleen ei saatu nopealla aikataululla osallistujaa. Koen kehittäjiä olleen riittävästi tiedon tarpeen täyttymiseksi ja saturaatio toteutui sekä informanttien että aineiston osalta, sillä kehittäjäryhmä tuotti sellaista asiasisältöä, mikä oli kehittämistehtävien kannalta oleellista ja edustavaa ja tätä edisti se, että ryhmään hakeutuivat ne sidosryhmät, joita kehittäminen koski (Kananen 2014: 48-49). Yhteiskehittelytilaisuus toteutui suunnitelman mu-

kaisesti lokakuussa Microsoft Teamsin välityksellä. Olin suunnitellut kehittäjille jamboard-alustat valmiiksi sekä kehittämisen alustamista ja toiminnan rakenteen ylläpitämistä varten (Liite 11). Lisäksi olin suunnitellut kullekin pienryhmälle erilliset jamboard-työskentelyalustat, jotka lähetin kehittäjille sähköpostitse (Liite 12).

Toista kehittämistehtävää koskevaan aineistonkeruutilaisuuteen osallistui kahdeksantoista kehittäjää, yhdeksän kuntoutujaa ja yhdeksän ammattilaista kolmesta eri Helsingin kaupungin työtoimintayksiköstä, eli Uusix-verstailta, Pakilan työkeskuksesta ja Avotyötoiminnasta. Yksi kehittäjä joutui keskeyttämään osallistumisensa. Yhteiskehittelytilaisuus toteutui marraskuussa Microsoft Teamsin välityksellä. Kehittämistilaisuus toteutui suunnitellun aikataulun mukaan. Alkuun alustin kehittämistä esittelemällä ensimmäisen kehittämistehtävän tuloksia, jota tarkasteltiin jamboard-alustan kautta (Liite 13), jonka jälkeen kehittäjät jakautuivat pienryhmiin tarkastelemaan kysymyksiä ja kirjaamaan vastauksia heille lähetetyille työskentelyalustoille (Liite 14). Toinen kehittämistehtävä haastoi yhteiskehittelyssä kehittäjien kertoman mukaan enemmän kuin ensimmäinen kehittämistehtävä, sillä kehittämisen teemoja oli enemmän kuin viimekerralla ja teemat koettiin vaikeampina. Kehittäjät vastasivat kuitenkin annettuihin kysymyksiin laatimieni taulukoiden mukaan yhdessä hyvinkin laajasti. Jälkeenpäin ajateltuna kehittäjien kanssa olisi voinut sopia vielä yhden kaksituntisen työpajan, jossa olisi voitu keskustella vielä lisää taulukoiden sisällöistä ja tehdä niihin mahdollisesti myös täydennyksiä. Tähän ei kuitenkaan päädytty, sillä kehittämispajan aineisto todettiin kylläntyneen (Kananen 2014: 48-49). Toista kehittämistehtävää koskevan aineistonkeruun olisi voinut toteuttaa myös Learnig cafe -menetelmää soveltaen, sillä kehittämisryhmän sekä pienryhmien koko olisi ollut menetelmän kannalta soveltuva (Innokylä 2022). Menetelmä olisi ollut oivallinen, jos aikaa olisi ollut enemmän ja jos kehittämisen teemat olisivat olleet yksinkertaisempia. Työpajamenetelmään päädyttiin, sillä pienryhmässä kehittäjille jäi näin enemmän aikaa pohtia, keskustella ja tuottaa tietoa yhdessä.

Molempia kehittämistehtäviä koskevissa aineistonkeruutilaisuudessa noudatettiin turvallisen tilan periaatteita (Alianssi 2021) sekä tarjottiin ja kannustettiin toimimaan joustavasti erilaisia osallistumisen tapoja soveltaen kunkin kehittäjän voimavarojen mukaan. Osa kehittäjistä osallistui aktiivisesti keskusteluun sekä pienryhmissä että yhteisessä tilassa, osa kirjoitti kommentteja Teamsinin chatiin ja osa osallistui kirjoittamalla jamboard-alustan virtuaalisille lapuille näkemyksiään. Pienryhmien pohtiessa kehittämiskysymyksiä ja vastauksia niihin, osallistuin vuorollaan jokaiseen pienryhmään liittymällä kunkin ryhmän virtuaaliseen huoneeseen. Pienryhmien huoneissa käyty keskustelu oli

vilkasta ja jokaisessa pienryhmässä kannustettiin kuulemaan kaikkia osapuolia. Yhteisessä tilassa jokainen pienryhmä esitti vuorollaan tuottamiaan johtopäätöksiä. Jokaisessa ryhmässä sai sopia kuka/ketkä esittää johtopäätökset. Ensimmäisessä kehittämistilaisuudessa kaikkien ryhmien kohdalla kehittäjät olivat päättäneet esitellä tuotoksiaan kaikkia ryhmässä olleita pienryhmäläisiä osallistaen. Toisessa kehittämistilaisuudessa päädyttiin antamaan kehittäjille enemmän aikaa osallistua pienryhmäkeskusteluun, sillä kehittämisen teemat olivat haastavammat. Näin ollen päädyttiin siihen, että pienryhmien kirjurit esittelivät keskustelujen yhteenvedot yhteisessä tilassa koko ryhmälle pienryhmien työstämishetken jälkeen. Molempien kehittämistilaisuuden jälkeen kehittäjillä oli mahdollisuus antaa palautetta nimettömänä Forms-kyselyn avulla. Palautetta rohkaistiin antamaan sekä Forms-lomakkeella ja tarjottiin myös mahdollisuutta olla minuun yhteydessä sähköpostitse tai puhelimitse matalalla kynnyksellä kehittämistä koskevissa asioissa. Kehittämistilaisuudet toteutuivat suunnitellun aikataulun raameissa ja kestivät kaksi tuntia.

Yhteiskehittelyä käsittelevässä artikkelissaan Paalasmaa (2014) toteaa kuntoutuksen kehittämisen olevan oleellinen osa organisaatioiden toimintaa sekä työntekijöiden ammatillisuutta. Kuntoutuksen uusiutuvien toimintaympäristöjen sekä ammattilaisten käytännön työhön liittyvien muutosten vuoksi edellytetään uuden osaamisen ja oppimisen järjestämistä. Kun kehittämisen kohteena oleva kokonaisuus koskee kaikkia, sekä kuntoutujia, että ammattilaisia ja organisaatioita, yhteisen työstön ja yhteisymmärryksen todetaan olevan tarpeen kehittämistyössä, jolloin kuntoutuja asetetaan kehittämistyön keskiöön. (Paalasmaa 2014: 122.) Aineistonkeruumenetelmän suunnittelussa päädyin valitsemaan tämänkin vuoksi yhteiskehittelyn esimerkiksi haastattelujen sijaan.

Nyky-yhteiskunnan kompleksisuus luo myös tarpeita keskusteleavamman demokratian toimintatavoille (Strandman & Palo 2017: 138), tosiasia, mikä ohjasi myös tästäkin näkökulmasta ratkaisuntekoa yhteiskehittelymenetelmän valinnassa. Yhteiskehittämisen avaimena toimikin dialogi (Strandman & Palo 2017: 144), jonka avulla kuntoutuja ja ammattilainen rakensivat yhteistä ymmärrystä ja tuottivat uutta tietoa (Mönkkönen 2002: 82-83, Harra 2014: 30) ilman että keskustelun aikana osapuolten tarvitsi olla aina samaa mieltä asioista (Harra 2014: 155). Yhteiskehittely haastoi menetelmänä kehittäjäryhmää kuuntelemaan, kunnioittamaan, muodostamaan mielipiteitä ja ilmaisemaan niitä osallistuen kukin omalla tavalla yhteiseen dialogiin (Räsänen 2006: 342-343).

Yhteiskehittely näinkin kompleksisen ja kaikille suhteellisen uuden aiheen äärellä koettiin kehittäjäryhmän palautteen perusteella sekä voimaannuttavaksi että osittain myös vaikeaksi prosessiksi, sillä kehittämistapa on organisaatiossa vielä varsin uudenkarhea. Kehittämisteema koettiin innostavaksi mutta myös haastavaksi ja sen vuoksi yhdessä kehittäminen koettiin turvallisempaan menetelmänä kehittämiseksi. Työn tekijän näkökulmasta katsottuna oli ilo olla osana kehittäjäryhmää, johon osallistui lopulta suhteellisen tasavertainen määrä työtoiminnan kuntoutujia ja ammattilaisia ja oli keskeistä huomata heidän välilleen rakentuvan kehittämiskumppanuutta.

Työn tulokset osoittavatkin, että yhteiskehittely menetelmävalintana auttoi tätä kehittäjäryhmää innovoimaan ja tuottamaan uutta tietoa, mikä palvelee organisaation toimijoita ennakoimaan tulevaa ja suunnittelemaan tarkoituksenmukaisia sisältöjä ja sellaisia toimintatapoja, jotka mahdollistavat myös hybridinä toteutuneen kuntouttavan työtoiminnan tuloksellisuutta (Sipari 2019). Tulosten asiasisältö osoittautui puolestaan riittäväksi (Kananen 2014: 48-49) ja tämä näyttäytyi kehittämistarpeen täyttymisenä mikä ilmeni myös työn tilaajan arvioinnista. Tämän saavuttamista vahvistettiin sillä, kun kehittäjäryhmään valikoituivat ne sidosryhmät ketä kehittäminen sekä sen tuottamat tulokset koskettivat eniten (Kananen 2014: 48-49). Työn tulokset kattoivat kehittämisalueen ja tällä tavoin **työn tuotos** koostui käytännönläheiseksi vastaamaan työn tarkoitusta, tavoitetta ja toivottua lopputulosta. Työn tuotosta esiteltiin, arvioitiin ja validoitiin ennen sen julkaisemista organisaation sisällä. Näihin tilaisuuksiin osallistui muun muassa työn tilaajan lisäksi myös kehittäjäryhmään kuuluvia henkilöitä sekä teknisen ratkaisun vaatimusmäärittelyistä vastaava ryhmä.

Tutkimuksellinen kehittämistyö eteni kaiken kaikkiaan tutkimussuunnitelman mukaisesti ja pienet ennalta arvaamattomat aikataululliset viivästykset eivät vaikuttaneet prosessiin muuten kuin myönteisesti, sillä raportin kirjoittamiselle ja työhön omistautumiselle vapautui enemmän aikaa. Työn menetelmällisillä ratkaisuilla pyrittiin kaiken kaikkiaan myös voimaannuttamaan kehittäjäryhmään osallistuneita ja tämän vuoksi voisi todeta, että työssä on *empowering action research*:n piirteitä (Adams 2008). Voimaantumista edistäviä piirteitä toivat kehittämistyöhön myös hyödyntämäni ideat, joita sain osallistuessani osallistuva tutkimuskumppanuusmallin kehittävään koulutusprosessiin, sillä työssä edistettiin kehittäjäkumppanuutta, mikä on todettu vahvistavan kehittämiseen osallistuvien kuntoutujien voimaantumista (Harra ym. 2017: 159; Sipari ym. 2022: 44). Kehittäjille mahdollistui esimerkiksi vaikuttaminen kehittämisen toteutuksen kulkuun. Kehittämistä

edeltäviä ja sitä koskevia vaiheita suunniteltiin orientaatiotilaisuudessa. Sekä kehittämisvaiheita suunnitellessa että kehittämisen aikana kehittäjillä oli mahdollista osallistua päätöksentekoon yhdenveroisina kumppaneina.

Kaikki kehittämiseen osallistuvat olivat yhdenveroisia kumppaneita, jotka hyödynsivät omaa asiantuntijuuttaan yhdessä toivotun päämäärän saavuttamiseksi. Kehittämisessä haluttiin mahdollistaa toimiminen ja osallistuminen joustavasti ja ennakoivasti. Orientaatiotilaisuudessa kaikilla kehittäjillä oli mahdollisuus perehtyä kehittämistä koskevaan teemaan ja käytettäviin toimintatapoihin ja keskustella osallistumisen haasteista suunnitellen tarvittaessa uusia, kaikkia palvelevia osallistumisratkaisuja yhdessä. (Sipari ym. 2022: 13, 25.) Näitä mahdollisuuksia tehostettiin eri keinoin, kuten digitaalisten materiaalien avulla, jotka jaettiin kaikille sähköpostitse, palautekyselyiden avulla (Liite 15) sekä muistuttamalla kehittäjiä olla yhteydessä työn tekijään matalalla kynnyksellä kehittämistä koskevissa asioissa. Kaikki kehittäjät osallistuivat omalla panoksella vaikuttamiseen ja kehittämisen suunnittelu-, toteutus sekä arviointiaiheessa kehittäjien roolit ja vastuut jakautuivat yhteiseen ymmärrykseen perustuen (Sipari ym. 2022: 13).

9.3 Eettiset kysymykset ja luotettavuus

Tutkimuksellista kehittämistyötä ohjasivat hyvän tieteellisen käytännön keskeiset lähtökohdat kaikissa työn suunnitelmassa kuvatuissa vaiheissa (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012: 6). Hyvää tieteellistä käytäntöä noudatettiin tiedon intressin, hankkimisen, tulkitsemisen sekä julkistamisen etiikan näkökulmasta (Pohjola 2007: 11-12). Tutkimuksellisessa kehittämistyössä eettistä toimintaa tarkasteltiin reflektiivisesti ja prosessinomaisesti kehittämisprosessin eri vaiheissa niin työn tekijän, kuten kehittäjienkin toimesta (Koskinen ym. 2020: 136).

Tutkimuksellisessa kehittämistyössä käytetyt käsitteet on määritelty selkeästi ja työn teoreettiseksi perustaksi laadittu kirjallisuuskatsaus on tehty huolella aikaisempiin tutkimuksiin ja kehittämistyön kannalta oleelliseen lähdekirjallisuuteen perehtyen (Tuomi & Sarajärvi 2018: 179). Kriittisellä reflektiolla ja eri sidosryhmiä osallistamalla kehittämistyön suunnitelman laatimiseen pyrittiin takaamaan luotettavuus. Näin suunnitelma toimi dokumentaationa ja ohjasi prosessia lisäten työn luotettavuutta myös näiltä osin (Kananen 2014: 47). Aineistonkeruu alkoi puolestaan tutkimusluvan hakemisen ja sen saamisen

jälkeen. Työssä käytettiin kaiken kaikkiaan tutkimusetiikkaa noudattavia tiedonhankinta- ja analysointimenetelmiä ja työn tuloksia arvioitiin kriittisesti. Työ noudatti rehellisyyttä ja huolellisuutta kehittämisen, tulosten raportoinnin sekä kanssakehittäjien ja tutkijoiden teosten käsittelyssä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012: 6, 8.) Kirjallinen raportti tarkistettiin tekijänoikeuksien loukkauksien välttämiseksi Turnitin-ohjelmalla ja valmis tutkimuksellinen kehittämistyö julkaistiin Theseus-tietokannassa tutkimussuunnitelman mukaisesti.

Kehittämiseen etäyhteyksin osallistuvien toimijoiden eettisen herkkyyden vahvistaminen sekä digitaalisten toimintaympäristöissä toimimisen kompleksisuuden ymmärtäminen korostuu etenkin digiaikana, jonka vuoksi kehittämistä varten rakennettiin yhteisiä väyliä esimerkiksi osallistumisen haasteiden tunnistamiseksi sekä uusien ratkaisujen löytämiseksi. (Koskinen ym. 2020: 136.) Näitä väyliä olivat mm. kehittäjille järjestetty orientaatioilaisuus sekä joustava mahdollisuus olla yhteydessä työn tekijään esimerkiksi osallistumisen tapoihin, perehtymiseen ja kehittämistoiminnan eettisyyteen liittyvissä kysymyksissä koskien kyseistä tutkimukselliseen kehittämistyöhön liittyvää toimintaa.

Kaikki tutkimukselliseen kehittämistyöhön osallistuvat kehittäjät kohdattiin aktiivisina toimijoina ja heitä rohkaistiin toimimaan yhteiskehittämisprosessissa tasa-arvoisina kumppaneina (Sipari & Mäkinen 2012: 28). Yhdenvertaisuuden edistämiseksi tutkimukseen osallistuville kuntoutujille ja ammattilaisille jaettiin yhteiset tutkimushenkilötiedotteet sekä tietosuojaselosteet. Yhteiskehittelytilaisuuksissa kehittäjiä puhuteltiin etunimillä ja kehittäjien esittelyt tapahtuivat tittelivapaasti. Tilaisuuksissa noudatettiin turvallisemman tilan periaatteita, jotka liitettiin Teams-alustan chat-palstalle (Alianssi 2021). Kehittäjiltä kysyttiin jokaisen yhteiskehittelytilaisuuden jälkeen, millaiseksi yhteiskehittäminen koettiin. Kaikilla kehittäjillä oli mahdollisuus pyytää ja saada lisätietoa tutkimuksellisesta kehittämistyöstä työn tekijältä joko sähköpostitse tai puhelimitse.

Kaikki kehittäjiä koskevat henkilötiedot käsiteltiin olevan tietosuojalainsäädännön mukaisesti. Tutkimuksellisen kehittämistyön kehittämistehtävien aineistosta litteroidut ja tallennetut materiaalit säilytettiin työn tekijän salasanalla toimivalla tietokoneella. Tutkimusaineisto hävitettiin asianmukaisesti kehittämistyön päätyttyä työn tekijän toimesta. Työn tekijä noudatti kehittämistoimintaa koskevia sopimuksia ja piti huolen kehittäjien anonymitteetistä työn tulosten raportointivaiheessa.

Osallistuminen tutkimukselliseen kehittämistyöhön perustui vapaaehtoisuuteen. Myös keskeytymahdollisuudesta tiedotettiin ja keskeytyksestä ei koitunut seurauksia. Kuntoutujien kohdalla kehittämiseen kuluneet tunnit laskettiin osaksi osallistumista kuntouttavaan työtoimintaan ja ammattilaiset osallistuvat kehittämiseen työajalla. Alkuvuoden 2022 koronapandemian vuoksi linjattujen kokoontumissuosittelujen ja ravintoloita koskevien rajoitteiden vuoksi kehittäjäryhmä palkitaan yhteisellä ravintolaruokailuhetkellä loppukeväästä 2022. Kuntoutujille jaetaan pyynnöstä myös todistukset osallistumisesta tutkimukselliseen kehittämistyöhön, joita he pitävät itsellään ja voivat hyödyntää halutesaan esimerkiksi työnhaussa.

Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä luotettavuutta lisäsi usea eri tekijä, jota työn tekijä on tarkastellut kriittisesti suhteessa kehittämisprosessin eri vaiheisiin ja raportointiin. Raportoinnin arvo- ja näkökulmavalintoja kuvattiin ja perusteltiin työssä, mikä mahdollistaa työn lukijoille arviointiväyliä näiden vaikutuksesta kehittämistyön prosessiin sekä työn tekijän tulkintoihin (Toikko & Rantanen 2009: 128-129). Raportoinnin osalta luotettavuutta lisää myös se, että tulokset ovat dokumentoitu läpinäkyvästi, selkeästi, saavutettavasti ja ymmärrettävästi eri viestinnän keinoja käyttäen (Sipari ym. 2022: 33). Tutkimuksellisen kehittämistyön tekoon oli varattu riittävästi aikaa (Tuomi & Sarajärvi 2018: 165), jolloin työn tekijällä oli mahdollisuus perehtyä kehitettävään aiheeseen, toteuttaa aineiston hakua, kerätä ja analysoida aineistoa sekä kirjoittaa ja viimeistellä raportti perusteellisesti.

Tutkimuksellisen kehittämistyön tekijä on varmistanut tiedon saannin luotettavuuden tarkastelemalla vain kehittämistehtävien analyysikysymyksiin ja tutkimusasetelmaan liittyviä asioita. Tulosten, menetelmien ja tiedonkeruun tarkka dokumentaatio lisäävät työn luotettavuutta myös tutkimustulosten luotettavuuden näkökulmasta. Lisäksi työn luotettavuutta lisää tulosten objektiivinen tarkastelu, mikä ei perustu työn tekijän mielipiteisiin ja näin tulkinnatkin nousivat ainoastaan aineistosta. (Kananen 2014: 125, 134, 136.)

Työn tekijän puolueettomuus nousi työssä esiin pyrkimyksestä ymmärtää ja kuulla kehittäjiä itsenään, mikä lisää myös työn luotettavuutta (Tuomi & Sarajärvi 2018: 160). Organisaation ulkopuolisena oleminen mahdollisti avarakatseisuudesta muotoutuneen ymmärryksen kehittämisen tarpeista. Näin työn tekijällä oli mahdollisuus nähdä asioita ulkopuolisin silmin ja kyetä näin ollen suhtautumaan uudella tavalla myös kehittämiseen. (Kananen 2014: 138.) Tämän lisäksi, työn tekijä on pyrkinyt raportoimaan tekemäänsä yksityiskohtaisesti mahdollistaen tutkimuksellisen kehittämistyön prosessin julkisuuden

esitellen työn tuloksia ja niihin liittyviä johtopäätöksiä arvioitavaksi työn tilaajalle sekä kehittäjille (Kananen 2014: 135; Tuomi & Sarajärvi 2018: 165).

Luotettavuustekijänä kyseisessä työssä olisi voinut toimia myös triangulaation käyttö, jolloin aineistonkeruun olisi toteutettu useilla tiedonkeruumenetelmillä (Kananen 2014: 135). Tässä työssä päädyttiin kuitenkin yhteiskehittelyyn, sillä sen todettiin myös kehittäjäryhmän kesken rakentavan yhteenkuuluvuutta, kehittäjien voimaantumisen edistymistä sekä heidän yhteistä ymmärrystään kehittämisen tarkoituksesta ja halutusta tavoitteesta kokonaisvaltaisemmin.

9.4 Kehittämistyön hyödynnettävyys ja jatkokehittäminen

Tutkimuksellisen kehittämistyön tuotoksena syntyi kuvaus digitaalisen toimintaympäristön sisällön ydintekijöistä työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi. Kuvausta voidaan hyödyntää Stadin soten työtoiminnan sekä vastaavien digitaalisten toimintaympäristöjen ja alustojen sisällön kehittämisessä kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi. Tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksia arvioidaan voitavan hyödyntää myös etä- ja hybridityötoiminnan sekä siihen liittyvien toimintatapojen suunnittelussa ja kehittämisessä sekä yhteisen ymmärryksen luomisessa kuntoutujien tarpeista ja toiveista kuntoutumisen edistämiseksi. Tutkimuksellisen kehittämistyön tulokset ja teoria-aineiston vuoropuhelu osoittavat, että työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen edistymistä voi tukea nyt sekä tulevaisuudessa usein eri keinoin digitalisaation, ja tarkemmin digitaalisten toimintaympäristöjen sisältöjen kehittämisen avulla myös kuntoutumisen edistymiseksi.

Tietokonetta sujuvasti käyttävät ja tietoteknisen osaamisensa hyväksi arvioivat pitävät sähköisiä palveluja hyödyllisempinä (Heponiemi ym. 2020). Tietoteknisten taitojen osaamisen tekijät puolestaan ovat usein ikään, koulutukseen, terveydentilaan, sukupuoleen ja koettuun elämänlaatuun liittyviä (Hyppönen ym. 2018). Näiden vuoksi tämänkin kehittämistyön hyödynnettävyyttä ja jatkokehittämistä on syytä arvioida moninäkökulmaisesti. Yhtenä keskeisenä huomioonotettavana tekijänä tulee olla saavutettavuusnäkökulman jatkuva arviointi digitaalisen toimintaympäristön sisältöihin liittyen pitäen sisällään toimintaympäristön ominaisuuksien sekä teknisten ratkaisujen toimivuuden arvioinnin suhteutettuna kuntoutujien tarpeisiin ja kuntoutumisen tavoitteisiin moninaisesti.

Myös kehittämistyön tuloksista noussut tarve sisältöihin, jotka tukevat kuntoutujien sekä ammattilaisten kouluttautumiseen ja riittävät resurssit esimerkiksi toimintaympäristön moderoimiseen ovat ratkaisevassa asemassa, jotta kehittämistyön tuotosta voidaan hyödyntää ja jatkokehittää nykyhetkessä sekä tulevaisuudessa täyttämään kuntoutujien sekä ammattilaisten tarpeita. Henkilöstön kouluttaminen nousee myös keskeiseen rooliin yhteisen ymmärryksen tehostamiseksi siitä, että kuntoutujia tulee tukea heidän digitaitojensa edistymiseksi. Virtuaalisten palvelujen yleistynyt käyttö edellyttää digiosaamista mitä pidetäänkin jo tärkeänä kansalaistaitona (Piirainen 2019; Epale 2020; Valtiovarainministeriö 2022).

Teknologia tarjoaa useita keinoja kuntoutujien voimaantumisen niin kuin kuntoutumisenkin tueksi. Riittävät digitaidot voivat mahdollistaa puolestaan sosiaalisemman elämän tai lisätä mahdollisuuksia uuden oppimiseen tai työn saamiseen (Epale 2020). Digitaalitojen kehittymiseen ja digitoimijuuteen liittyen luottamus omiin kykyihin toimia digitaalisissa toimintaympäristöissä on keskeistä. Keskeiseksi nousee myös ammattilaisten rooli kuntoutujien digitaalisen luottamuksen edistäjinä, joten vastuullisen, eettisen sekä turvallisen ja yksityisen toimimisen mahdollistamiseen tulee panostaa. (Alasoini ym. 2022.)

Kuntouttavan työtoiminnan kontekstista ja tuloksista ilmenevästä tarpeesta katsottuna on selvää, että toimintaan osallistuvien kuntoutujien digitaalitojen kehittäminen nousee entistä ajankohtaisemmaksi tavoitteeksi myös tämän kehittämistyön hyödynnettävyyden ja jatkokehittämisen näkökulmasta. Digitaalisen toimintaympäristön sisältöä tulisikin jatkokehittää sellaiseen suuntaan, mikä palvelee työtoiminnan kuntoutujien digitaalitojen oppimista sekä niiden kehittymistä tulevaisuuden läpäiseväksi. Koulutus ja kuntoutujien sekä ammattilaisten osallistuminen toimintaympäristön jatkokehittämiseen auttaisi myös osaltaan jo olemassa olevien hyvien käytäntöjen niin kuin sisältöjenkin tunnistamista, mikä voi mahdollistaa ajan tasalla pysymisen ja ajankäytön tehostamisen sekä edistää koettua turvallisuutta ja yhteistyötä (Hyppönen ym. 2018: 30-31).

Pohdinnan alle jää myös se, miten laajasti tulevissa teknisissä ratkaisuissa tullaan hyödyntämään tekoälyä, sillä voimaantumisen edistymisen näkökulmasta kehittämistyön teorian tieto tekoälypohjaisten ratkaisujen hyödyntämisestä osoittautuu myös keskeiseksi. Tekoälyyn perustuvien sisältöjen ja ratkaisujen hyödyntäminen edellyttäisi toki lisää toimenpiteitä myös tietoturvan takaamisen näkökulmasta. Esimerkiksi AuroraAI-ohjelmassa kiinnitetään erityistä huomiota tietoturvaan ja yksityisyyden ylläpitämiseen ja te-

koälypohjaisten ratkaisujen eettisiä kysymyksiä pohditaan erillisessä työryhmässä. AuroraAI-ohjelmassa kuvataankin tämän vuoksi hyödynnettävät tekoälyä ihmislähtöisesti, sillä ratkaisuilla on tarkoitus tukea käyttäjien valmiuksia hahmottaa omat tavoitteensa ja sen, miten päämääriin voi päästä. (Alanne 2021.) Näin voisi päätellä, että tekoälypohjaisten ratkaisujen avulla digitaalisen toimintaympäristön sisältöä sekä kuntoutujien tuottamaa tietoa -tulevaa sisältöä, voisi hyödyntää tässäkin kontekstissa edelleen kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi ja kuntoutumisen tukemiseksi. Jatkokehittämisen kannalta olisi merkittävää pohtia myös kuntoutujien tuottamien sisältöjen integroimista Apotti-asiakastietojärjestelmään, sillä se voisi edistää parhaassa tapauksessa myös tiedonkulkua työtoiminnan kuntoutumisverkoston kesken sekä helpottaa tiedolla johtamista.

Stadin soten työtoimintayksiköille on kehitteillä digitaalinen toimintaympäristö, virtuaaliverstas, jota on tarkoitus hyödyntää esimerkiksi etätyötoiminnan toteutuksessa. Stadin soten työtoimintayksiköiden teknisen ratkaisua koskeva tähänastinen palvelumuotoilu-prosessi on toteutunut kokonaisuudessaan Digitalist Group Oyj:n kautta ja toimintaympäristön toiminnallisista ja teknisistä vaatimuksista tehdään paraikaa erillistä määrittelyä teknisen toimintaympäristön markkinakartoitusta varten. Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tuotos täydentää vireillä olevaa digitaalisen toimintaympäristön kehittämissuunnitelmaa tarjoten sisältöihin painottuvaa tietoa digitaalisesta toimintaympäristöstä, jonka tarkoituksena on tukea työtoimintaan osallistuvien kuntoutumisprosessia voimaantumisen edistymisen näkökulmasta.

Tutkimuksellinen kehittämissuunnitelma kuvaa digitaalisten toimintaympäristöjen sisältöjä ja tätä tietoa voi hyödyntää työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi sekä Stadin soten työtoiminnan tulevan virtuaaliverstaan että muun vastaavaan käyttöön soveltuvan digitaalisen toimintaympäristön kehittämissuunnitelmissa. Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön soveltuvuuden osoittamiseksi on hyvä harkita esitetyn tuotoksen validointia sekä pilotointia (Klemetti 2020), jonka työn tekijä suosittelee toteutuvan organisaatioissa yhteistoiminnallisesti, osallistaen näihin niin kuntoutujia tai kansalaisia kuten organisaation eri tasoilla työtä tekeviä ammattilaisiakin ja kaikkia sidosryhmiä, joita kehitettävät ratkaisut koskettavat.

Sosiaali- ja terveysalan digitalisaatio tarjoaa monipuolisesti mahdollisuuksia toteuttaa tutkimusta poikkiteieteellisesti ja monialaisesti (Kohonen & Arajärvi 2017: 159). Sote-alalla käytössä olevien digitaalisten toimintaympäristöjen ja niiden sisältöjen voimaantumista

ja kuntoutumista edistäviä ominaisuuksia on syytä tutkia lisää. Näiden tutkimusten avulla toivotaan kerättävän sellaista tietoa, jolla olisi vaikutusta kuntoutujien hyvinvoinnin edistymiseen ja sitä uhkaavien tekijöiden ennaltaehkäisemiseen (Kohonen & Arajärvi 2017: 159). Kuntoutuksen tutkimuksen näkökulmasta puolestaan on tunnistettu tarvittavan lisää tutkimustietoa digitaalisten ratkaisujen vaikuttavuudesta (Harra ym. 2022: 23, 25), mikä luo myös kyseiselle työlle jatkokehittämistarvetta.

9.5 Loppusanat ja kiitokset

Voimaantunut ihminen on paras oman terveytensä edistäjä. Voimaantunut oppilas on paras oman oppimisensa ja kasvunsa edistäjä. Voimaantunut työtön työllistyy parhaiten. (Siitonen 2021.)

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tekijänä toivon lukijan pysähtyvän tulosten äärelle tarkastelemaan kehittäjäryhmän määrittelemiä tarpeita ja toiveita ja pohtimaan voimaantumisen edistymistä edellyttäviä kehittämistoimenpiteitä digitaalisissa toimintaympäristöissä kuntoutumisen, sen tuloksellisuuden sekä hyvinvoinnin edistymisen näkökulmasta. Voidaanko voimaantumista edistävillä digitaalisten toimintaympäristöjen sisällöllisillä ominaisuuksilla ja siellä toteutuvilla toiminnoilla edistää myös kollektiivista hyvinvointia niin yhteisöissä kuin yhteiskunnassammekin? On selvää, että tästä kontekstista tarvitaan enemmän tietoa, sillä tutkimusta kuntoutujien voimaantumista edistävien digitaalisten toimintaympäristöjen ja niiden sisältöjen hyödyistä on vielä niukalti.

Minä haluan sinun kehittelevän omia näkemyksiäsi omalla tavallasi, omista lähtökohdistasi lähtien (Sokrates 470-399 eKr).

Lämmin kiitos kehittäjäryhmälle halusta ja rohkeudesta osallistua tutkimuksellisen kehittämistyön toteutukseen. Suuri kiitos myös ohjaajalleni, Vuokko Oikariselle luottamuksesta sekä tämän tutkimuksellisen kehittämistyön mahdollistamisesta ja sen validoinnista. Lisäksi haluan kiittää työn ohjaavia opettajia valmentavasta ja joustavasta ohjauksesta. Kiitos kuuluu myös opiskelukollegoille, ystävilleni ja puolisololleni tuesta ja viisaista sanoista, jotka kantoivat minua läpi tämän työn. Koen oppimispolkuni kokonaisuudessaan voimaannuttavana, sillä kyseiseen tutkimuksellisen kehittämistyön prosessi on ollut innostava ja uramahdollisuuksia avaava kohti uutta tulevaisuuden työtä.

Lähteet

Aaltonen, Tapio & Ahonen, Pirjo & Sahimaa, Jaakko 2020. Johda Merkitystä. Helsinki: Alma Talent Oy. 24.

Adams, Robert 2008. Empowerment, participation and social work. Fourth edition. New York: Palgrave Macmillan. 176, 182.

Aghdam, Atae Rezaei & Watson, Jason & Cliff, Cynthia & Miah, Shah Jahan 2020. Improving the Theoretical Understanding Toward Patient-Driven Health Care Innovation Through Online Value Cocreation: Systematic Review. J Med Internet Res 2020 (Apr 24); 22(4). <<https://www.jmir.org/2020/4/e16324/>>. Viitattu 16.11.2020.

Aho, Riina 2020. Podcast-tutkimus 2020: tunnettuus ja kuuntelu edelleen kasvussa. Radiomedia. <<https://radiomedia.fi/ajankohtaista/podcast-tutkimus-2020-tunnettuus-ja-kuuntelu-edelleen-kasvussa/>>. Viitattu 2.3.2020.

Ahonen, Outi & Iiskola, Merja 2020. Ennakoiva tieto ja digitalisaatio muuttavat ammattilaisten ja asiakkaiden tarvitsemää osaamista. Teoksessa: Ranta, Liisa & Drake, Merja (toim.): Opi ja kehitä! Digitaalinen Living Lab oppimis- ja innovointiympäristönä. Laurea-julkaisut. Laurea Ammattikorkeakoulu. 8. <<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/336461/Laurea%20Julkaisut%20139.pdf?sequence=5&isAllowed=y>>. Viitattu 13.10.2020.

Alanne, Pirkka-Matti 2021. AuroraAI:n uudet käyttöliittymät toteutukseen, palvelujen parempi löydettävyyden tuo säästöjä ja lisää hyvinvointia. DigiFinland Oy. <<https://digifinland.fi/auroraain-uudet-kayttoliittymat-toteutukseen-palvelujen-parempi-loydettavyys-tuo-saastoja-ja-lisaa-hyvinvointia/>>.

Alaranta, Marika & Koskimaa, Piia & Schroderus, Minna 2019. Osallisuus ja voimaantuminen. Lahtelaisten nuorten kokemuksia työllistymisestä edistävissä palveluissa. Diakonia ammattikorkeakoulu. 37. <<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/264970/Osallisuus%20ja%20voimaantuminen.pdf?sequence=2>>. Viitattu 12.3.2022.

Alasoini, Tuomo & Ala-Laurinaho, Arja & Käsälä, Marja & Saari, Eveliina & Seppänen, Laura 2022. Työelämän digikuilujen yli: Työterveyslaitos. Helsinki. <<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143939/TTL-978-952-261-997-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Viitattu 13.3.2022

Alianssi 2021. Turvallisempi tila. Suomen nuorisolan kattojärjestö Alianssi ry. <<https://www.alli.fi/allianssi/turvallisempi-tila>>. Viitattu 24.4.2021.

Arpiainen, Jenna & Jauhiainen, Mia & Miettinen, Samuli & Pesonen, Jarno & Santala, Markus 2020. Palvelukuvaus 2. Annastiina Nurmi. Teoksessa: Ranta, Liisa & Drake, Merja (toim.): Opi ja kehitä! Digitaalinen Living Lab oppimis- ja innovointiympäristönä. Laurea-julkaisut. Laurea Ammattikorkeakoulu. 40. <<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/336461/Laurea%20Julkaisut%20139.pdf?sequence=5&isAllowed=y>>. Viitattu 17.1.2021.

Arvonen, Sirpa & Lehto-Trapnowski, Päivi. (toim.) 2019. Tekemisen meininki - Virtuaalisairaala 2.0 -kärkihankkeen yhteenveto. Julkaisija: Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri. Helsinki. Tekijänoikeudet: Kirjoittajat ja Helsingin ja Uudenmaan, Pirkanmaan,

Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Savon sekä Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri. Verkkoaineisto. <<https://www.terveyskyla.fi/Documents/Virtuaalisairaala2.0-%20hankkeen%20loppuraportti.pdf>>. Viitattu 20.11.2020.

Aula, Mikko 2018. Vertaispalaute tieteellisessä viestinnässä – Opiskelijoiden antama palaute ja kokemukset saadusta palautteesta. Helsinki: Helsingin yliopisto. <<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/273476/Pro%20gradu%20Mikko%20Aula.pdf?sequence=2&isAllowed=y>>. Viitattu 28.2.2022.

Autti-Rämö, Ilona & Salminen, Anna-Liisa & Rajavaara, Marketta & Ylinen, Arne 2016. Lukijalle. Teoksessa Autti-Rämö, Ilona & Salminen, Anna-Liisa & Rajavaara, Marketta & Ylinen, Arne (toim.). Kuntoutuminen. Duodecim 2016. E-kirja. <https://www.oppiportti.fi/op/ktm00241/do>>. Luettu 29.10.2020.

Avellan, Tero & Paalasmaa, Pekka 2021. Näkökulmia saavutettavuuteen kuntoutuksessa. Rehablogi. Metropolia ammattikorkeakoulu. <<https://blogit.metropolia.fi/rehablogi/2021/11/10/nakokulmia-saavutettavuuteen-kuntoutuksessa/>>. Viitattu 6.2.2022.

Boni, Alejandra & López-Fogués, Aurora & Fernández-Baldor, Álvaro & Millan, Gynna & Belda-Miquel, Sergio 2019. Initiatives towards a participatory smart city. The role of digital grassroots innovations. *Journal of Global Ethics*, 15:2, 168-182. <<https://doi.org/10.1080/17449626.2019.1636115>>. Viitattu 15.3.2021.

DigiFinland 2022. Tekoälyn avulla ihmiskeskeisempi palveluverkko – kansallinen tekoälyohjelma AuroraAI vaikuttaa yhä laajemmin. DigiFinland Oy. <<https://digifinland.fi/tekoalyn-avulla-ihmiskeskeisempi-palveluverkko-kansallinen-tekoaluyohjelma-auroraai-vaikuttaa-yha-laajemmin/>>. Viitattu 15.2.2022

Dufva, Mikko 2020. Megatrendit 2020. Sitran selvityksiä 162. Sitra. 9, 10-11, 38-39. <<https://media.sitra.fi/2019/12/15143428/megatrendit-2020.pdf>>. Viitattu 23.4.2021.

Dufva, Mikko & Väyrynen, Anna 2020. Teknologia tuo koronanjälkeiseen aikaan paljon mahdollisuuksia – ja muutamia uhkia. Sitra. <<https://www.sitra.fi/artikkelit/teknologia-tuo-koronanjälkeiseen-aikaan-paljon-mahdollisuuksia-ja-muutamia-uhkia/>>. Viitattu 12.10.2020.

Engeström, Yrjö 2004. Ekspansiivinen oppiminen ja yhteiskehittäminen työssä. Tampere: Vastapaino. 85.

Epale 2020. Digitaidot ovat uusi kansalaistaito. Euroopan komissio. <<https://epale.ec.europa.eu/fi/blog/digitaidot-ovat-uusi-kansalaistaito>>. Viitattu 14.2.2022.

Hallamaa, Jaana & Leikas, Jaana & Malkavaara, Mikko & Vesterinen, Olli 2020. Tulevaisuuden teknologiat ja tekoälyn etiikka. Teoksessa Sihvo, Päivi & Koski, Arja (toim.). Eettinen toimintamalli – osaamista tulevaisuuden koulutukseen ja sote-alan työhön. Karelia-ammattikorkeakoulun julkaisuja B:65. Karelia-ammattikorkeakoulu. 93. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/347276/B65_Eettinen_toimintamalli.pdf?sequence=7>. Viitattu 14.2.2022

Harra, Toini 2014. Terapeuttinen yhteistoiminta. Asiakkaan osallistumisen mahdollistaminen toimintaterapiassa. Acta Electronica Universitatis Lapponiensis 156. Rovaniemi: Lapin yliopisto. 30, 155.

Harra, Toini & Helenius, Sari 2021. Tinderistäkö vauhtia kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnan monialaiselle verkostolle?. Tikissä – Tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-toiminnan sydämessä. Metropolia ammattikorkeakoulu. <<https://blogit.metropolia.fi/tikissa/2021/01/21/tinderistako-vauhtia-kuntoutuksen-tutkimus-ja-kehittamistoiminnan-monialaiselle-verkostolle/>>. Viitattu 28.12.2021.

Harra, Toini & Helenius, Sari & Janhunen, Eija & Korniloff, Katariina & Lehtonen, Krista & Malinen, Kaisa & Paltamaa, Jaana & Rantakokko, Merja & Sipari, Salla & Tammelin, Mia & Vänskä, Nea 2022. Strategisen tiekartan suunnat johdattavat vaikuttavaan tutkimukseen. Teoksessa Rantakokko, Merja & Sipari, Salla (toim). Kuntoutuksen soveltavan tutkimuksen strateginen tiekartta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 306. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/702940/JAMKJULKAISUJA3062022_web.pdf?sequence=2&isAllowed=y>. Viitattu 12.3.2022.

Harra, Toini & Sipari, Salla & Mäkinen, Elisa 2017. Hyvää tahtova hyvinvointipalveluiden kehittäjäkumppanuus. Teoksessa: Pohjola, Anneli & Kairala, Maarit & Lyly, Hannu & Niskala, Asta (toim.) Asiakkaasta kehittäjäksi ja vaikuttajaksi. Asiakkaiden osallisuuden muutos sosiaali- ja terveystalveissa. Tampere: Vastapaino. 159.

Heikkinen, Hannu & Jyrkämä, Jyrki 1999. Mitä on toimintatutkimus? Teoksessa: Hannu, Heikkinen & Huttunen, Rauno & Moilanen, Pentti (toim.). Siinä tutkija missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja. Jyväskylä: Atena kustannus. 44-50

Heikkinen, Hannu & Rovio, Esa & Syrjälä, Leena (toim.) 2010. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimukselliset menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura. 44-47, 48, 78-81

Heino, Taina & Kärkkäinen, Pirkko 2018. Kurkistuksia mahdollisuuksien ikkunoihin – Sosiaalialan digitalisaatiota etsimässä. Teoksessa Marja-Liisa Laitinen (toim.). ”Digi vie, sote vikisee” Kokemuksia sote-alan digitalisaatiosta DigiSote-hankkeessa Etelä-Savossa. XAMK kehittää 44. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Mikkeli. 45. <<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/151951/URNISBN9789523440906.pdf?sequence=8&isAllowed=y>>. Viitattu 15.3.2021

Heinonen, Sirkka 2002. Onko etätyö ekologista?. <<http://virtual.vtt.fi/virtual/proj6/eta-tyo/onkoetatyo.pdf>>. Viitattu 12.3.2022.

Helsingin yliopisto 2005. Oppimisalustat. Tietojenkäsittelytieteen laitos. <<https://www.cs.helsinki.fi/group/vertti/vertti/alustat.shtml>>. Viitattu 1.6.2021.

Helynen, Minna 2017. Sosiaalityö verhojen takaa someen – 7 somemyyttiä murrettavaksi. Teoksessa Kivistö, Maarit & Pääkkönen, Kirsi (toim.). Sosiaalityö digitalisaatiassa. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja C. Työpapereita 58. Rovaniemi: Lapin yliopisto. 171. <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63035/Sosiaalityo_digitalisaatiossa_pdfA.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 11.1.2022.

Heponiemi, Tarja & Jormanainen, Vesa & Leemann, Lars & Manderbacka, Kristiina & Aalto, Anna-Mari & Hyppönen, Hannele 2020. Divital divide in perceived benefits of on-line health care and social welfare services: National cross-sectional survey study. *J Med Internet Res* 2020;22(7):e17616. <<https://s3.ca-central-1.amazonaws.com/assets.jmir.org/assets/preprints/preprint-17616-submitted.pdf>>. Viitattu 14.2.2021.

Honkavuori, Elina 2013. Toimintatutkimus voimaantumisprosesseja tukevan pedagogisen mallin käytöstä liikuntakasvatuksessa Nekalan normaalikoulussa 6. luokan oppilailla. Tampere: Tampereen yliopisto. 41. <<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/84733/gradu06842.pdf?sequence=1>>. Viitattu 2.3.2022

Hyppönen, Hannele & Lääveri, Tinja & Hahtela, Nina & Suutarla, Anna & Sillanpää, Kirsi & Kinnunen, Ulla-Mari & Ahonen, Outi & Rajalahti, Elina & Kaipio, Johanna & Heponiemi, Tarja & Saranto, Kaija 2018. Kyvykkäille käyttäjille fiksut järjestelmät? Sairaanhoitajien arviot potilastietojärjestelmistä 2017. *Finnish Journal of eHealth and eWelfare*, 10(1), pp. 30-59. 30-31.

Hytti, Tytti 2019. ”Painavaa kepeyttä asiakastyöhön” – Miksi leikillisyyttä ja pelillisyyttä kannattaa hyödyntää sosiaalisessa kuntoutuksessa ja sosiaalityössä? PRO SOS hanke. <https://thl.fi/documents/966696/3775955/Painavaa+kepeytt%C3%A4+asiakasty%C3%B6h%C3%B6n+-katsaus+tutkimukseen+ja+palautteeseen+leikillisyydest%C3%A4+ja+pelillisyydest%C3%A4_saavutettavuusmuokkaukset.pdf/d2cb9c87-f0dc-4970-bafc-d897c429593e>. Viitattu 1.6.2021

IGI global 2021. What is digital environment. IGI global publisher of timely knowledge. <<https://www.igi-global.com/dictionary/digital-environment/7610>>. Viitattu 1.6.2021.

Immonen, Jere 2021. Kohti työtä 2030 – webilaarisarja: Työelämää alustoilla. Työterveyslaitos. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=L_TEnKPCkpl>. Viitattu 13.4.2021.

Innokylä 2020. Etänä yhdessä: Virtuaalilaisuuden vetämisen erityispiirteet. <<https://innokyla.fi/fi/ajankohtaista/etana-yhdessa-virtuaalilaisuuden-vetamisen-erityispiirteet>>. Viitattu 24.3.2022.

Innokylä 2022. Learning cafe eli oppimiskahvila. <<https://innokyla.fi/fi/tyokalut/learning-cafe-eli-oppimiskahvila>>. Viitattu 24.3.2022.

Jalonen, Milla 2016. Rekrytoijien näkemyksiä videotyöhakemuksista. Tampereen yliopisto. 33 <<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/99211/GRADU-1464971703.pdf?sequence=1>>. Viitattu 2.3.2022

Jantunen, Eila 2008. Osalliseksi tuleminen – masentuneiden vertaistukea jäsentävä substansiivinen teoria. Tampere: Diakonia ammattikorkeakoulu. 48, 64, 65, 72, 73, 74. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/141197/A_18_Jantunen_Eila_open_access.pdf?sequence=4&isAllowed=y>. Viitattu 2.3.2022.

Järvensivu, Timo 2019. Verkostojen johtaminen – Opi ja etene yhdessä. Helsinki: Books on demand. 37-39, 61-62.

Järvikoski, Aila 2008. Kuntoutuskäsityksen muutos ja kuntoutuksen vaikuttavuuden tutkimus. Teoksesta: Mäkitalo, Jorma & Turunen, Jari & Vilkkumaa, Ilpo (toim.) Vaikuttavuus muutoksessa. Oulu: Verve. 50, 53.

Järvikoski, Aila 2013. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2013:43. Monimuotoinen kuntoutus ja sen käsitteet. Helsinki. Sosiaali- ja terveysministeriö. 2, 9, 29, 40, 50, 51. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70263/URN_ISBN_978-952-00-3457-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 16.9.2020.

Järvikoski, Aila & Martin, Marjatta & Kippola-Pääkkönen, Anu & Härkäpää, Kristiina 2017. Asiakkaan kehittämisosallisuus kuntoutuksessa. Teoksessa Pohjola, Anneli & Kairala, Maarit & Lyly, Hannu & Niskala, Asta (toim.) Asiakkaasta kehittäjäksi ja vaikuttajaksi. Asiakkaiden osallisuuden muutos sosiaali- ja terveystalveissa. Tampere: Vastapaino. 59, 63.

Jönsson, Anna Maria & Örnebring, Henrik 2010. User-Generated content and the news. Empowerment of citizens or interactive illusion? Journalism Practice. Volume 5, 2001 – Issue 2. <<https://www.tandfonline-com.ezproxy.metropolia.fi/doi/full/10.1080/17512786.2010.501155>>. Viitattu 6.3.2022.

Karakainen, Meri-Tuulia & Karakainen, Suvi-Sadetta & Tanhua-Piironen, Erika & Viteli, Jarmo & Syvänen, Antti & Kivinen, Antero. Digiajan peruskoulu 2017 – Tilannearvio ja toimenpidesuosituksat. Valtioneuvoston selvitys ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 72/2017. 8, 20, 44. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160341/72_Digiajan%20peruskoulu_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 1.6.2021.

Kairala, Maarit 2017. Alkusanat. Teoksessa: Pohjola, Anneli & Kairala, Maarit & Lyly, Hannu & Niskala, Asta (toim.) Asiakkaasta kehittäjäksi ja vaikuttajaksi. Asiakkaiden osallisuuden muutos sosiaali- ja terveystalveissa. Tampere: Vastapaino. 7

Kalervo, Elsa 2019. PODpuhetta Podcast-sarja podcasteista Suomen kuuntelukulttuurissa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. <<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/63442/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201904102120.pdf>>. Viitattu 2.3.2022.

Kalliola 2021. Kulttuurialan tekijät ja sosiaalialan toimijat yhdistävät voimansa. – ”Rakennamme yhdessä hyvinvoinnin digitalon”. Kalliola. <<https://kalliola.fi/kulttuurialan-tekijat-ja-sosiaalialan-toimijat-yhdistavat-voimansa-rakennamme-yhdessa-hyvinvoinnin-digitalon/>>. Viitattu 16.2.2021

Kamensky, Mika 2015. Menestyksen timantti: strategia, johtaminen, osaaminen vuorovaikutus. Helsinki: Talentum. 23, 25.

Kananen, Jorma 2014. Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona. Miten kirjoitan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. 47, 48-49, 125, 134, 135, 136, 138.

Kauppila, Tarja & Kiiski, Kati & Lehtonen, Mari 2018. Sähköhellenkalastus – Sosiaalihuollon sähköisten palvelujen nykytila ja kehittämistarpeet. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 14/2018. Sosiaali- ja terveysministeriö. 7, 10, 28-29. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160653/STM_rap_14_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu: 17.1.2021

Kela 2017. Etäkuntoutus lisää toimintakykyä ja aktiivisuutta. Kansaneläkelaitoksen julkaisu. <<https://www.kela.fi/-/etakuntoutus-lisaa-toimintakykyja-ja-aktiivisuutta>>. Viitattu 13.10.2020.

Kielipankki 2021. ELANin käyttöohjeita. Kielipankki, FIN-CLARIN ja CSC – Tieteen tietekniikan keskus. <<https://www.kielipankki.fi/tuki/elan/>>. Viitattu 23.4.2021

Kilpeläinen, Arja & Sälevä, Tanja 2017. Etäältä lähelle – Lähipalveluja lappilaisille teknologiavälitteisesti. Teoksessa Kivistö, Maarit & Päykkönen, Kirsi (toim.). Sosiaalityö digitalisaatiossa. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja C. Työpapereita 58. Rovaniemi: Lapin yliopisto. 149. <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63035/Sosiaalityo_digitalisaatiossa_pdfA.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 11.1.2022.

Kivistö, Mari 2017. Sosiaalityö digitalisaatiossa ja eettisyyden vaade. Teoksessa Kivistö, Maarit & Päykkönen, Kirsi (toim.). Sosiaalityö digitalisaatiossa. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja C. Työpapereita 58. Rovaniemi: Lapin yliopisto. 32, 34. <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63035/Sosiaalityo_digitalisaatiossa_pdfA.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 10.1.2021.

Kivistö, Mari & Päykkönen, Kirsi 2017. Johdatus Sosiaalityö digitalisaatiossa -teokseen. Teoksessa Kivistö, Maarit & Päykkönen, Kirsi (toim.). Sosiaalityö digitalisaatiossa. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja C. Työpapereita 58. Rovaniemi: Lapin yliopisto. 12. <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63035/Sosiaalityo_digitalisaatiossa_pdfA.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 10.1.2021.

Klemetti, Aarne 2021. Tuotekehityksen askeleet – Vinkkejä yrittäjille ja kehittäjille. Hippa. Metropolia amk. <<https://hippa.metropolia.fi/2020/05/tuotekehityksen-askeleet-vinkkejayrittajille-ja-kehittajille/>>. Viitattu 22.2.2022.

Kohonen, Katariina & Arajärvi, Miina 2017. Sosiaalityö näkyväksi verkossa – Ideasta valtakunnalliseksi projektiksi. Teoksessa Kivistö, Maarit & Päykkönen, Kirsi (toim.). Sosiaalityö digitalisaatiossa. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja C. Työpapereita 58. Rovaniemi: Lapin yliopisto. 155, 159. <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63035/Sosiaalityo_digitalisaatiossa_pdfA.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 11.1.2022.

Koivuniemi, Kauko & Simonen, Kimmo 2011. Kohti asiakkuutta. Ihmistä arvostava terveydenhuolto. Helsinki: Duodecim. 47.

Koponen, Johannes 2019. Alustatalous ja uudet liiketoimintamallit. Kuinka muodonmuutos tehdään. Helsinki: Alma Talent. 9, 13, 222-223.

Korhonen, Hanna 2018. Mikä on digitaalinen työympäristö? Clair Helsinki Oy. <<https://clairhelsinki.fi/2018/11/15/mika-on-digitaalinen-tyoymparisto/>>. Viitattu 4.3.2022.

Koskinen, Raija & Pasanen, Miia & Sanerma, Päivi 2020. Tutkimus- ja kehittämistyön eettisiä kysymyksiä digitaalisessa ajassa. Teoksessa Sihvo, Päivi & Koski, Arja (toim.). Eettinen toimintamalli – osaamista tulevaisuuden koulutukseen ja sote-alan työhön. Kareliala-ammattikorkeakoulun julkaisuja B:65. Kareliala-ammattikorkeakoulu. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/347276/B65_Eettinen_toimintamalli.pdf?sequence=7>. Viitattu 26.1.2022.

Kuntaliitto 2021. Terveiden askeleet otetaan digihoitopoluilla. Kuntaliitto. <<https://www.kuntaliitto.fi/kehittaminen-ja-digitalisaatio/digitalisaation-johtaminen/terveyden-askeleet-otetaan-digihoitopoluilla>>. Viitattu 6.3.2022.

Kuntaliitto 2022. Liite 2. Esimerkki saavutettavuuden huomioimisesta. Kuntaliitto. <<https://www.kuntaliitto.fi/tilastot-ja-julkaisut/verkko-oppaat/saavutettavuusopas/liite-2-esimerkki-saavutettavuuden-huomioimisesta>>. 6.2.2022.

Kuntoutuksen uudistamiskomitea 2017. Kuntoutuksen uudistamiskomitean ehdotukset kuntoutusjärjestelmän uudistamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki. 11, 35. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160273/RAP2017_41.pdf?sequence=2&isAllowed=y>. Viitattu 23.1.2021

Kunttu, Katriina & Nygård, Martina 2020. Osallisuus on yhteistyötä – kokemuksia ja käytäntöjä. Kaakkois-Suomen vammaispalvelutoimistojen työntekijöiden työkokous. <<http://www.socom.fi/wp-content/uploads/2019/10/Osallisuus-on-yhteisty%C3%B6t%C3%A4-26.9.2019.pdf>>. 12.2.2022.

Kuuskorpi, Marko & Kuuskorpi, Taina & Sipilä, Keijo & Heikkinen, Juho & Tamminen, Ritva 2015. Oppimismotivaation muutokset opetustila- ja oppimateriaaliuudistusten yhteydessä. Teoksessa Kuuskorpi, Marko (toim.). Digitaalinen oppiminen ja oppimisympäristöt. Kaarinan kaupunki. 107. <https://digi-ope.com/tablet/wp-content/uploads/2015/03/Digit_oppiminen_netti.pdf>. Viitattu 1.6.2021.

Kyytsönen, Maiju & Aalto, Anna-Mari & Vehko, Tuulikki 2021. Sosiaali- ja terveydenhuollon sähköinen asiointi 2020-2021. Väestön kokemukset. Raportti 7/2021. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 3. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/142675/URN_ISBN_978-952-343-680-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 14.2.2022

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta 702/2020. Annettu Helsingissä 16 päivänä lokakuuta 2020. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20200702#P:dp446068304>>. Viitattu 15.3.2021.

Leemann, Lars & Hämäläinen, Riitta-Maija 2015. Asiakasosallisuus. Sosiaalisen osallisuuden koordinaatiohanke (Sokra). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Verkkodokumentti. Saatavana osoitteessa: <https://thl.fi/documents/966696/3775621/Tietopaketti_Asiakasosallisuus.pdf/6d5b8baf-d5e4-4618-add6-ca0b9a81f214>. Viitattu 21.1.2022.

Lehti, Matti & Rossi, Matti 2017. Digitaalinen Suomi 2017. Aalto yliopisto. 30, 107. <<http://view.creator.24mags.com/suomidigi/digibook2017#/page=4>>. Viitattu 2.10.2020.

Majander, Elise 2013. Webinaarin soveltuvuus täydennyskoulutukseen. Poliisihallinnon työntekijöiden kokemuksia etäopetuksesta. Tampere: Tampereen yliopisto. 76. <<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/94678/GRADU-1385987689.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Viitattu 4.3.2022.

Mesko, Bertalan 2015. My health upgraded. Revolutionary technologies to bring a healthier future. 66-68.

Mieli 2021. Sekasin-chat – Keskusteluapua nuorille. Suomen mielenterveys ry. <<https://mieli.fi/fi/tukea-netist%C3%A4>>. Viitattu 15.3.2021.

Mikrobiitti 2019. Microsoft toi vihatun virtuaaliapurinsa takaisin – ja katui päätöstä välittömästi. <https://www.mikrobiitti.fi/uutiset/microsoft-toi-vihatun-virtuaaliapurinsa-takaisin-ja-katui-paatosta-valittomasti/0a8d278f-1feb-4eef-a1d6-3fe773e96987>>. Viitattu 28.2.2022.

Motiva 2021. Etätyö ja etäpalvelut. Motiva Oy. <[https://www.motiva.fi/ratkaisut/kestava_liikenne_ja_liikkuminen/nain_liikut_viisaasti/etapalvelut_ja_etatyo](https://www.motiva.fi/ratkaisut/kestava-liikenne_ja_liikkuminen/nain_liikut_viisaasti/etapalvelut_ja_etatyo)>. Viitattu 12.3.2021

Mäkinen, Maarit 2009. Digitaalinen voimistaminen paikallisten yhteisöjen kehittämisessä. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Tampere. 24-25, 125-126, 134, 136. <<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/66438/978-951-44-7642-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Viitattu 27.2.2021.

Mäntyneva, Päivi 2019. Toimijuuden vahvistumisen edellytykset kuntouttavassa työtoiminnassa. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2019, vol. 20. <<https://journal.fi/sosiaalipedagogiikka/article/view/70243/47758>>. Viitattu 24.3.2022.

Murthy, C.S.H.N 2010. Imperatives of citizen-centric Web 2.0 political networks for an effective democracy. A case study of websites of southern Indian states. The journal of international communication. Volume 16, 2010 – Issue 2: Making the net work. Viitattu 6.3.2022

Mönkkönen, Kaarina 2002. Dialogisuus kommunikaationa ja suhteena. Vastaamisen valan ja vastun merkitys sosiaalialan asiakastyön vuorovaikutuksessa. Kuopion yliopiston julkaisuja E. yhteiskuntatieteet 94. 82-83. Kuopion yliopisto. <<http://www.oppi.uef.fi/uku/vaitokset/vaitokset/2002/isbn951-781-933-1.pdf>>. Viitattu 21.2.2022

Niiranen, Henna 2020. Stadin Soten etätyötoiminta. Toimintamalli. Innokylä. Verkkojulkaisu. <<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/stadin-soten-etatyotoiminta>>. Viitattu 15.1.2021

Oesch, Klaus 2003. Onko Suomella lisäarvoa kansainväliseen sisältöbusinekseen? Teoksessa: Kirja tietoverkkojen maailmassa. Helsingin yliopiston kirjasto. <<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/177066/oesch8.html>>. Viitattu 5.3.2022.

Oesch, Klaus 2007. Virtuaalinen voimaantuminen. Tapaustutkimus ammattikasvatuksen oppimisympäristön toimintaedellytysten ja tietokäytäntöjen kehitysmahdollisuuksista vuorovaikutteisen tieto- ja viestintäteknologian näkökulmasta. Tampere: Tampereen yliopisto. 108-133 <<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/67764/978-951-44-7092-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Viitattu 4.3.2022.

Oikeusministeriö 2022. Demokratia.fi. Valtioneuvosto. <<https://www.demokratia.fi/>>. Viitattu 7.3.2022

Ojanen, Markku 1996. Mikä minä on? ; minän rakenne, kehitys, häiriöt ja eheytyminen. Tampere: T&K julkaisut.

Paalasmaa, Pekka 2014. Yhteiskehittely yhdessä oppimisena. Teoksessa: Sipari, Salla & Mäkinen, Elisa & Paalasmaa, Pekka (toim). Kuntoutettavasta kehittäjäkumppaniksi.

Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisusarja. Helsinki: Metropolia ammattikorkeakoulu. 122. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/122927/AATOS_13.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu: 10.1.2021

Papunet 2021. Saavutettavuuden arviointi. Papunet. <<https://papunet.net/saavutettavuus/saavutettavuuden-arviointi>>. Viitattu 7.3.2022

Pensar, Heidi 2020. Digiloikka tulevaisuuden työpaikkaan – mitä odotamme digitaaliselta työympäristöltä? Vaasan yliopisto. <<https://sites.uwasa.fi/etatyokompassi/2020/09/29/yleinen-digiloikka-tulevaisuuden-tyopaikkaan-mita-odotamme-digitaaliselta-tyoymparistolta/>>. Viitattu 23.2.2022.

Pihl, Anu 2012. Kuntouttava työtoiminta voimaantumisen katalyyttinä. Pro gradu -tutkielma. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylän yliopisto. 5. <<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/37710/URN:NBN:fi:jyu-201204201560.pdf?sequence=1>>. Viitattu 27.4.2021

Piirainen, Minna 2019. Digitaidot ovat uusi kansalaistaito. Digi- ja väestötietovirasto. <<https://dvv.fi/blogi/-/blogs/digitaidot-ovat-uusi-kansalaistaito>>. Viitattu 14.2.22.

Pinkett, Randal & O'Bryant Richard 2003. Building community, empowerment and self-sufficiency. Information, Communication & Society. Volume 6 2003 - Issue 2. Pages 187-210. <<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1369118032000093888>>. Viitattu 6.3.2022.

Pirinen, Sanna 2020. Uudenlaiset etä- ja digihoidon mahdollisuudet kotihoidossa. Teoksessa: Ahonen, Outi & Iiskola, Merja 2020. Ennakoiva tieto ja digitalisaatio muuttavat ammattilaisten ja asiakkaiden tarvitsemää osaamista. Teoksessa Ranta, Liisa & Drake, Merja (toim.): Opi ja kehitä! Digitaalinen Living Lab oppimis- ja innovointiympäristönä. Laurea-julkaisut. Laurea Ammattikorkeakoulu. 25. <<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/336461/Laurea%20Julkaisut%20139.pdf?sequence=5&isAllowed=y>>. Viitattu 17.1.2021

Pohjola, Anneli 2007. Eettisyyden haaste tutkimuksessa. Teoksessa Viinamäki, Leena & Saari, Erkki (toim.). Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Helsinki: Tammi. 11-12.

Proyer, Rene 2015. Perceived functions of playfulness in adults: Does it mobilize you at work, rest, and when being with others?. European Review of Applied Psychology. Volume 64, Issue 5, September, Pages 241-250. <<https://www.sciencedirect.com.ezproxy.metropolia.fi/science/article/pii/S1162908814000565>>. Viitattu 1.6.2021.

Raitio, Katja & Hopia, Hanna 2014. Pelaten terveeks -hankkeen loppuraportti. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. 6, 7, 14. <https://www.jamk.fi/globalassets/tutkimus-ja-kehitys-research-and-development/tki-projektien-lohkot-ja-tiedostot/pelaten-terveeks/pelaten-terveeks-raportti_lopullinen.pdf>. Viitattu 1.6.2021

Rautakorpi, Kaija 2010. Arviointi osana kuntouttavan työtoiminnan voimaantumisprosessia – Voidaanko ihmisen voimaantumista havainnollistaa ja arvioida?. Progradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. 6-7. <<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/23634/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201005241912.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Viitattu 26.4.2021.

Ravelin, Teija & Piirainen, Veli-Pekka 2012. Hyvinvointia hyötypeleillä. 2/2012, koulutus ja oppiminen, puheenvuoro, tutkimus ja innovaatiot. AMK-lehti // UAS journal. <<https://uasjournal.fi/puheenvuoro/hyvinvointia-hyotypeleilla/>>. Viitattu 1.6.2021.

Rouvinen-Wilenius, Päivi & Koskinen-Ollonqvist Pirjo (toim.) 2011. Tasa-arvo ja osallisuus väylä terveyteen. Järjestöt suunnan näyttäjinä. Terveyden edistämisen keskus. 120-121, 124.

Ruohonen, Miia 2014. Tuloksellisuuteen tähtäävät verkostot kuntoutuksessa. Teoksessa Sipari, Salla & Mäkinen, Elisa & Paalasmaa, Pekka (toim). Kuntoutettavasta kehittäjäkumppaniksi. Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisusarja. Helsinki: Metropolia ammattikorkeakoulu. 81. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/122927/AA-TOS_13.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu: 10.1.2021

Ryynänen, Sanna & Nivala, Elina 2017. Empowerment or emancipation interpretations from Finland and beyond. *Pedagogía Social. Revista interuniversitaria* 2017. <https://www.academia.edu/37031962/Empowerment_or_Emanicipation_Interpretations_from_Finland_and_beyond>. Viitattu 12.3.2022.

Räsänen, Juhani 2006. Voimaantumisen mahdollistaminen ja ratkaisut. Yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön valtaistaminen. Julkiviestintä Oy. Suomen työvalmennusakatemia julkaisu. 342-343

Röynä, Maarit 2019. ”Oppilaat ylös penkeistä ja vaihtelua päivään” Seppo-peli opetus-työkaluna. Helsinki: Helsingin yliopiston kirjasto – Helda / E-thesis. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/307095/Royna_Maarit_Pro_gradu_2019.pdf?sequence=3&isAllowed=y>. Viitattu 7.3.2022.

Sahimaa, Jaakko 2017. Psykologiset perustarpeet ja työn merkityksellisyys työtyytyväisyyden, työpaikkaan sitoutumisen, työtehokkuuden ja työpaikalla tapahtuvan vapaaehtoisuuden selittäjinä?. Helsinki: Helsingin yliopisto. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/227969/PROGRADU_JAAKKOSAHIMAA.pdf?sequence=2&isAllowed=y>. Viitattu 4.3.2022.

Salmela, Mirva & Mämmi-Laukka, Leena 2017. Kuinka voin auttaa? -Kokemuksia sosiaalitaloudessa hyödynnettävistä digipalveluista. Teoksessa Kivistö, Mari & Pääkkönen, Kirsi (toim.). Sosiaalitalous digitalisaatiossa. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja C. Työpapereita 58. Lapin Yliopisto. Rovaniemi. 2017. 166-168. <https://lada.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63035/Sosiaalitalous_digitalisaatiossa_pdfA.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 12.3.2021.

Salonen, Aino-Kaarina 2015. Millainen on hyvä videohakemus? – 5 huikeaa esimerkkiä. Duunitori Oy. <<https://duunitori.fi/tyoelama/millainen-on-hyva-videohakemus-5-huikaa-esimerkkia>>. Viitattu 28.2.2022.

Salonen, Aino-Kaarina. Valot, kamera, käy! 6 vinkkiä hyvän videohakemuksen tekemiseen. Duunitori Oy. <https://duunitori.fi/tyoelama/vinkit-hyva-videohakemus?cq_src=google_ads&cq_cmp=1684044693&cq_term=&cq_plac=&cq_net=g&cq_

plt=gp&gclid=CjwKCAiAgvKQBhBbEiwAaPQw3HWZMHB3xe4N5LukGySRCZ040Ia-XzG37spDKZo3U3qjDbCHoYvAxeBoCFvgQAvD_BwE>. Viitattu 28.2.2022.

Seppo 2022. Seppo. <<https://seppo.io/fi/>>. Viitattu 7.3.2022.

Seppänen, Laura 2021. Kohti työtä 2030 – webilaarisarja: Työelämää alustoilla. Työterveyslaitos. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=L_TEnKPCkpl>. Viitattu 13.4.2021.

Siitonen, Juha 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulun opettajakoulutuslaitos. Oulun yliopisto. Oulu. 6, 59-62, 83-85, 88-97, 118, 119-157, 158, 161-164, 163-165, <<http://jultika.oulu.fi/files/isbn951425340X.pdf>>. Viitattu 17.1.2021

Siitonen, Juha 2021. Voimaantuminen-käsitteen synty ja yhteiskuntaan leviäminen. Voimaversum Oy. <<http://www.empowermenthouse.fi/blogi/voimaantuminen-k%C3%A4sitteen-synty-ja-yhteiskuntaan-levi%C3%A4minen>>. Viitattu 22.2.2022

Sipari, Salla & Mäkinen, Elisa 2012. Yhdessä rakentuva kuntoutusosaaminen. Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisusarja. Aatos-artikkelit 6. Helsinki. 4, 7, 28. <https://www.metropolia.fi/sites/default/files/publication/2019-11/AATOS_6_2012_Sipari_Makinen.pdf>. Viitattu 16.5.2021.

Sipari, Salla 2014. Hybridit kuntoutusverkostot. Teoksessa Sipari, Salla & Mäkinen, Elisa & Paalasmaa, Pekka (toim): Kuntoutettavasta kehittäjäkumppaniksi. Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisusarja. Helsinki: Metropolia ammattikorkeakoulu. 66. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/122927/AATOS_13.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 24.4.2021

Sipari, Salla 2019. Yhteiskehittelyllä tuloksellisuutta kuntoutukseen. Metropolia ammattikorkeakoulu. <<https://blogit.metropolia.fi/masterminds/2019/03/27/yhteiskehittelylla-tuloksellisuutta-kuntoutukseen/>>. Viitattu 22.2.22.

Sipari, Salla 2021. Kuntoutus arkipäiväistyä kuntoutumiseksi arjessa. Teoksessa Paalasmaa, Pekka & Sipari, Salla & Lönnqvist, Mira & Roivas, Marianne (toim.). Kuntoutuminen – Yhteiskehittelyä arjessa. Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisuja. TAITO-sarja. 111. <<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/484694/2021%20TAITO%2067%20Kuntoutuminen%20e2%80%93%20Yhteiskehittely%c3%a4%20arjessa.pdf?sequence=2&isAllowed=y>>. Viitattu 23.4.2021.

Sipari, Salla & Vänskä, Nea & Lehtonen, Krista & Helenius, Sari & Väisänen, Sara & Harra, Toini 2022. Osallistuva tutkimuskumppanuus kuntoutuksessa. Yhdessä muotoutuva toimintakulttuuri. Osallistuva tutkimuskumppanuus -malli. Metropolia ammattikorkeakoulu. 13, 25, 27-29, 33, 44. <<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/729375/2022%20OIVA%2050%20Osallistuva%20tutkimuskumppanuus%20kuntoutuksessa.pdf?sequence=2&isAllowed=y>>. Viitattu 12.3.2022.

Soini, Sonja & Kovanen, Tarja 2018. Vuorovaikutuksen monet mahdollisuudet verkossa. Teoksessa Petrelius, Päivi & Eriksson, Pia (toim.). Uudistuva lastensuojelu – kohti asiakkaiden ja ammattilaisten yhteistoimintaa. Työpäpaperi 32/2018. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 162, 163-166. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137112/URN_ISBN_978-952-343-208-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 26.1.2021

Sosiaali- ja terveysministeriö 2020. Kuntouttava työtoiminta. Sosiaali- ja terveysministeriö. Verkkojulkaisu. <<https://stm.fi/kuntouttava-tyotoiminta>>. Viitattu 15.1.2021

Sosiaali- ja terveysministeriö 2020. Kuntoutuksen uudistamisen toimintasuunnitelma vuosille 2020–2022. Kuntoutuksen uudistaminen. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:39. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162622/STM_2020_39.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 23.4.2021.

STM 2016. Digitalisaatio terveyden ja hyvinvoinnin tukena. Sosiaali- ja terveystalouden linjaukset 2025. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2016:5. 18, 33. <<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75526/JUL2016-5-hallinnonalan-ditalisaatio-linjaukset-2025.pdf>>. Viitattu 12.10.2020.

STM 2020. Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen sekä kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin tehdyt muutokset. Kuntainfo 12/2020. Sosiaali- ja terveysministeriö. <https://stm.fi/documents/1271139/21203212/Kuntainfo+12_2020+kuntouttavasta+ty%C3%B6toiminnasta_.pdf/0e34781d-1b8c-5482-157d-558cde1b3e0b/Kuntainfo+12_2020+kuntouttavasta+ty%C3%B6toiminnasta_.pdf?t=1605619108548>. Viitattu 15.3.2021.

Strandman, Kristiina & Palo, Miia. Dialogi yhteiskehittämisen ytimessä. Teoksessa Pohjola, Anneli & Kairala, Maarit & Lyly, Hannu & Niskala, Asta (toim.) Asiakkaasta kehittäjäksi ja vaikuttajaksi. Asiakkaiden osallisuuden muutos sosiaali- ja terveystaloudissa. Tampere: Vastapaino. 138, 144.

Suikkanen, Asko 2008. Arvioinnin avaimia kuntoutuksen lukkoihin. Teoksesta: Mäkitalo, Jorma & Turunen, Jari & Vilkkumaa, Ilpo (toim.) Vaikuttavuus muutoksessa. Oulu: Verve. 104.

Suomen virtuaaliyliopisto. Vertaispalautteesta. Arvioinnin abc. Tie vie. Oulun yliopisto. <http://tievie oulu.fi/arvioinnin_abc/palaute/vertaispalaute.htm>. Viitattu 2.3.2022.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2021. Kuntouttava työtoiminta. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Verkkojulkaisu. <<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/tyoelamaosallisuus/kuntouttava-tyotoiminta>>. Viitattu 15.1.2021

Terveyskylä 2021. Mikä on terveyskylä? <<https://www.terveyskyla.fi/tietoa-terveyskyla/C3%A4st%C3%A4/mik%C3%A4-on-terveyskyla/C3%A4>>. Viitattu 15.4.2021

Terveyskylä 2022. Mitä on kuntoutuminen? Terveyskylä. <<https://www.terveyskyla.fi/kuntoutumistalo/tietoa/mit%C3%A4-on-kuntoutuminen>>. Viitattu 4.3.2022

THL 2022. Digiosallisuuden edistäminen. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden->

edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-edistamisen-mallit/digiosallisuuden-edistaminen#Digitaalinen_osallistuminen_ja_vaikuttaminen>. Viitattu 12.3.2022.

Thompson, Neil 2008. Power and empowerment. Dorset: Russell House Publishing. 24.

Toikko, Timo & Rantanen, Teemu 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: University Press. E-kirja. 91, 128–129.

Tulevaisuuden kuntoutus 2021. Tutkimuksen käsiteviidakossa. Käsitepankki. Tulevaisuuden kuntoutus. <<https://tulevaisuudenkuntoutus.fi/tutki/tutkimuksen-kasiteviidakossa/>>. Viitattu 10.3.2021.

Tuomi, Jouni & Sarajävi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi. E-kirja. 3.4, 4.1, 4.2., 4.3, 4.4.3.

Tuomi, Jouni & Sarajävi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi. 160, 165, 179

Tuorila, Helena 2013. Potilaan voimaantuminen ei horjuta vaan tukee asiantuntijuutta. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. 2013; 129(6): 666–71. Duodecimlehti. Verkkojulkaisu. <<https://www.duodecimlehti.fi/duo10877>>. Viitattu 17.1.2021

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 6, 8. <https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf>. Viitattu 17.5.2021

Työ- ja elinkeinoministeriö 2015. Työpoliittinen aikakauskirja 2/2015. Finnish Labour Review. 34. <<https://tem.fi/documents/1410877/2874993/tak22015.pdf>>. Viitattu 11.5.2021.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2020. Kuntouttava työtoiminta -Kunta tukee työllistymistäsi. Työ- ja elinkeinoministeriö. Verkkojulkaisu. <https://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhaki-jalle/tukea_tyollistymiseen/kuntouttava_tyotoiminta/index.html>. Viitattu 15.1.2021

Työtä näkyvissä 2022. Jakso 2: Apua olen työtön! Podcast. Uudenmaan TE-toimisto. <<https://tyotanakyvissa.fi/jakso-2-apura-olen-tyoton/>>. Viitattu 2.3.2022.

Ulkoministeriö 2021. Webinaari: Naisten ja tyttöjen oikeudet ja taloudellinen voimaantuminen – teknologian ja innovaatioiden rooli pandemian jälkeen. Valtioneuvosto. <<https://valtioneuvosto.fi/-/webinaari-naisten-ja-tyttojen-oikeudet-ja-taloudellinen-voimaantuminen-teknologian-ja-innovaatioiden-rooli-pandemian-jalkeen>>. Viitattu 4.3.2022.

Uusix 2017. Helsingin kaupunki. Verkkosivusto. <<https://uusix.fi/#jakso>>. Viitattu 12.10.2020.

Valtioneuvosto 2019. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019. Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:31. Verkkojulkaisu. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161931/VN_2019_31.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 15.1.2021

Valtioneuvoston selonteko kuntoutuksesta 2002. Kuntoutusselonteko 2002. 3. <<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70137/kselte02.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Viitattu 23.4.2021.

Valtiovarainministeriö 2019. Digitaalinen Suomi- Yhdenvertainen kaikille. Digi-arkeen-neuvottelukunnan toimintakertomus. Valtiovarainministeriön julkaisuja-2019:23. 38. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161486/VM_2019_23_Digitaalinen_Suomi.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 13.10.2020.

Valtiovarainministeriö 2022. Digitaidot uusia kansalaistaitoja. <<https://vm.fi/digitaidot-uusia-kansalaistaitoja>>. Viitattu 14.2.2022.

Vernerit 2020. Voimaantuminen. Vernerit.net. <<https://vernerit.net/yleis/voimaantuminen>>. Viitattu 22.2.2022

Viitanen, Elina & Piirainen, Arja 2013. Kuntoutuksen palvelujärjestelmä kuntoutujan näkökulmasta. Teoksessa Ashorn, Ulla & Autti-Rämö, Ilona & Lehto, Juhani & Rajavaara, Marketta. Kuntoutus muuttuu -entä kuntoutusjärjestelmä? Kelan tutkimusosasto. Helsinki. 113. Verkkodokumentti. <<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/42325/Kuntoutuskirja.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Viitattu 15.1.2021

Viitanen, Jukka & Paajanen, Reijo & Loikkanen, Valto & Koivistoinen, Aki 2017. Digitaalisen alustatalouden tiekartasto. Valtioneuvoston kanslia, Työ- ja elinkeinoministeriö, Innovaattiorahoituskeskus Business Finland. 17. <https://www.businessfinland.fi/globalassets/julkaisut/alustatalouden_tiekartasto_web_x.pdf>. Viitattu 1.6.2021.

Vilka, Hanna 2015. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus. 65, 118, 137, 163.

Vänskä, Nea & Paltamaa, Jaana 2020. Uudelle vuosikymmenelle – kuntoutuksen soveltavan tutkimustoiminnan kehittäminen tulevaisuuden tarpeisiin. Rehablogi. Metropolia ammattikorkeakoulu. <<https://blogit.metropolia.fi/rehablogi/2020/01/16/uudelle-vuosikymmenelle-kuntoutuksen-soveltavan-tutkimustoiminnan-kehittäminen-tulevaisuuden-tarpeisiin/>>. Viitattu 23.4.2021.

Ye, Lisha & Yang, Huiquin 2020. From digital divide to social inclusion: A tale of mobile platform empowerment in rural areas. Sustainability 2020, 12 (6), 2424. <<https://www.mdpi.com/2071-1050/12/6/2424/htm>>. Viitattu 23.3.2021

Videokutsun visuaalinen rakenne

2 TYÖPAJAA

TIISTAI
12.10.2021
klo 14-16

1.Mitkä tekijät edistävät työtoiminnan kuntoutujien voimaantumista digitaalisessa toimintaympäristössä?

TIISTAI
23.11.2021
klo 14-16

2.Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi?

Ilmoittautuminen kehittäjäksi:

Puhelimitse:

tai

Sähköpostitse:

INFOTILAISUUS

TIISTAI 5.10.2021

KLO 14-16

- Kehittämisen tarkoitus ja tavoite
- Voimaantuminen digitaalisissa toimintaympäristöissä
- Pajojen sisältö
- Yhteiskehittämismenettelmät
- Aikataulu

TULE MUKAAN

TEKEMÄÄN ETÄTYÖTOIMINNAN HISTORIAA

JA

VAIKUTTAMAAN SEN TULEVAISUUTEEN!

Jokainen näkemys ja jokaisen jaettu kokemus on tärkeä!

Tutkimushenkilötiedote kuntoutujille ja ammattilaisille

Tervetuloa mukaan kehittämään Stadin soten työtoimintayksiköiden digitaalisen toimintaympäristön sisältöä työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi!

Kehittämistyön toteuttamiseksi kutsun sinut mukaan kahteen yhteiskehittelytilaisuuteen, jossa on tarkoitus kuvata työtoiminnan kuntoutujien voimaantumista edistäviä tekijöitä digitaalisessa toimintaympäristössä. Ensimmäinen yhteiskehittelytilaisuus toteutuu loka-kuussa 2021 ja kestää kaksi tuntia. Seuraavassa yhteiskehittelytilaisuudessa, joka toteutuu marraskuussa 2021 on tarkoitus selvittää mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi.

Tutkimuksellisen kehittämistyön tuotoksena syntyy kuvaus digitaalisen toimintaympäristön sisällöstä työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi.

Kehittäjiksi valitaan molempia kehittämistehtäviä koskeviin Microsoft Teams-alustalla toteutuviin yhteiskehittelytilaisuuksiin yhteensä kaksikymmentä henkilöä, kymmenen kuntoutujaa ja kymmenen ammattilaista.

Kehittämistyö on osa kuntoutuksen ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opintojani Metropolia ammattikorkeakoulussa. Tutkimuksellista kehittämistyötä ohjaavat lehtori Nea Vänskä ja yliopettaja Pekka Paalasmaa. Helsingin kaupungin nuorten palvelujen ja aikuissosiaalityön johtaja on myöntänyt kehittämistyölle tutkimusluvan 13.9.2021.

Kehittämistyöhön osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen ja jokaisella osallistujalla on oikeus keskeyttää osallistumisensa milloin tahansa ilmoittamalla päätöksestä kehittämistyön tekijälle. Yhteiskehittelyssä toteutuvat keskustelut taltioidaan nauhoittamalla. Kaikki kerättävä tieto käsitellään luottamuksellisesti eikä ketään yksittäistä henkilöä voida tunnistaa lopullisesta raportista. Kaikki taltioitu materiaali hävitetään kehittämistyön valmistuttua. Valmiin kehittämistyön tiedosto julkaistaan Metropolia ammattikorkeakoulun kirjaston Theseus -tietokannassa.

Ilmoittautuminen yhteiskehittelytilaisuuksiin tapahtuu työn tekijälle, Evelin Vlahopouloulle sähköpostitse tai puhelimitse 24.9.2021 mennessä.

Annan mielelläni lisätietoa kehittämistyöstä. Yhteystietoni näkyvät tämän tiedotteen alalaidassa.

Ystävällisin terveisin,

Evelin Vlahopoulou
Kuntoutuksen tutkinto-ohjelman opiskelija
sähköposti: .....
puhelinnumero: .....

Tietosuojaseloste

Tutkimus, johon olette osallistumassa, on tutkimuksellisenä kehittämistyönä toteutettava opinnäytetyö osana Metropolia Ammattikorkeakoulun YAMK-opintoja.

Henkilötietojen käsittely

Tutkimuksellisessa kehittämistyössä käsitellään teitä koskevia henkilötietoja voimassa olevan tietosuojalainsäädännön mukaisesti (EU:n yleinen tietosuojaohjeistus 679/2016 ja voimassa oleva kansallinen lainsäädäntö). Seuraavaksi on kuvattuna henkilötietojen käsittelyyn liittyvät asiat.

Tutkimuksellisen kehittämistyön tekijä: Evelin Vlahopoulou, opiskelija Metropolia Ammattikorkeakoulun Kuntoutuksen YAMK-tutkinto-ohjelmassa/ Fysioterapeutti AMK, Helsingin kaupunki.

Rekisterinpitäjä:

Rekisterinpitäjällä tarkoitetaan tahoja, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Henkilötietojen rekisterinpitäjä on näin ollen tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä opinnäytetyön tekijä. Voitte kysyä lisätietoja ja henkilötietoihinne käsittelyyn liittyvistä asioista rekisterinpitäjältä:

Rekisterinpitäjän yhteys henkilön nimi:

Evelin Vlahopoulou

Organisaatio: Metropolia Ammattikorkeakoulu, Kuntoutuksen YAMK-tutkinto-ohjelma

Puhelinnumero ja sähköposti: .....

Tutkimuksessa kerätään seuraavia henkilötietoja

Nimi, sähköpostiosoite, ammattinimike ja nauhoitettu ääni. Yhteiskehittelyn ryhmäkeskustelut äänitetään nauhurilla. Äänite on teistä kerättävä henkilötieto. Tutkimuksessa henkilötietojanne ei kerätä muista lähteistä

Henkilötietojenne suojausperiaatteet

Tutkimuksellisessa kehittämistyössä kerätty aineisto tallennetaan opinnäytetyön tekijän henkilökohtaiselle Metropolia Ammattikorkeakoulun ylläpitämälle etäverkkoasemalle, johon vaaditaan Metropolian yksilölliset opiskelijatunnukset ja salasana.

Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena on kehittää Stadin sotien työtoimintayksiköiden digitaalisen toimintaympäristön sisältöä kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi. Työn tuotoksena syntyy kuvaus digitaalisen toimintaympäristön sisällöstä työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi.

Henkilötietojen käsittelyperuste

Henkilötietojanne käsitellään seuraavalla yleisen tietosuojasetuksen 5 artiklan ja artiklan 9 kohdan mukaisesti.

Tutkimuksen kesto aika

Opinnäytetyön valmistumiseen saakka eli joulukuun 2021 loppuun asti.

Mitä henkilötiedoilleni tapahtuu tutkimuksen päätyttyä?

Henkilötietonne hävitetään opinnäytetyön valmistumisen jälkeen.

Tietojen luovuttaminen tutkimusrekisteristä

Tutkimuksessa kerättyjä tietoja ei luovuteta tutkimuksen ulkopuolisille henkilöille

Henkilötietojen mahdollinen siirto EU:n tai ETA-alueen ulkopuolelle

Tutkimuksessa kerättyjä tietoja ei siirretä EU:n tai ETA-alueen ulkopuolelle

Rekisteröitynä teillä on oikeus

Koska henkilötietojanne käsitellään tässä tutkimuksessa, niin olette rekisteröity tutkimuksen aikana muodostuvassa henkilörekisterissä. Rekisteröitynä teillä on oikeus:

- saada informaatiota henkilötietojenne käsittelystä
- tarkistaa itseänne koskevat tiedot
- oikaista tietojanne
- poistaa tietonne (esim. jos peruutatte antamanne suostumuksen)
- peruuttaa antamanne henkilötietojen käsittelyä koskeva suostumus
- rajoittaa tietojenne käsittelyä
- rekisterinpitäjän ilmoitusvelvollisuus henkilötietojen oikaisusta, poistosta tai käsittelyn rajoittamisesta
- siirtää tietonne järjestelmästä toiseen
- sallia automaattinen päätöksenteko nimenomaisella suostumuksellanne
- tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, jos katsotte, että henkilötietojanne on käsitelty tietosuojalainsäädännön vastaisesti

Voitte käyttää oikeuksianne ottamalla yhteyttä rekisterinpitäjään. Tutkimuksessa kerätyt henkilötietoja ei käytetä profilointiin tai päätöksentekoon.

Henkilötietojen käsittely aineiston analyysin ja tutkimuksen tulosten raportoinnin yhteydessä

Teistä kerättyä tietoa käsitellään luottamuksellisesti lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Tulokset raportoidaan ryhmitasolla, jolloin yksittäinen henkilö ei ole tunnistettavissa. Kaikki henkilötiedot säilytetään Metropolian etäverkkoasemalla tutkimuksen valmistumiseen asti. Tutkimuksen yhteydessä kerättyä äänitettä säilytetään vain aineiston litteroinnin ajan. Yhteiskehittelyssä käytyjä keskusteluja äänitetään nauhurilla. Äänite siirretään nauhurilta työn tekijän tietokoneelle, Metropolian etäverkkoasemalle, johon se tallennetaan aineiston litteroinnin ajaksi. Tämän jälkeen äänite poistetaan ja litteroinnista jätetään pois henkilön tunnistamiseen liittyvät tunnisteet. Tutkimuksellisesta kehittämisestä julkaistaan lopullinen kirjallinen raportti Theseus-tietokannassa kehittämistyön valmistumisen jälkeen.

Suostumusasiakirja

Tämä suostumusasiakirja lähetetään teille ennen tutkimuksen aloittamista ja pyydetään teiltä vahvistamaan suostumuksenne sähköpostitse.

Olen saanut, lukenut ja ymmärtänyt Evelin Vlahopouloun tutkimuksellista kehittämistyötä koskevan tutkimushenkilötiedotteen. Tiedotteesta olen saanut riittävästi tietoa tutkimuksen tarkoituksesta, tietojen keräämisestä ja säilytyksestä. Minulla on ollut mahdollisuus saada lisätietoja myös suullisesti.

Ymmärrän, että osallistumiseni tutkimukselliseen kehittämistyöhön on vapaaehtoista ja voin perustelematta keskeyttää osallistumisen, milloin tahansa ilman, että sillä on haitallisia vaikutuksia asiakkuuteen, työsuhteeseen tai palvelujen saantiin liittyen. Keskeytyksen ilmoitan työn tekijälle Evelin Vlahopouloulle joko suullisesti tai kirjallisesti.

Suostumukseni vahvistan kirjallisesti sähköpostitse työn tekijälle.

Työn tekijän yhteystiedot ovat tämän asiakirjan alareunassa.

Evelin Vlahopoulou, kuntoutuksen YAMK:n tutkinto-ohjelman opiskelija

Metropolia ammattikorkeakoulu

sähköposti: .....

puhelinnumero: .....

1-yhteiskehittelytilaisuuden teemat**1 KEHITTÄMISTEHTÄVÄNÄ ON KUVATA KUNTOUTUJIIEN VOIMAANTUMISTA EDISTÄVIÄ TEKIJÖITÄ DIGITAALISESSA TOIMINTAYMPÄRISTÖSSÄ****PÄÄMÄÄRÄT**

Mitkä tekijät voivat edistää kuntoutujien päätösvaltaa koskien omia palvelutarpeita digitaalisessa toimintaympäristössä?

Mitkä tekijät voivat edistää kuntoutujien vastuun ottamista omasta hyvinvoinnistaan digitaalisessa toimintaympäristössä?

KYKYUSKOMUKSET**KONTEKSTIUSKOMUKSET**

Mitkä tekijät voivat edistää vuorovaikutusta digitaalisessa toimintaympäristössä?

Mitkä tekijät voivat innostaa/ tuottaa onnistumisen kokemuksia digitaalisessa toimintaympäristössä?

EMOOTIOT

YHTEISKEHITTELYN TEEMAT POHJAUTUEN TEOREETTISEEN VIITEKEHYKSEEN (LUVUT 2 & 3)

2-yhteiskehittelytilaisuuden teemat

APUKYSYMYKSET: ASIAKASOSALLISUUS	LAPUT
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään kuntoutujia tekemään merkityksellisiä päätöksiä ja vaikuttamaan heidän omaan toimimiseensa digitaalisessa toimintaympäristössä myös oman mielenkiinnon mukaan?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään kuntoutujien vaikuttamista digitaalisen toimintaympäristön sisältöön ja sitä koskevaan päätöksentekoon sekä osallistumista sen suunnitteluun?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään kuntoutujien hyväksytyksi tulemistä omiana itsenään ja kuulluksi tulemistä yhdenvertaisesti?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään kuntoutujia pohtimaan asioita yhdessä kokemus-/vertaisasiantuntijoiden kesken?	

APUKYSYMYKSET: VASTUU	LAPUT
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään kuntoutujan kykyä tunnistaa omaa vastuuta ja kehittää vuorovaikutus-, kommunikointi-, ja reflektointitaitoja?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään kuntoutujien kykyä ottaa vastuuta omasta itsestään ja hyvinvoinnistaan sekä vastaanottaa ja pyytää apua?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään kuntoutujan kykyä rajata ja jakaa vastuuta, jotta vastuusta tulisi eteenpäin vievä voimavara raskaan suoritustaakan sijaan?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään kuntoutujien kykyä kohdata omia tavoitteitaan menemällä epämukavuusalueelle omien voimavarojensa mukaan?	

APUKYSYMYKSET: AMMATTILAISTEN TOIMINTA	LAPUT
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään vastuun määrittämistä ja antamista yksilökohtaisesti esimerkiksi etätehtävien jaossa?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään tukemista, ohjaamista, rohkaisemista ja kannustamista osallistumaan digitaalisessa toimintaympäristössä toimimiseen ja sitä koskevaan kehittämiseen?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään ammatillista kohtaamista, eli kuntoutujien kuuntelemista ja ymmärtävää, hienovaraisista, myötätuntoista, kärsivällistä ja tasavertaista kohtelua?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään palautteen antamista kuntoutujille sekä kuntoutujien motivaation ja innostuksen tukemista, niin että osallistuminen koetaan mahdollisuutena?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään onnistumisen kokemusten mahdollistamista tasavertaisesti?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään kuntoutujien tuntemista ja heidän voimavarojen, vahvuuksien, tunteiltojen ja motivaatiotason tunnistamista ja huomioimista onnistumisen kokemusten mahdollistamiseksi?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään Toimintaympäristön käyttöön ja siellä toimimiseen liittyvä ohjaus ja neuvonta	

APUKYSYMYKSET: ARVOPOHJAISET SÄÄNNÖT	LAPUT
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään rakennetta luovien, yhteisten sääntöjen noudattamista sekä nettietiketin ja turvallisten tilan periaatteiden mukaan toimimista?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään paikalla oloa, asiallista käytöstä, yhteisöllisen vastuun kantamista, toisten kanssa toimeen tulemistä sekä muiden huomiointia ja hyvää kohtelua?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään muiden kohtaamista kunnioittavasti, ennakkoluulottomasti, ymmärtäväisesti, kärsivällisesti, avarakatseisesti, huomioivasti ja tasavertaisesti?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään välitöntä puuttumista epäkohtiin ja palautteen antamista asiallisella tavalla?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään vaikeiden asioiden puheeksi ottamista, avun pyytämistä ja sen vastaanottamista?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään tauotusta ja tauoista kiinni pitämistä yhdessä?	

APUKYSYMYKSET: VUOROVAIKUTUS, YHTEISÖLLISYYS JA VERTAISTUKI	LAPUT
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään toimivia ja yhdenvertaisuutta mahdollistavia vuorovaikutustapoja kaikkien osapuolten välillä?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään yhteisöllistä, luottamuksellista, positiivista, ”huumoria viljelevää” ja hyväksyvää ilmapiiriä?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään kommunikointia ja yhdessä tekemistä vertaistuen, kannuksen ja muiden avun saamiseksi?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään muiden tuntemista ja tunnetilojen huomioimista ryhmässä?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään onnistumisten, ideoiden ja innostuksen jakamista muille?	

APUKYSYMYKSET: TUNTEET JA KOKEMUKSET	LAPUT
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään yhteisöllisyyden, tuen, turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen tunnetta?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään kuntoutujien motivaatiota ja rohkeutta osallistua toimintaan, uskallusta yrittää ja ylittää rajoja ja tehdä päätöksiä turvalliseksi koetussa ympäristössä omien voimavarojen mukaan?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään kuntoutujien rohkeutta kommunikoida omana itsenään, jakaa omia ajatuksia sekä onnistumisia ja tuoda esille epäkohtia?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään innostumista ja hauskanpitoa yksin ja yhdessä?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään kuntoutujien onnistumisen tunteita ja uskoa omaan itseeseen?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään kykyä tuntea armollisuutta itseä ja muita kohtaan?	

APUKYSYMYKSET: TARPEET, TOIVEET JA MAHDOLLISUUDET	LAPUT
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään mahdollisuutta osallistua tavoitteelliseen, merkitykselliseen ja mielekkääseen toimintaan?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään mahdollisuutta saavuttaa tavoitteita ja etenemistä yhdessä tehden?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään mahdollisuutta toimia toimivassa, käytännöllisessä, helpossa, pelillisessä ja ”omannäköisessä” ympäristössä?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään mahdollisuutta saada välitöntä, vahvistavaa palautetta tavoitteen suuntaan?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään mahdollisuutta kommunikoida matalalla kynnyksellä ja vaivattomasti?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään mahdollisuutta oppia ja opettaa uutta?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään mahdollisuutta yksilölliseen itseilmaisuuksiin ja tunnistautumiseen sekä oman minäkuvan välittämiseen muille?	

APUKYSYMYKSET: TARPEET, TOIVEET JA MAHDOLLISUUDET	LAPUT
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään mahdollisuutta toteuttaa laajempia etätehtäviä, pienissä nopeasti toteutettavissa osissa?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään mahdollisuutta toteuttaa myös yksilöitä etätehtäviä ja päättämään siitä, mitä haluaa jakaa muille? (”yksilöllinen yhteisöllisyys”)	

APUKYSYMYKSET: TURVALLISUUS JA SAAVUTETTAVUUS	LAPUT
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään turvallisuutta työskentelyssä ja vuorovaikutuksessa, tietoturvaa ja tarvittavaa yksityisyyttä?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään tiedon saavutettavuutta?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään esteetöntä kohtaamista ja kommunikointia?	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään mahdollisuutta käyttää tarvittavia laitteita ja yhteyksiä?	

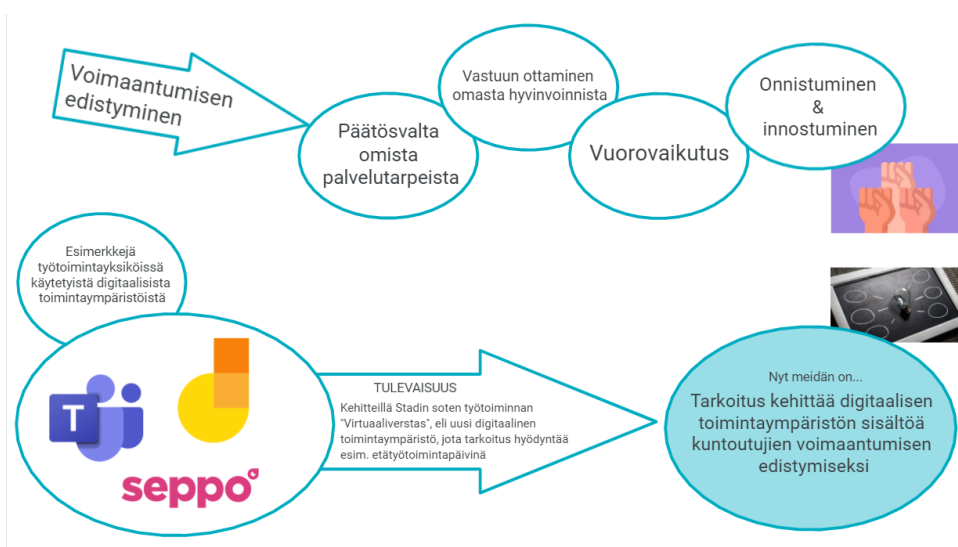
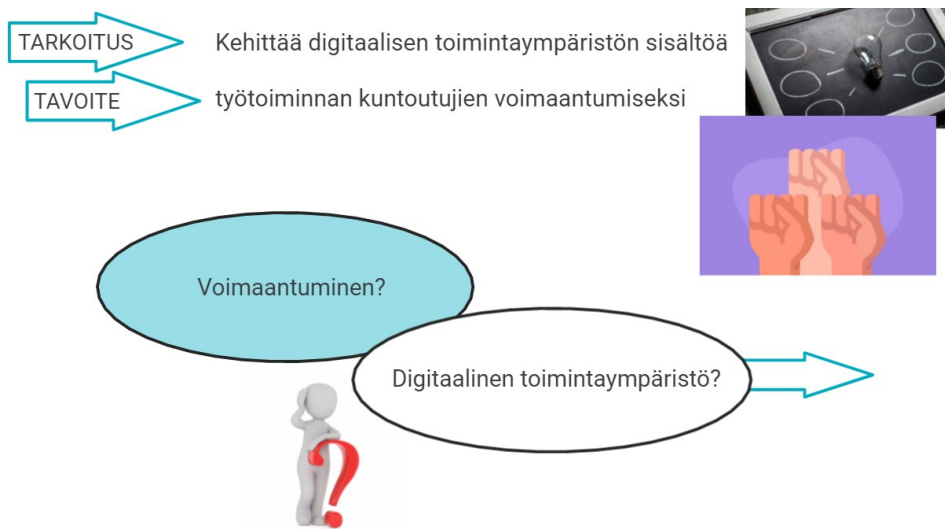
Esimerkki aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä

Pelkistetty ilmaisu	Alaluokka	Yläluokka
Mahdollisuus vaikuttaa tekemiseen ja siihen, mitä tapahtuu digitaalisessa toimintaympäristössä nyt sekä jatkossa	Vaikuttaminen digitaalisen toimintaympäristön sisältöön ja osallistuminen sitä koskevaan suunnitteluun, kehittämistyöhön ja päätöksentekoon	Osallisuus
Toimia mukana kehittämistyössä		
Osallistuminen sisällöntuottamiseen Kuntoutujien mahdollisuus päästä mukaan digitaalisen toimintaympäristön suunnitteluun		
Mahdollisuus saada tehdä merkityksellisiä päätöksiä ja vaikuttaa omaan toimimiseen	Merkityksellisten päätösten tekeminen ja vaikuttaminen omaan toimimiseen digitaalisessa toimintaympäristössä myös oman mielenkiinnon mukaan	
Valinnanvapaus		
Vapaaehtoisuus		
Mahdollisuus valita mitä tekee myös oman mielenkiinnon mukaan		
Kuntoutujien kuulluksi tuleminen tasavertaisena edistää päätösvaltaa		
Kuulluksi tuleminen yhdenvertaisesti	Hyväksytyksi tuleminen omana itsenään ja kuulluksi tuleminen yhdenvertaisesti	
Hyväksytyksi tuleminen omana itsenään		
Kyky olla oma itsensä		
Asioiden pohtiminen kuntoutujien kesken lisää yhteistä päätösvaltaa, eli vertaisasiantuntijuus, kokemusasiantuntijuus	Asioiden pohtiminen ja vaikuttaminen yhdessä kokemus-/vertaisasiantuntijoiden kesken	

Yhteenvetokuvio kuntoutujien voimaantumista edistävästä tekijöistä digitaalissa toimintaympäristössä

KEHITTÄMISTEHTÄVÄT JA TYÖN TUOTOS

TIISTAI
12.10.2021
klo 14-16

1. Mitkä tekijät edistävät työtoiminnan kuntoutujien voimaantumista digitaalisessa toimintaympäristössä?

Selvitetään yhdessä

TIISTAI
23.11.2021
klo 14-16

2. Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi?

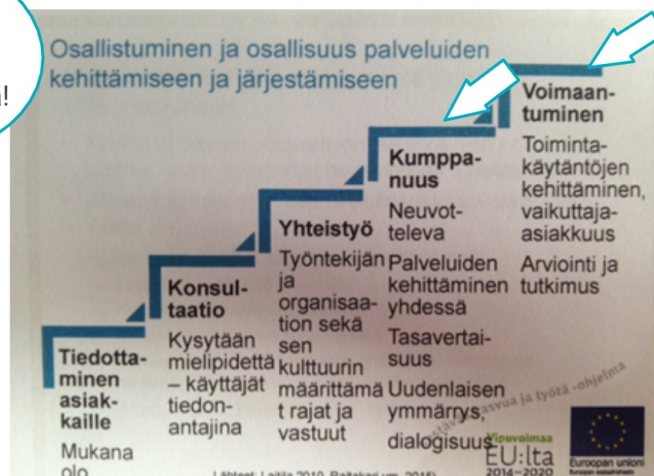
Kuvataan yhdessä

TYÖN TUOTOS

Kuvaus työtoiminnan digitaalisen toimintaympäristön sisällöstä työtoiminnan kuntoutujien voimaantumiseksi

Hienoa, että olet mukana kehittämässä!

10 min tauko
Jatketaan klo 15:10

ti 12.10 TYÖPAJAN ETENEMINEN

14:00 Aloitus yhteisessä tilassa:
-Even alustus, perehtyminen teemoihin
-Työpajan aikataulun kertaus
-Kehittämistehtävän kysymysten esittely

14:30 Jakautuminen neljään pienryhmään:
-Pienryhmissä on tarkoitus vastata yhteen kehittämiseen liittyvään kysymykseen
-Jokaisessa pienryhmässä on 1 kirjuri, joka kirjaa keskustelun antia Jamboard- alustalle, jonka hän jakaa myös ryhmäläisille. Ryhmäläiset voivat halutessaan osallistua myös näkemystensä kirjaamiseen.
Pienryhmässä huolehditaan yhdessä siitä, että kaikki osallistujat saavat puheenvuoron.

14:50 Paluu yhteiseen tilaan

15:00 Alkaen:
-Jokainen kirjuri jakaa vuorollaan pienryhmänsä täyttämän Jamboard-alustan ja sisältö esitellään muille (n. 5min)
-Muut ryhmät täydentävät esityksen jälkeen (n. 5min)

Ensi kertaa varten ei tarvitse valmistautua No homework-no stress

Kehitetään yhdessä!

Kehittämisryhmään osallistuneet palkitaan!

Opitaan yhdessä!

Kiitos osallistumisesta!

Nähdään "linjoilla" tiistaina 12.10 klo 14-->

Muistathan kuitenkin laittaa Evelle suostumukseksi sähköpostitse:

Esim.
"Olen lukenut tutkimuksen tutkimushenkilötiedotteen, tietosuojaselosteen ja suostumusasiakirjan ja vahvistan suostumukseni"

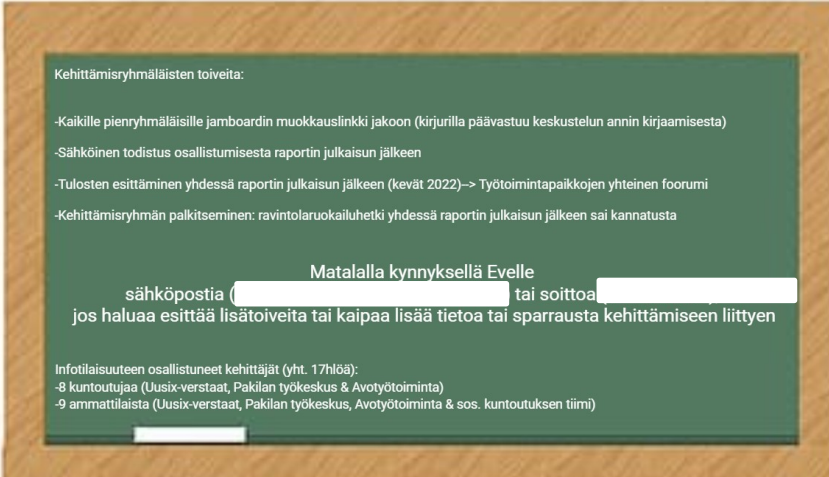

Kehittämisryhmäläisten toiveita:

- Kaikille pienryhmäläisille jamboardin muokkauslinkki jakoon (kirjurilla päävastuu keskustelun annin kirjaamisesta)
- Sähköinen todistus osallistumisesta raportin julkaisun jälkeen
- Tulosten esittäminen yhdessä raportin julkaisun jälkeen (kevät 2022)--> Työtoimintapaikkojen yhteinen foorumi
- Kehittämisryhmän palkitseminen: ravintolaruokailuhetki yhdessä raportin julkaisun jälkeen sai kannatusta

Matalalla kynnyksellä Evelle sähköpostia ( ) tai soittoa ( ) jos haluaa esittää lisätoiveita tai kaipaa lisää tietoa tai sparrausta kehittämiseen liittyen

Infotilaisuuteen osallistuneet kehittäjät (yht. 17hlöä):
-8 kuntoutujaa (Uusix-verstaat, Pakilan työkeskus & Avotyötoiminta)
-9 ammattilaista (Uusix-verstaat, Pakilan työkeskus, Avotyötoiminta & sos. kuntoutuksen tiimi)

Hei ..., ..., ..., ... ja ...!

Tervetuloa pienryhmätyöskentelyn teknisen toteutuksen testailuun!

punajuuri **lanttu**

-Avatkaa mikit, halutessaan voi pitää myös kameraa päällä
-Kirjuri ... jakaa näytön (tämän Jamboardin) pienryhmässä ja kirjaa muistilapuille vastauksia/ keskustelun antia

Team punajuuret
Tehtävä: Luetelkaa niin monta talvikauden kasvista kun keksitte

sipuli **nauris** **selleri** **palsternakka**

Kyssäkaali **kurpitsa** **porkkana** **Punakaali, valkokaali, sippokaali, kiinankaali** **Kaali** **peruna** **ruusukaali**

Hei ..., ..., ..., ... ja ...!

Tervetuloa pienryhmätyöskentelyn teknisen toteutuksen testailuun!

Kuukkeli **Valkokorppi**

-Avatkaa mikit, halutessaan voi pitää myös kameraa päällä
-Kirjuri ... jakaa näytön (tämän Jamboardin) pienryhmässä ja kirjaa muistilapuille vastauksia/ keskustelun antia

Team kurjet
Tehtävä: Luetelkaa niin monta Suomessa havaittua lintulajia kun keksitte

Naakka **Harakka** **Mustavaris** **Peippo**

Kattohaikara **Lapintiira** **Naurulokki** **Joutsen** **Räystäspääsky** **Punarinta** **Laulujoutsen**

Tilhi **Koskikara** **Hömötiainen** **Lokki** **Varis** **Tiltalti** **Korppi**

1-yhteiskehittelytilaisuuden alusta

Lähde: Allianssi ry

Tilaisuudessa noudatetaan turvallisemman tilan periaatteita
-->Lisätty chatiin

Tässä työpajassa on tarkoitus selvittää yhdessä...

...mitkä tekijät voivat edistää kuntoutujien voimaantumista digitaalisessa toimintaympäristössä

TERVETULOA TUTKIMUKSELLISEN KEHITTÄMISTYÖN
ENSIMMÄISEEN TYÖPAJAAN

1 TYÖPAJAN SISÄLTÖ & AIKATAULU

- 14:00-14:25--> Kehittämisen alustusta perehtymällä työpajan sisältöön, teemaan ja kehittämistehtävän kysymyksiin
- 14:25-14:30--> Kehittäjien virittäytyminen kehittämisen pariin (Mentimeter), Eve jakaa kehittäjät pienryhmiin
- 14:30-14:50--> Pienryhmätyöskentelyä jamboardin avulla, 20min
- 14:50-15:00--> Paluu yhteiseen tilaan & tauko
- 15:00-15:45 --> Pienryhmien esitykset, 10min/ ryhmä (yhteenvedo + kommentit)
- 15:45-16:00--> Loppusanat, avointa keskustelua ja palautteen anto

KEHITTÄMISTEHTÄVÄT JA TYÖN TUOTOS

2 TYÖPAJAA

TIISTAI
12.10.2021
klo 14-16

1. Mitkä tekijät edistävät työtoiminnan kuntoutujien voimaantumista digitaalisessa toimintaympäristössä?

Selvitetään yhdessä

TIISTAI
23.11.2021
klo 14-16

2. Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi?

TYÖN TUOTOS

Kuvaus työtoiminnan digitaalisen toimintaympäristön sisällöstä työtoiminnan kuntoutujien voimaantumiseksi

TERVEYSKYLÄ

BookBeat

SEKASIN

YouTube

tinder.

Digitaaliset toimintaympäristöt kuvaavat paikkoja, jotka on tuotettu hyödyntämällä tietotekniikkaa

Tällaisia toimintaympäristöjä voivat olla esimerkiksi erilaiset :

- verkkosivustot
- mobiilisovellukset ja alustat
- sosiaalinen media sekä muut sellaiset verkkopohjaiset resurssit, jotka mahdollistavat sosiaalisen vuorovaikutuksen

Lähde: IGI Global 2021

seppo

padlet

Discord

YHTEISKEHITTÄMISEN TEEMAT

1 KEHITTÄMISTEHTÄVÄNÄ ON KUVATA KUNTOUTUJIIEN VOIMAANTUMISTA EDISTÄVIÄ TEKIJÖITÄ DIGITAALISESSA TOIMINTAYMPÄRISTÖSSÄ

PÄÄMÄÄRÄT

Mitkä tekijät voivat edistää kuntoutujien päätösvaltaa koskien omia palvelutarpeita digitaalisessa toimintaympäristössä?

KONTEKSTIUSKOMUKSET

Mitkä tekijät voivat edistää vuorovaikutusta digitaalisessa toimintaympäristössä?

EMOOTIOT

Mitkä tekijät voivat innostaa/ tuottaa onnistumisen kokemuksia digitaalisessa toimintaympäristössä?

KYKYUSKOMUKSET

Mitkä tekijät voivat edistää kuntoutujien vastuun ottamista omasta hyvinvoinnistaan digitaalisessa toimintaympäristössä?

YHTEISKEHITTÄMISEN TEEMAT POHJAUTUEN TEOREETTISEEN VIITEKEHYKSEEN

"Minä haluan sinun kehittäväsi omia näkemyksiäsi omalla tavallasi, omista lähtökohdistasi lähtien."

-Sokrates
(n. 470-399 eKr.)

"Meissä on enemmän hyvää kuin mitä päälle näkyy"

E. Saarinen, 2014

"Kaunein harmonia syntyy erilaisista sävelistä"

-Herakleitos
(n. 535-475 eKr.)

Aloitan nyt jakamaan teitä kehittäjiä pienryhmiin.
Sillä aikaa voi virittäytyä kehittämisen pariin.

Mentimeter-linkki chatissä

Mentimeter

Määritä oman näkemyksesi sijainti virtuaalisella Janalla

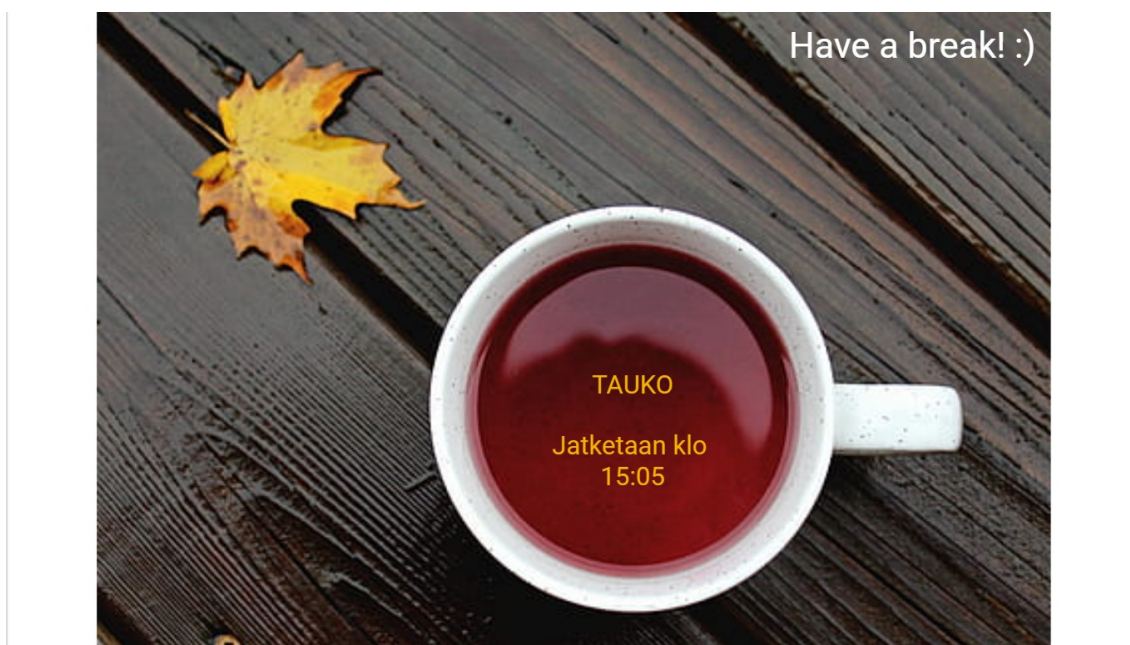
Kuinka tärkeä kehittävä osio on työssä/ kuntoutumisesi kannalta?

1 Erittäin vähän 5 Erittäin paljon

Innostavalla tavalla työkaverit vaikuttavat?

1 Erittäin vähän 5 Erittäin paljon

Submit

MÄÄRITÄ OMAN NÄKEMYKSESI SIJAINTI VIRTUAALISELLA JANALLA

Ei lainkaan

Kuinka tärkeä kehitettävä asia on työsi/
kuntoutumisesi kannalta?

4.3

Kuinka innostavalta iltapäivän työskentely
vaikuttaa?

4.2

Erittäin

Mentimeter-
mielipidekyselyn
vastaukset

SEURAVASSA PAJASSA

KEHITTÄMISTEHTÄVÄT JA TYÖN TUOTOS

2 TYÖPAJAA

TIISTAI 12.10.2021 klo 14-16

1. Mitkä tekijät edistävät työtoiminnan kuntoutujien voimaantumista digitaalisessa toimintaympäristössä?

TIISTAI 23.11.2021 klo 14-16

2. Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön työtoiminnan kuntoutujien voimaantumisen edistymiseksi?

TYÖN TUOTOS Kuvataan yhdessä Kuvaus työtoiminnan digitaalisen toimintaympäristön sisällöstä työtoiminnan kuntoutujien voimaantumiseksi

Iso kiitos kaikille kehittäjille yhteistyöstä!

THANKFUL

Tavataan viimeistään seuraavassa työpajassa, 23.11 klo 14-16

Esimerkki 1-yhteiskehittelytilaisuuden työskentelyalustasta

2-yhteiskehittelytilaisuuden alusta

Lämpimästi tervetuloa tutkimuksellisen kehittämistyöme 2.työpajaan!

Aikataulu & sisältö

- 14:00-14:15 Virittäytyminen kehittämiseen
- 14:15-14:20 Fiiliskysely & jakautuminen pienryhmiin
- 14:20-15:00 Pienryhmätyöskentely (40min)
- 15:00 Eve palauttaa kaikki kehittäjät yhteiseen tilaan +tauko
- 15:10-15:50 Pienryhmien esitykset (40min)
- 15:50-16:00 Loppusanat

Ole avoin.
Kohtaa uudet aiheet ja henkilöt ennakkoluulottomasti, ota jokainen vastaantuleva asia ja tilanne mahdollisuutena oppia uutta ja kehittyä.

Kunnioita.
Anna toisille tilaa, kiinnitä huomiota sanavalintoihisi ja muista tapahtumien osallistujien moninaisuus.

Älä oleita.
Kunnioita jokaisen itsemäärättyä alaa ja tee oletuksia esimerkiksi toisten sukupuolesta, taustasta tai perhesuhteista.

Puutu.
Mikäli todistat häirintää tai muuta epäsiällistä kohtelua, älä jää sivustakatsokijaksi.

Kannusta.
Ota vastuuta myös muiden osallistujien kokemuksesta. Kuuntele ja kannusta.

Rentoudu.
Erehtyminen ja kysyminen on sallittua.

Lähde: Suomen nuorisovaltuuskunnat.fi/Alueissa/12

Turvallisemman tilan periaatteet

VASTUUN OTTAMINEN

TOIMINTAMAHDOLLISUUDET
TARPEIDEN JA TOIVEIDEN
TÄYTTÄMISEKSI!

ARVOPOHJAISET
SÄNNÖT

ASIAKASOSALLISUUS

Kuntoutujien voimaantumista edistävät tekijät digitaalisessa toimintaympäristössä

TURVALLISUUS JA
SAAVUTETTAVUUS

VUOROVAIKUTUS,
YHTEISÖLLISYYS JA
VERTAISTUKI

TUNTEET JA
KOKEMUKSET

AMMATTILAISTEN
TOIMINTA

Viimeksi

Tänään

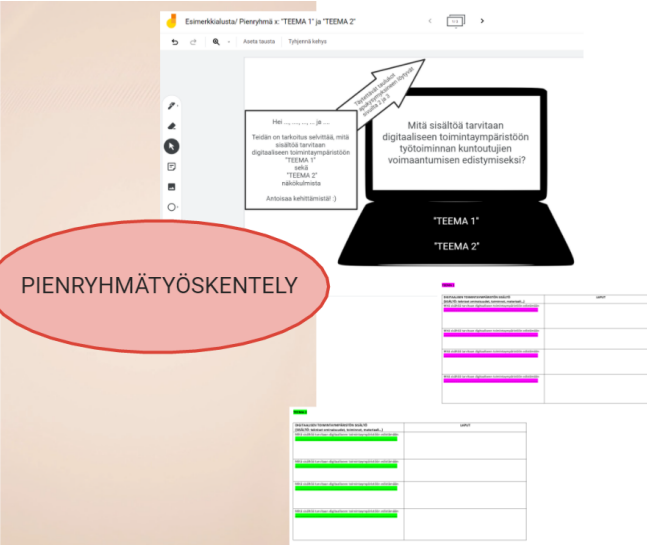
Tarkoituksenamme on kuvata:
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön?
SISÄLLÖT VOIVAT ESIMERKIKSI OLLA:

- Toimintoihin liittyviä/toiminnallisia
- Vuorovaikutteisia jne.-> niissä voi olla erilaisia ominaisuuksia
- Materiaaleihin liittyviä

TYÖPAJASSA TOIMIMINEN

Pienryhmätyöskentelyn aikana:

- Kaikki saavat kirjoittaa muistilapuille ja täydentää taulukkoja
- Kirjuri: on päävastuussa siitä, että kaikki tulee kirjattua ylös, Ei "luennoi", vaan osallistuu normaalisti keskusteluun aktivoiden kaikkia mukaan ja pitää huolen siitä, että pysytään aiheessa
- Ei haittaa jos muistilappujen järjestys menee sekaisin
- Jos käy hassusti/ "tiput linjoilta" etkä pääse takaisin Teamsiin voit silti jatkaa lappujen kirjoittamista ja/tai soittaa Evelle
- Pienryhmässä sovitaan kuka/ketkä esittävät tuloksia. Kirjuri/ osa pienryhmäläisistä /koko pienryhmä?

PIENRYHMÄTYÖSKENTELY

Nyt poistun hetkeksi jakamaan teidät pienryhmiin...

Sillä aikaa

- 1 Piienryhmätyöskentelyalustan avaaminen
- 2 Jamboard-alusta löytyy jokaisen omasta s-postista

Fiiliskyselyyn vastaaminen

Linkki löytyy chatistä:
<https://www.menti.com/7dzufox1cu>

Mikä alla olevista GIF-animaatioista on lähimpänä tämänhetkistä fiilistäsi?

Pidä pieni paussi ystäväiseni...

...olet enemmän kuin ansainnut sen!

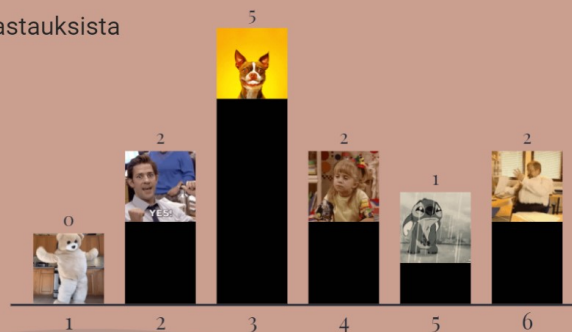

TAUKO

Jatketaan pienryhmien esityksillä klo 15:10

Mikä alla olevista GIF-animaatioista on lähimpänä tämänhetkistä fiilistäsi?

Yhteenveto fiiliskyselyn vastauksista

TYÖPAJASSA TOIMIMINEN

Pienryhmien esitysten aikana:

-Kirjuri jakaa työskentelyalustan muiden näkyville

-Muiden pienryhmien kehittäjillä on kamerat ja mikit kiinni

-Annetaan esiintyvän pienryhmien kehittäjien esittää rauhassa omat tulokset, Eve esittää pienryhmäläisille tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä

-CHAT: Esiintyvää pienryhmää saa kehua ja kannustaa, pienryhmien esityksiä saa kommentoida ja kysymyksiä saa esittää esimerkiksi chatissä

PIENRYHMIEN
ESITYKSET

...KEHITTÄMINEN TOTEUTUI

♥ MONIASIANTUNTIJUUDESSA

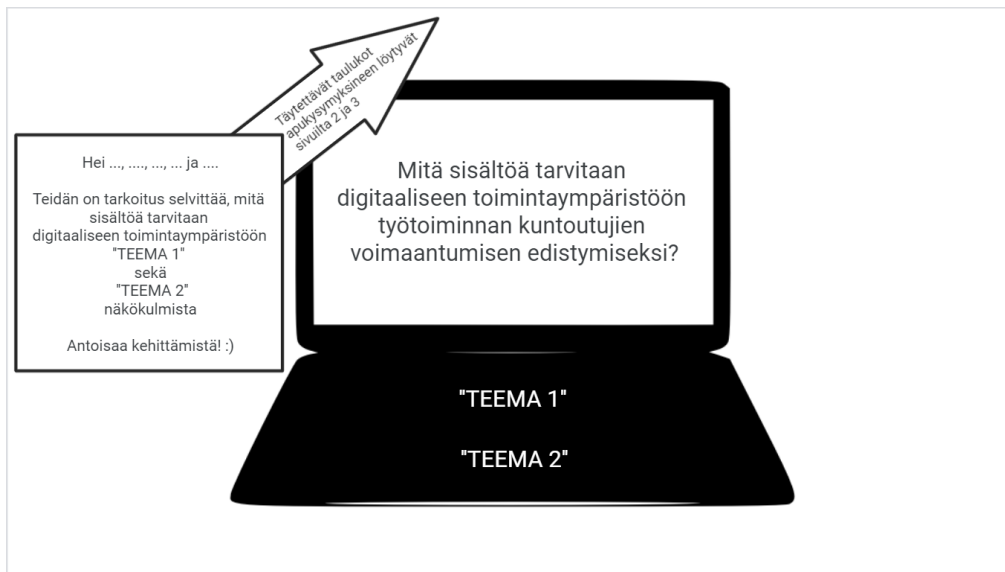
♥ JAKAEN JA TARKASTELLEN NÄKEMYKSIÄ LUOVASTI & AVARAKATSEISESTI

♥ YHDESSÄ OIVALTAEN & OPPIEN

Valmis työ julkaistaan Theseus-tietokantaan ja kaikki kehittäjät kutsutaan työn tulosten esittelytilaisuuteen. Tulosten esittelytilaisuuteen kutsutaan osallistumaan myös kehittäjiä. Kutsu tulee kevään aikana sähköpostitse, osallistuminen on vapaaehtoista.

Eve selvittää kehittäjien palkitsemis- ja asiakaskehittäjätoedustasiasiaa ja on yhteydessä kehittäjiin sähköpostitse

Esimerkki 2. yhteiskehittelytilaisuuden työskentelyalustasta

TEEMA 1

DIGITAALISEN TOIMINTAYMPÄRISTÖN SISÄLTÖ (SISÄLTÖ: tekniset ominaisuudet, toiminnot, materiaali...)	LAPUT
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään	

TEEMA 2

DIGITAALISEN TOIMINTAYMPÄRISTÖN SISÄLTÖ (SISÄLTÖ: tekniset ominaisuudet, toiminnot, materiaali...)	LAPUT
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään	
Mitä sisältöä tarvitaan digitaaliseen toimintaympäristöön edistämään	

Palautekysely

Palaute/ fiilikset 23.11 toteutuneesta työpajasta

Voit halutessasi jättää vapaamuotoisen palautteesi/ kirjoittaa fiiliksesi 23.11 toteutuneesta työpajasta. Palaute tallentuu anonymisti.

Kiitos!

T. Eve

Sana on vapaa!

Oma vastauksesi

Lähetä

Tyhjennä lomake